Statele Unite circulă și-i aduc substanțiale profituri. În S.U.A. are un ziar în sudul țării care se pronunță pentru segregare rasială, iar în nordul țării altele care sînt împotrivă ; imperiul său în presa internațională este, după cum a declarat el însuși, „cea mai fascinantă formă a business-ului".

La bogata sa colecție de ziare, nu urma să mai fie adăugat decît *Times*. De altfel, cei din anturajul lui Roy Thomson spun că acest ziar constituie obiectivul unei mai vechi ambiții a lui. Constrîns de dificultăți financiare, lordul Astor a vîndut *Times*. Ca rezultat, Thomson are 85 la sută din acțiuni, ceea ce-l face stăpîn pe deplin. În urma îngrijorării exprimate în opinia publică față de soarta *Times*-ului, a fost întrunită o comisie pentru problemele monopolului, spre a examina cazul. Compusă mai mult din oameni de afaceri reprezentînd interesele bursei, ale societăților industriale și comerciale, ale presei, comisia a ajuns la concluzia că transferarea ziarului în proprietatea organizației Thomson „nu este contrară interesului public".

În prealabil, lordul Thomson a dat toate asigurările că n-are intenția de a schimba caracterul *Times*-ului și că rolul „independent" al acestuia va fi păstrat în continuare. Lucru destul de îndoielnic. Interesele grupului Thomson se întind dincolo de presă, în alte ramuri și în multe alte țări, devenind astfel domenii intangibile pe care redactorii *Times*-ului nu le pot ignora dacă doresc să-și vadă articolele tipărite și postul asigurat. Însăși comisia amintită, la sfîrșitul raportului său recunoaște : „Independența *Times*-ului nu poate fi privită ca certă... Nu va mai fi același glas și același *Times* ca în trecut". De altfel, pentru a-și întări de la început controlul, Thomson a numit un singur redactor-șef, în persoana lui Denis Hamilton, atît la *Sunday Times*, cît și la *Times*.

Times nu este decît o victimă a procesului de concentrare în presă și este de așteptat ca alte ziare să-i împărtășească în viitor soarta. Cecil King, magnatul nr. 1 al Fleet Street-ului, stăpînul suprem al grupului *Mirror*, omul care numai în cîțiva ani a închis sau a înghițit 29 de publicații, a prezis recent că în scurt timp vor supraviețui pe piața britanică doar patru sau cinci ziare naționale. Celelalte, insuficient de tari pentru a face față concurenței, ar fi destinate să dispară sau să fie „transferate", asemenea *Times*-ului, în proprietatea marilor grupuri, din ce în ce mai puține și acestea. Tendința — după cum se afirmă în cercurile ziaristice — ar putea merge pînă la simplificarea generală, astfel încît să rămînă numai două grupuri care să monopolizeze întreaga presă engleză.

Frămîntările Fleet Street-ului au luat amploare în ultimele luni ale anului trecut și premierul Harold Wilson a arătat, într-o cuvîntare recentă, că guvernul este îngrijorat de perspectiva dispariției unor ziare în 1967. După părerea sa, vina pentru situația creată o poartă însă... sindicatele tipografilor, pentru că n-ar accepta să colaboreze cu patronii, iar acestora li s-a reproșat o prea mare „timiditate" față de sindicate. Una din soluții a fost propusă zilele trecute de un grup de studiu — Economist Intelligence Unit — și anume concedierea a nu mai puțin de patru mii tipografi în Fleet Street pentru a economisi circa 5 milioane lire și a permite astfel ziarelor cu tiraje mici să obțină o pretinsă reducere a cheltuielilor. Este o variantă care, în ultimă instanță, n-ar salva ziarele respective, ar canaliza în continuare profiturile tot în seifurile magnaților presei, dar în schimb ar arunca pe drumuri mii de muncitori. S-au propus și altfel de soluții : de pildă, în ultimul număr din *Sunday Citizen*, a fost sugerată ideea de a se pune la dispoziția ziarelor întreprinderi tipografice naționalizate, unde ziarele să fie tipărite la prețuri convenabile, pe bază de contracte. Obiectivul este însă deosebit de greu de atins, fiindcă proiectele de naționalizare, înscrise încă în trecutele manifeste electorale laburiste, au trecut și trec prin atîtea tergiversări încît au toate șansele să se apropie de faza realizării... abia după ce întregul proces de monopolizare a presei britanice se va fi încheiat demult.

Liviu RODESCU

Londra, 9 ianuarie

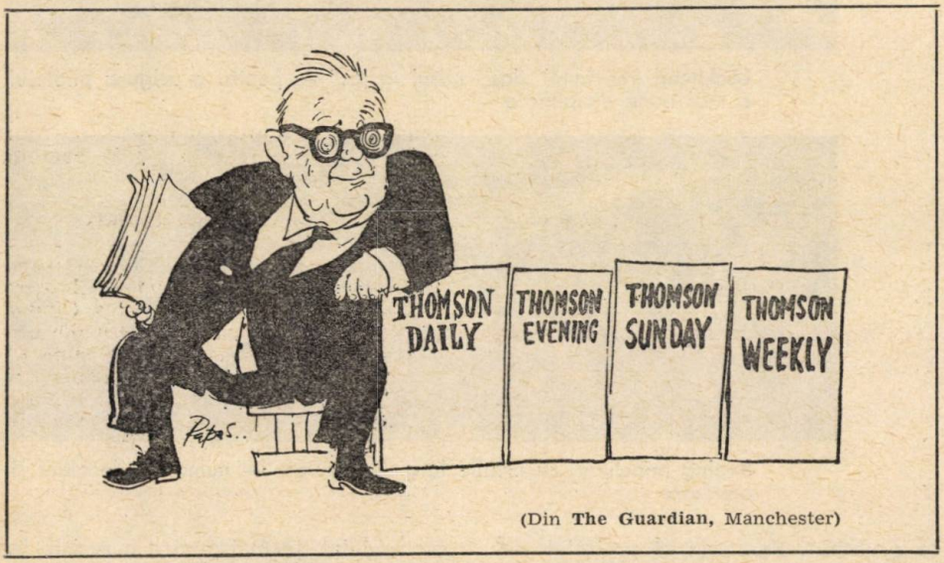

(Din **The Guardian**, Manchester)

SCRISOARE DIN PARIS

Fizionomia lui '67...

...se conturează încă din primele lui zile. Compus din două părți inegale (prima — de patru luni — ia sfîrșit cu alegerile legislative, cea de-a doua — o dată cu 31 decembrie), anul 1967 în Franța închide în filele sale, în afara unor necunoscute și imponderabile, evenimente marcante în aproape toate domeniile. Să dăm, așadar, cuvîntul previzibilului.

În martie, două duminici consecutiv, francezii se vor afla în fața urnelor. Evenimentul va fi precedat de campania electorală ce domină primele săptămîni ale noului an. Întrebarea e dacă febra va fi la fel de crescută ca cea a ultimelor alegeri prezidențiale. Deocamdată se fac punctaje, se anticipează procente, iar rezultatele obținute sînt divergente.

Martie — o lună decisivă nu numai sub raport electoral. Ea va fi luna în care se va încheia retragerea de pe teritoriul Franței a tuturor statelor majore, unităților și bazelor N.A.T.O. — în speță americane — întrucît scadența este 1 aprilie 1967. Va fi astfel consfințită practic dezangajarea Franței din blocul militar al N.A.T.O.

Tot atunci urmează să fie lansat primul submarin atomic francez, „Le Redoutable", ce va deveni în 1970 operațional.

Parisul va cunoaște și vizite cu rezonanță. Unele ale unor șefi de guverne, cum este cea a cancelarului Kiesinger și a premierului Wilson, în ianuarie.

Ca eveniment major al anului expozițional, la Paris se înscrie — după opinia specialiștilor — Salonul aviatic de la aeroportul Le Bourget (mai-iunie).

Noul avion de pasageri franco-britanic „Concorde" prinde aripi (la propriu de data aceasta), urmînd ca la sfîrșitul anului să plutească la mari înălțimi cu maximum de viteză : traversarea Atlanticului în circa 3 ore.

În calendarul 1967, evenimentul literar al anului este plasat în iunie, cînd Editura „Gallimard" va publica „Memoriile" lui André Malraux.

Consultată, statistica anunță pentru august 1967 cifrarea populației Franței la 50 milioane de locuitori.

Se pare că nici știința medicală nu va fi lipsită de marele eveniment. Inima auxiliară — pusă la punct de savanți francezi — va începe probabil să bată în lunile următoare.

Pentru televiziune — momentul capital în '67 va fi incontestabil apariția culorii pe micul ecran, în septembrie. Dar prețul noilor aparate — de la 3 200 la 4 000 de franci — le va face accesibile numai unor privilegiați. De aplicarea procedeului SECAM nu va beneficia decît canalul 2.

Care va fi procesul judiciar al anului ? Ediția a doua a afacerii Ben Barka. Deoarece, după șapte săptămîni de audieri infructuoase în 1966, vor trebui reluate toate dezbaterile în 1967, cu un personaj suplimentar, locotenent-colonelul Dlimi, șeful siguranței marocane.

Anul cinematografic 1967 va fi inaugurat personal de Charlie Chaplin și Sophia Loren, care vor prezenta publicului parizian, la 12 ianuarie — în cadrul unei gale date la Opera din Paris în beneficiul cercetării medicale franceze — ultimul lor film „Contesa din Hongkong", primit cam rece de critica londoneză.

În sfîrșit, o vizită mai puțin obișnuită : a... faraonului Tutankamon și a tezaurului său, în februarie, la Petit Palais. În pofida vîrstei sale milenare, se pare că el va fi cel mai popular musafir prin marele număr de vizitatori pe care-i va mobiliza.

Dana GHEORGHIU

Paris, 10 ianuarie

Boeing – Concorde

COMPETIȚIE ÎN STRATOSFERĂ

După trei luni, timp în care 200 de experți au studiat 24 000 de pagini de documentație, Agenția Federală pentru Aviație a dat răspunsul la întrebarea — „cine va realiza proiectul SST 1". Indicativul desemnează un tip de avion supersonic de pasageri care va permite unui om de afaceri american — dacă se trezește devreme — să semneze o tranzacție la Londra și să se înapoieze la New York în cursul unei singure jumătăți de zi. Sau, unui amator de sporturi fantezist — să vadă finala Cupei Angliei pe stadionul Wembley și (ajutat de jocul fuselor orare) finala campionatului mondial de box pe Madison Square Garden, chiar dacă aceste evenimente au loc în aceeași seară. Aceste performanțe nu reprezintă singurul punct de interes al proiectului SST 1 ; pînă în 1990, el promite să aducă realizatorilor săi comenzi apreciate, cu multă modestie, la 25 de miliarde de dolari ; cu ceva mai puțină modestie, cifra devine 54 miliarde de dolari, adică aproximativ jumătate din ultimul buget al Statelor Unite.

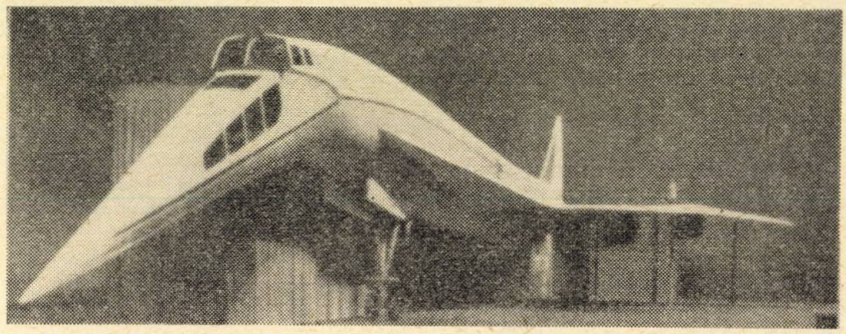

Lockheed (machetă) „lasă nasul în jos" — pentru a asigura pilotului o mai bună vizibilitate

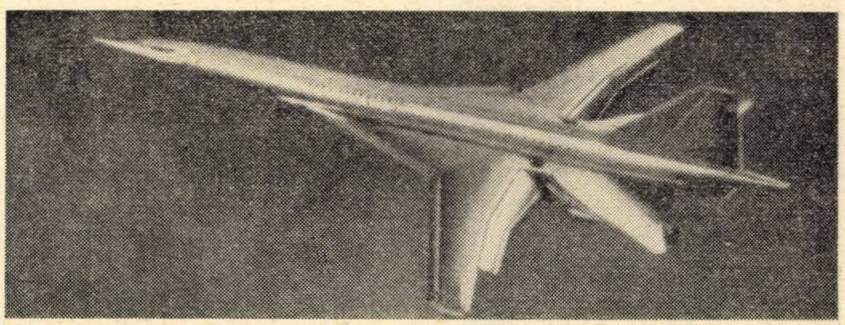

Boeing (machetă) cu aripile larg desfășurate — numai la decolare și aterizare

RUNDA I : BOEING-LOCKHEED

Miza era destul de importantă pentru a determina societățile constructoare de avioane să-și încerce șansele. După un concurs preliminar în septembrie 1963, s-a văzut că lupta pentru realizarea fabulosului proiect se va disputa între doi giganți — Boeing și Lockheed, binecunoscuți pentru realizări diverse în atmosferă, stratosferă și spațiul cosmic. Desigur, cartea de vizită a lui Boeing înscria în primul rînd performanțe de aviație civilă : Boeing 707, 720 și 727 au decolat deja ; Boeing 747 le va urma curînd. Lockheed este părintele rău-famatului U-2 și al lui SR-71, acesta mai puțin celebru, dar destinat tot indiscrețiilor de la mare altitudine ; firma a contribuit și la realizarea rachetelor Polaris și Agena.

Concurenții nu și-au menajat eforturile : 5 500 de specialiști au lucrat vreme de trei ani la elaborarea proiectelor. La Boeing, eforturile au fost atît de mari, încît societatea are în momentul de față restanțe la livrarea avioanelor Boeing 707 și se afirmă că ar fi neglijat unele comenzi militare (războiul din Vietnam consumă avioanele într-un ritm obositor de rapid). Nu se poate spune că a domnit o atmosferă prea sportivă : Maynard Pennell, șeful proiectului SST 1 (varianta Boeing), a afirmat că proiectul Lockheed „merge pe calea cea mai simplă", în timp ce echipa sa și-a asumat o sarcină mai dificilă, dar și mai promițătoare ; Robert Bailey — omologul lui Pennell la Lockheed — a ripostat că „Boeing nu-și dă seama la ce treabă s-a înhămat, dar noi știm despre ce e vorba". Este cert că proiectele se deosebeau evident : varianta Boeing utiliza „aripa variabilă" — aripi desfășurate în momentul decolării care se strîng și se unesc în coada avionului la mare înălțime ; Lockheed, care a introdus „aripa variabilă" în unele proiecte militare, a recurs de data asta la „aripa delta". Ba mai mult chiar, Lockheed a lansat o vastă (și costisitoare) campanie publicitară, urmărind să convingă călătorii potențiali de deplina securitate pe care o oferă un avion cu astfel de aripi. Optimism nejustificat. Asociația Federală pentru Aviație a preferat soluția Boeing, iar SST-1 se numește, de o săptămînă, Boeing 2707.

SSST, BOEING !

Despre Boeing 2707 se știu, de pe acum, o mulțime de lucruri. Va avea 93 de metri (lungime) și 306,2 tone ; va încărca 34 de tone, adică 250—350 de pasageri cu bagajele lor ; va zbura cu 2 900 km/h la 19 500 m altitudine. Va decola cu 300 km/h pe o distanță de 2 300 de metri de pistă și va veni cu 250 km/h pentru a ateriza pe 1 950 de metri. Învelișul, un aliaj de titaniu (90 la sută), aluminiu (6 la sută) și vanadiu (4 la sută), va rezista căldurii (produse la viteza maximă) de 630 grade F., care îi va alungi cu 30—40 cm fuselajul (ușor ondulat, tocmai pentru a rezista în aceste condiții). Aripile vor forma un unghi de 60° cu coada avionului, la decolare, 48° — în faza intermediară a accelerării, și 18° — atunci cînd avionul va zbura cu viteza maximă. Toate acestea se știu ; pentru Boeing mai există, totuși, cîteva probleme.

Mai întîi, o problemă tehnică. Zgomotul produs de avioane este puțin simpatizat. Deseori, această impopularitate este plătită scump : Air-France a fost obligată să plătească daune unei agenții imobiliare, deoarece un întreg lot de locuințe aflat în apropierea unui mare aeroport nu găsea cumpărători ; cauza era zgomotul avioanelor și faptul s-a petrecut cu cîțiva ani în urmă. Mai mult, în 1954, cînd nu existau nici Boeing 707 și nici Caravelle, un fermier britanic a obligat firma Hawker-Siddeley să-l despăgubească pentru deranjul produs de zgomotul unor motoare aflate în probă „la sol". În Statele Unite există asociații de luptă împotriva zgomotului de pe aeroporturi. Oklahoma City are reputația unui oraș oarecum răbdător, datorită existenței unor fabrici și centre de experimentare aviatică. Dar și aici Asociația Federală pentru Aviație a achitat cîteva note — între ele una de 1 890 de dolari bisericii Sf. Patrick, căreia i se spărseseră vitraliile — cu prilejul unor experiențe mai răsunătoare.

Problema a devenit mai acută după apariţia avioanelor supersonice : se ştie că, în momentul în care acestea depăşesc viteza sunetului, se produce o explozie sonoră cu efecte neplăcute asupra nervilor şi timpanelor (numai în avion nu se aude nimic) ; unor cardiaci, explozia sonoră le poate produce crize. Să mai adăugăm că zgomotul continuu al unui avion de dimensiunile lui Boeing 2707 s-ar auzi la sol pe un coridor (urmînd itinerarul avionului) lat de 40—80 de mile (65—130 km). Este adevărat că de la 19 500 m zgomotul continuu se pierde. Tot atît de adevărat este însă că, în aceste condiţii, un zbor cu escale deasupra pămîntului, deci cu aterizări şi decolări frecvente, devine pur şi simplu de neconceput. „În cursul unui zbor de noapte de la New York la Los Angeles — explica directorul unei companii aeriene — un asemenea avion ar putea trezi din somn 10 milioane de oameni. Dar chiar dacă ar fi vorba despre numai 5 milioane, eu nu-mi doresc o asemenea publicitate". Aşadar, Boeing 2707 trebuie să devină mai puţin zgomotos — sau să se rezume la cursele transoceanice. În cazul acesta, piaţa curselor interne ar rămîne liberă, sau, mai exact, accesibilă tocmai concurentului pe care proiectul SST-1 urmărea de la început să-l facă nevătămător : avionul franco-britanic Concorde.

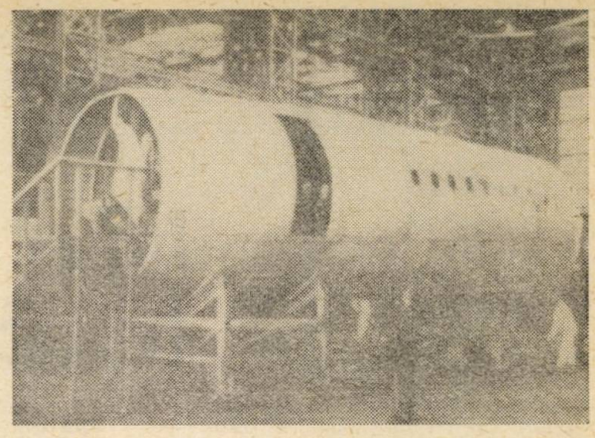

Concorde — aici nu mai este vorba despre o machetă...

IEPURELE (BOEING) VA AJUNGE DIN URMĂ BROASCA ŢESTOASĂ (CONCORDE) ?

Proiectul franco-britanic — participă societăţile Sud-Aviation (cu care a fuzionat recent Nord-Aviation) şi British Aircraft Corporation — este întrucîtva mai puţin spectaculos : dimensiuni mai mici ; va transporta numai 136 de pasageri. Este prevăzut cu „aripi delta". Învelişul de aluminiu — mai puţin rezistent la temperaturi înalte — limitează viteza la cifra, totuşi apreciabilă, de 2 250 km/h. Dar, deşi va zbura cu o viteză mai redusă (ceea ce corespunde, de altfel, unui zgomot mai redus), Concorde are imensul avantaj de a fi pornit în cursă înaintea lui Boeing 2707. Acesta din urmă nu va ajunge în etapa zborurilor experimentale decît în a doua jumătate a anului 1970 ; pînă atunci, Concorde — al cărui prim zbor experimental este prevăzut pentru 28 februarie 1968, la Filton, lîngă Bristol — ar putea să fie deja livrat companiilor aeriene. Cu tot optimismul, Boeing nu poate promite primele avioane decît prin 1974—75. În răstimpul 1968—1974, chiar şi societăţile americane care l-ar prefera pe 2707 s-ar putea orienta spre Concorde. Unele sînt interesate de acum de proiectul franco-britanic ; James Colburn, vicepreşedinte al Continental Air Lines, spunea : „Nu avem nevoie de un avion imens care să zboare pe jumătate gol. Concorde este exact ceea ce-şi doresc unele societăţi". Continental Air Lines este una din cele patru companii americane care au înscris 15 opţiuni pentru Concorde ; iar opţiunile se transformă în comenzi la şase luni după primul zbor experimental.

În acest punct, devine clar că nu mai este vorba despre o simplă concurenţă între producători. Construcţia avionului supersonic implică interese de stat. Proiectul SST-1 a fost o iniţiativă guvernamentală, survenită în 1961, cînd proiectarea lui Concorde depăşise stadiul iniţial. La început, s-a sperat că firmele americane vor compensa total sau în mare măsură startul întîrziat. În 1963 — cînd balanţa de plăţi a S.U.A. provoca tot mai multă îngrijorare la Washington, speranţele erau mult reduse. Totuşi, proiectul american promitea să limiteze importurile previzibile de avioane. Ca atare, el a fost încurajat. Cea mai mare parte a cheltuielilor de proiectare au reprezentat-o subvenţiile de stat : aproximativ jumătate de miliard de dolari pînă în prezent. Se pare că guvernul american este dispus să mai contribuie cu un miliard şi jumătate la realizarea prototipului Boeing 2707. Pe de altă parte, societatea North American Aviation este finanţată de cîtăva vreme pentru a prezenta un proiect de dimensiuni apropiate de ale avionului Concorde ; proiectul nu a fost încă elaborat. Deci nu va putea concura, prea curînd, cu produsul Sud-Aviation — B.A.C. Un alt proiect american, avionul de transport de mare capacitate SL-1011 — oferit săptămîna trecută lui Lockheed, ca premiu de consolare — va concura în mod cert cu Airbus — aerobuzul construit de Franţa şi Marea Britanie.

Nu ar fi prima dată cînd aliaţii s-ar afla în postură de concurenţi. Se cunoaşte de multă vreme concurenţa între diversele ţări occidentale producătoare de avioane militare (şi de alte materiale de luptă) ; anul trecut, Marea Britanie a trebuit să renunţe să producă avioane de interceptie-recunoaştere BAC-111 (producţia se afla în stadiul zborurilor experimentale) şi să achiziţioneze avioane americane TFX. Nu pare întîmplător nici faptul că „absorbţia de creiere" — atragerea specialiştilor britanici în S.U.A., prin oferte materiale avantajoase — a acţionat deosebit de puternic tocmai în domeniul construcţiei de avioane. Numai anul trecut, peste 300 de specialişti de la BAC au traversat Atlanticul.

La Londra, există interese importante legate de proiectul Concorde. În primul rînd, se anticipează că el va aduce cel puţin 100 milioane de lire anual — o contribuţie apreciabilă la balanţa de plăţi britanică. În al doilea rînd, proiectul constituie într-un fel embrionul unei „relaţii cu caracter special" cu Franţa, factor util, între altele, în perspectiva negocierilor cu C.E.E. Se poate spune şi că — deşi nu aparţine exclusiv Marii Britanii — Concorde simbolizează o anumită distanţare faţă de Statele Unite. Toate aceste considerente explică pentru ce, anul trecut, reacţia presei la abandonarea lui BAC-111 a fost diversă, în timp ce perspectiva unor economii pe seama proiectului franco-britanic a fost întîmpinată mai ales cu proteste. În primele zile ale anului curent, presa britanică a fost alarmată de înlocuirea directorului francez al programului Concorde, pentru ca apoi să invoce asigurările franceze că proiectul nu este afectat. Preocuparea pentru independenţa economică faţă de Statele Unite este, firesc, mai marcată la Paris, unde concentrarea industrială pe plan naţional (vezi fuziunea Nord-Aviation — Sud-Aviation) şi vest-european este încurajată ca mijloc de a rezista penetraţiei economice americane.

Revenind la competiţia avionului supersonic, deznodămîntul este încă îndepărtat : pînă în 1974, Boeing 2707 şi Concorde nu vor concura. Ar putea să nu concureze nici atunci — primul specializîndu-se în rute transoceanice, cel de al doilea efectuînd curse deasupra continentului. Dar va rezista noţiunea „gentlemen's agreement" cifrelor de miliarde de dolari ? Una din tradiţiile americane fiind protecţionismul — direct sau disimulat — un comentator englez scria că, poate, americanilor li se va părea prea zgomotos şi Concorde.

Mihai MATEI

PE URMELE ISTORIEI

Miron Costin – istoric și diplomat

Conflictul cu deznodămînt tragic — de la care s-au împlinit 275 de ani în decembrie 1966 — dintre marele învățat Miron Costin și domnul Moldovei, Constantin Cantemir, nu este un episod al unor intrigi mărunte, ci confruntarea protagoniștilor unei tragedii istorice.

În 1633, anul nașterii lui Miron Costin, Moldova epocii feudale se afla în dimineața ultimei zile însorite din toamna gloriei sale. „Epoca" lui Vasile Lupu (urcat pe tron în aprilie 1634), cînd negoțul moldovenesc cu răsăritul și occidentul european umplea vistieria domnească și permitea domnului să „sugereze" conținutul rapoartelor întocmite de trimișii sultanului, această epocă Miron Costin n-a trăit-o. Dus din leagăn în Polonia de părinții săi — refugiați politici care nu și-au mai revăzut țara — tînărul Miron, devenit împreună cu frații săi, prin naturalizare, nobil polon, își făcea studiile în colegiul iezuit de la Bar atunci cînd Grigore Ureche închidea ochii după ce, încălzindu-se de strălucirea trecătoare a curții lui Vasile Lupu, visase, evocînd-o, la gloria de odinioară a Moldovei lui Ștefan cel Mare.

Aici, tînărul moldovean învață latina și se înflăcărează de faptele acelor strămoși ai neamului său ce odinioară creaseră civilizația romană. Pe lîngă alte învățături deprinsese a vorbi în mod curent mai multe limbi străine. Cît de puternice trebuie să fi fost așadar rădăcinile ce-l legau de pămîntul natal pe acest moldovean, care n-a fost în țara sa pînă la 20 de ani, pentru ca, departe de a se asimila unei lumi în mijlocul căreia crescuse, el să vină acasă spre a-și pune întreaga erudiție, energia și forța de creație în slujba poporului din mijlocul căruia se născuse!

Ascensiunea politică

În 1652—1653, fiii lui Ion Costin se întorc în Moldova. Domnia lui Vasile Lupu se apropia de sfîrșit și intrase în perioada de criză și nefericiri pecetluită cu dezastrul final. În 1650, după o prealabilă pețire a domniței Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu, cazacii lui Hmelnițki, în alianță cu tătarii, făcuseră o incursiune asupra Moldovei spre a-l hotărî pe domn să-și dea consimțămîntul (procedeu aplicat cîndva și de Bogdan cel Orb polonezilor). Miron Costin, care în rîndurile nobilimii poloneze luptase în 1651 la Beresteciko împotriva cazacilor, și care i-a privit cu un ochi obiectiv dar lipsit de simpatie, sosi în Moldova la timp pentru a înregistra pe viu impresiile încă proaspete de la nunta domniței Ruxandra cu Timuș Hmelnițki, impresii consemnate apoi de cronica sa. A fost, apoi, martor la răscoala logofătului Gheorghe Ștefan împotriva lui Vasile Lupu, la fuga acestuia din urmă și la întoarcerea sa pe tron în urma oștii ginerelui său, la expediția în Țara Românească și înfrîngerea de la Finta. Dacă pînă atunci stătuse alături de Vasile Lupu, în timpul asediului Sucevei, cînd Timuș este ucis de ostașii lui Gheorghe Ștefan, îl găsim în tabăra acestuia în calitate de interpret.

Sub Gheorghe Ștefan și urmașii săi, Miron urcă vertiginos, în ce privește cariera politică, paralel cu ascensiunea sa materială. Își începuse ucenicia pe lîngă marele vistier Iordache Cantacuzino, fratele faimosului postelnic muntean din vremea lui Matei Basarab și bunic după mamă al cronicarului Ion Neculce. Prin căsătoria lui Velicico Costin cu fiica lui Toma Cantacuzino, fratele lui Iordache, Miron se înrudește cu puternica familie a Cantacuzinilor care, din 1678, ajunge la tronul Țării Românești. Pe acest temei vin acuzațiile aduse de Dimitrie Cantemir și anume că frații Costin făceau în Moldova politica lui Brîncoveanu și a stolnicului Constantin Cantacuzino. Căsătoria cu Ileana Movilă, nepoată de frate a mitropolitului Kievului și de fiu a fostului domn al Moldovei și Țării Românești, Simion Movilă, îi aduce lui Miron Costin o avere imensă și încă o rudenie domnească. Prestigiul și influența sa cresc considerabil. Devine unul din factorii politici de prim rang. Sulger în 1657, paharnic în 1659, pîrcălab între 1660 și 1664, mare comis în 1664,

Miron Costin

mare vornic al Țării de Sus în 1667 și al Țării de Jos între 1669—1675, Miron devine, în acest an, mare logofăt al Moldovei, funcție ce urma în scara onorurilor imediat după aceea de domn. Este, așadar, un fel de prim-ministru, pînă în 1683, cînd va fi luat, împreună cu Duca Vodă și alți boieri, de oștile lui Sobieski și dus în captivitate.

În tot acest timp, cărturarul beneficiază de misiunile pe care le îndeplinește ca oștean și diplomat. În 1653 fusese trimis de Vasile Lupu după ajutor împotriva lui Gheorghe Ștefan la starostele de Camenița, ca unul ce cunoștea bine rînduielile locale și avea întinse relații acolo. În 1657 îndeplinește o misiune diplomatică în Țara Românească pentru Gheorghe Ștefan dar în martie 1658 acesta este înlocuit cu Gheorghe Ghica. În oastea noului domn obligat să participe la campania turcească împotriva lui Gheorghe Rakoți, care ridicase Transilvania contra stăpînirii otomane, Miron Costin străbate Ardealul, intrînd prin Țara Bîrsei, trecînd prin Alba Iulia și ajungînd pînă la Inău. În 1663, tot în cursul unei campanii străbate Țara Românească și contemplă la Turnu Severin ruinele podului lui Traian.

În 1661 Istrate Dabija îl trimisese la regele Poloniei, Ioan Cazimir, cu scrisori și o solie verbală. Domnul, din pricina suspiciunilor Porții, nu putuse lua pînă atunci contact cu regele și voia să-i cîștige bunăvoința spre a-și consolida tronul. Delicata sarcină fu încredințată pîrcălabului Costin, care nu avea pe atunci mai mult de 29 de ani. Evident, ori de cîte ori era vorba de a se trata cu Polonia, el era socotit a fi cel mai indicat. De aceea, în 1674 va fi trimis din nou la marele hatman Ioan Sobieski, viitorul rege, de unde va pleca la Constantinopol și, întorcîndu-se, se va duce iarăși la moșia lui Sobieski de la Pielaskowice.

O misiune memorabilă

Bogata sa experiență și calitățile invederate cu atîtea prilejuri îi permit lui Miron Costin să repurteze în 1672 cel mai mare succes diplomatic din cariera sa. Turcii cuceriseră Camenița și marele vizir intenționa să lase armata pe timpul iernii în Moldova pînă în primăvară, cînd voia să reia campania. Aceasta însemna, de fapt, o ocupare militară a Moldovei. Costin își asumă atunci misiunea delicată de a scoate oștile turcești din țară. Ion Neculce ne-a păstrat o vie și amănunțită descriere a întîlnirii dintre marele vornic al Țării de Jos și vizir. În cursul convorbirii, vizirul îl întreabă, între altele, dacă n-ar fi bine ca oștile turcești să rămînă ca să apere Moldova. Răspunsul convinge

pe vizir că Moldova nu va fi în stare să întreţină oastea turcească. Vizirul acceptă şi se retrage. Astfel, datorită marii iscusinţe diplomatice a lui Miron Costin, a fost evitată ocupaţia militară a Moldovei în 1672.

Aspiraţia eliberării Moldovei de sub dominaţia Porţii este o constantă a gîndirii politice şi acţiunii diplomatice a lui Miron Costin. Dar asistînd ca mare dregător statornic la prăbuşirea lui Vasile Lupu, urmată de un du-te vino pe tron — 10 domni în 30 de ani, fiecare stăpînind în acest răstimp de cîte 2—3 ori — în mintea sa a încolţit convingerea sumbră că ţara este „jucăria vremurilor". Letopiseţul vornicului Ureche, la a cărui continuare lucra, îi arăta că însuşi marele Ştefan lăsase cu limbă de moarte fiului său să ajungă la o înţelegere cu Poarta, căci nu va putea ţine ţara cu sabia, cum o făcuse el. Văzînd acţiunile nevolnice ale unor domni efemeri pe care-i vedea venind ca să se ducă aşa cum veniseră, Miron Costin ajunse să creadă că în acele împrejurări echilibrul dominaţiei otomane nu putea fi zdruncinat decît cu ajutorul unei puteri străine — care după părerea lui era atunci Polonia.

Delimitată în tiparele epocii, gîndirea politică şi diplomatică a cărturarului feudal care era Miron Costin — el însuşi o personalitate contradictorie — nu putea întrevedea limpede căile de eliberare ale Moldovei, eliberare care nu putea veni decît prin ridicarea poporului român însuşi în împrejurări istorice prielnice.

Primul mare istoric român

Înainte de a-şi termina, în 1675, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, cît a apucat să-l scrie, adică pînă la 1661, Miron Costin redactează o *Cronică a ţărilor Moldovei şi Munteniei*, document capital pentru istoria diplomaţiei româneşti medievale, fiindcă el inaugurează de fapt *diplomaţia culturii*, dusă cu mijloacele memoriilor menite a informa străinătatea asupra ţării, pămîntului, istoriei, poporului român şi a o convinge de necesitatea de a sprijini înfăptuirea aspiraţiilor româneşti legitime. Afirmarea clară a originii latine a poporului şi limbii române devine o carte de vizită pentru lumea europeană, un mijloc de a revendica dreptul la o altă existenţă politică decît aceea de vasali ai „Porţii". Costin nu vorbeşte aici în numele Moldovei, aşa cum vorbise Ureche, ci în numele întregului popor român, ceea ce îl prezintă ca pe un deschizător de drum. Mai întîi în această scriere cu scopuri diplomatice, apoi într-o operă destinată publicului românesc, Costin a stăruit cu toată forţa argumentaţiei istorice asupra acestei teze de căpetenie, mai cu seamă în condiţiile vitrege în care se află Moldova în secolul XVII.

În 1683 Miron Costin participă cu oastea moldovenească, alături de Duca Vodă, la campania vizirului Kara Mustafa împotriva Vienei şi are ocazia să asiste la strălucita victorie a lui Ioan Sobieski, acum rege al Poloniei, care reuşeşte să despresoare capitala imperiului habsburgic. Era primul semn al începutului declinului forţei otomane şi faptul nu a putut să-i scape experimentatului diplomat. Nu sînt bine lămurite împrejurările în care, sfătuindu-l cu vorbe frumoase pe Duca Vodă să rămînă în Moldova şi să nu fugă de frica armatei regelui polon care-l sprijinea pe Ştefan Petriceicu, Miron Costin ajunge să fie el însuşi prizonier o dată cu domnul şi numeroşi boieri. Duca nu va mai vedea niciodată Moldova. Lui Costin i se fixează domiciliul la castelul regal de la Daşov, unde redactează *Istoria în versuri polone despre Moldova şi Ţara Românească*. Această scriere trebuie considerată drept prima creaţie literară inspirată din trecutul patriei şi poporului nostru, cîntînd vitejiile înaintaşilor şi virtuţile strămoşilor romani. Făcînd din literatură în cel mai strict înţeles al cuvîntului o armă în serviciul luptei politice şi diplomatice naţionale, Costin se dovedea o dată mai mult un strălucit precursor.

Între timp, după alţi doi domni trecători, Constantin Cantemir se urcă pe tron în iunie 1685 spre a domni pînă la moarte — ceea ce nu se mai întîmplase de mult în Moldova. Bătrînul răzeş, care-şi datora ascensiunea sabiei (fusese multă vreme oştean peste hotare), trecea drept omul Porţii, căreia i-a rămas într-adevăr în aparenţă credincios pînă la sfîrşit. Pentru Cantemir, un om de influenţa şi relaţiile lui Miron Costin reprezenta un agitator periculos peste hotare şi domnitorul, covîrşindu-l cu favoruri pe fratele acestuia, Velicico, reuşi să-l facă şi pe Miron să vină în ţară. O dată revenit, îi fixă un exil deghizat, ca staroste al ţinutului Putnei, ceea ce era o umilinţă pentru cel ce urcase cîndva trepte atît de înalte. (Nu peste mult timp, înfricoşat să nu-şi piardă scaunul, Constantin Cantemir avea să-l ursească unui tragic sfîrşit.)

Costin şi-a făcut datoria şi în această nouă calitate. El a găsit răgazul să scrie aici ultima şi cea mai însemnată operă a sa, *De neamul moldovenilor*, care afirmă cu tărie adevărurile continuităţii poporului român, operă cu o influenţă deosebită. Scriind această lucrare, Miron Costin se adresa acum alor săi şi urmărea să întărească conştiinţa de sine, mîndria de neam a românilor împotriva restriştilor prin care treceau. *De neamul moldovenilor* este numai capitolul de început al unei mari istorii a românilor, începută de la origini şi urmînd a înlocui cu o operă ştiinţifică de sinteză cronicile predecesorilor. Prin cuvîntul său, Miron Costin adăuga o nouă armă promovării dreptăţii cauzei libertăţii şi neatîrnării poporului român.

În pragul acestui ultim şi mare zbor al gîndului său a pierit, în tristul decembrie 1691, la numai 53 de ani, primul nostru mare istoric, ale cărui daruri şi iscusinţi literare şi diplomatice s-au păstrat, de asemenea, în hronicul de luptă al poporului român.

Dan ZAMFIRESCU

În lumea ştiinţei

„Anul 2000 spune 33..."

Mai sînt 33 de ani pînă la anul 2000 — cu alte cuvinte, cum îşi intitula recent un ziar una din obişnuitele speculaţii în legătură cu perspectivele vieţii în noul mileniu, „anul 2000 spune 33". O asemenea analiză, pe care caută s-o sprijine cu date ştiinţifice cît mai recente, prezintă publicaţia săptămînală italiană Europeo, citînd aprecierile unui foarte cunoscut publicist şi reporter, austriacul Robert Jungk, autorul unor reportaje de valoare — Viitorul a început, O mie de sori etc.

„Cea mai importantă cucerire a anului 2000 — a spus Jungk — nu va consta atît în prelungirea duratei vieţii la 200 sau 220 de ani, ci în prelungirea ei fără îmbătrînire. Biologii au descoperit că procesele fiziologice ale omului pot fi influenţate în acelaşi mod în care se influenţează procesul fizic al naturii. Cu alte cuvinte, se poate pătrunde în celule aşa cum se poate pătrunde în atomi, se poate combate degenerarea celulelor tot aşa cum se poate descompune atomul. Aceasta înseamnă că bătrîneţea poate fi împiedicată şi că nu mai are nici un rost să lăsăm un om să îmbătrînească şi apoi să moară la 75 de ani, cînd el poate trăi 220. E adevărat, după etatea de 100 sau 150 ani, viaţa ar putea deveni dificilă, căci începe degenerarea creierului ; însă este posibilă prelungirea funcţionării creierului. Profesorul Hyden, un biolog de la universitatea Göteborg din Suedia, a realizat un lucru care multora li se poate părea înfricoşător, dar care mie mi se pare sublim : el educă un şoarece şi cînd şoarecele a învăţat destul îl omoară, extrage din creierul său neuronul în care s-a condesat procesul învăţăturii, îl injectează în creierul unui şoarece ignorant. Înţelepciunea prin injecţii, înţelepciune introdusă în corp ca şi vitaminele...

În fond, cred că trebuie să avem speranţe în viitorul pe care ni-l deschide anul 2000. Trebuie să avem speranţe, dacă nu ne abandonăm lenei sau inerţiei şi dacă ne punem mintea la contribuţie. Mie de exemplu, ani de zile mi-a fost teamă de progres, de maşini şi am scris împotriva lor, aş fi dorit aproape să le distrug. Acum însă înţeleg mai bine. Ele nu trebuie distruse, trebuie reconstruite în conformitate cu natura, după modelul trupului omenesc. Maşinile trebuie făcute să lucreze tăcut, trebuie făcute minuscule şi ascunse în acelaşi fel în care trupul omenesc îşi ascunde sub piele scheletul, aparatul circulator, aparatul digestiv, aparatul respirator. În om, spuneam o dată într-o discuţie cu un prieten, s-a creat cel mai extraordinar model de tehnologie, o tehnologie care, în fond, ar trebui imitată. Să mă explic mai bine : anul 2000, e sigur, va însemna amurgul automobilelor, căci fie că e parcată, fie că e în mişcare, maşina ocupă prea mult spaţiu pentru o singură persoană, şi chiar pentru 3 sau 4. E sigur că, în anul 2000, vom reveni la transporturile publice : la trenuri, autobuze. Şi pentru ca lumea să nu devină o imensă cale ferată, sau o uriaşă autostradă, un sistem de reţele de asfalt, trebuie să transportăm trenurile şi străzile sub pămînt. Şi o dată cu trenurile şi cu străzile toate aceste instrumente brutale ale tehnologiei — fire electrice, depozite etc. Trebuie să le ascundem, adică, aşa cum trupul omenesc îşi ascunde intestinele, oasele, arterele.

Există şi o altă problemă. Experţii calculează că, în jurul anului 2010, toate procesele productive vor fi mecanizate şi că nimeni nu va munci mai mult de două ore pe zi. Aceasta ar putea părea o ameninţare. În realitate, nu este. Într-adevăr, aceste procese productive vor fi atît de complicate, încît nimeni nu-şi va putea permite să fie ignorant : pentru a acţiona o maşină, un muncitor va trebui să studieze la universitate.

Ştiinţa ne va reda şi arta. Anul 2000 ne va putea aduce o nouă Renaştere. Şi, o dată cu ea, o nouă formă de artă. Nici un pictor nu a reuşit să pună pe pînză culori atît de sublime şi linii atît de îndrăzneţe ca cele născute de dezintegrarea atomului ; eu, care am privit o fotografie a acestui proces, am avut impresia că admir o pictură. Nici un sculptor nu a creat încă o celulă aşa cum apare în microfotografie sau un neuron. La Göteborg, profesorul Hyden ne-a arătat modelul plastic al unui neuron — era cea mai frumoasă sculptură modernă pe care am văzut-o vreodată. Artiştii vor vedea şi vor explica ştiinţa şi o vor traduce în muzică, în literatură..."

contrapunct

ELOCINŢA ŞI MEDITAŢIILE EMINENŢEI SALE

Două fotografii paginate alături. Una reprezintă pe Joey Heatherton, steluţă a unei trupe newyorkeze de revistă, scuturîndu-şi cu graţie căpşorul platinat şi dezvelindu-şi cu generozitate coapsele frumos conturate, în cadrul unui spectacol destinat la sfîrşitul anului trecut soldaţilor americani din Vietnamul de sud. Spre deosebire de miss Heatherton, protagonistul celeilalte imagini încă nu a intrat în scenă : se pregăteşte, îndesînd cu vizibil efort pe capul său sferic o tichie ostăşească. În ciuda costumului pe care l-a îmbrăcat pentru circumstanţă, nu este propriu-zis militar — şi, în ciuda proximităţii vedetei revuistice, nu este actor. Ci însăşi Eminenţa Sa cardinalul Francis Joseph Spellman.

Pentru a consolida moralul „băieţilor" aruncaţi în război împotriva unui popor care nu le-a făcut nimic şi pe care nu-l pot învinge, toate mijloacele sînt considerate bune, iar linia de demarcaţie dintre cele cereşti şi cele lumeşti se şterge. (Nu este vorba de învecinarea celor două imagini : aceasta este, fără îndoială, opera secretarului de redacţie al magazinului care le-a publicat). Moralul „băieţilor" puşi să lupte împotriva Vietnamului este o problemă pentru Pentagon, iar Eminenţa Sa, cardinal din 1946, este încă din 1939 vicarul forţelor armate ale S.U.A. Ceea ce probabil l-a şi ajutat să realizeze o armonioasă sinteză între austerele meditaţii teologice şi anumite realităţi mai concrete. Săptămînalul londonez The Observer dă asupra cucernicei feţe bisericeşti cîteva amănunte emoţionante. De pildă : „Este un superb om de afaceri. Cînd a venit la arhiepiscopia New Yorkului, aceasta era virtualmente falimentară. Acum este una dintre cele mai bogate". Şi, pe un plan mai personal : „Era un prieten al fostului dictator Trujillo. E scurt şi îndesat, cu un glas croncănitor, îi place mîncarea bună şi trăieşte pe picior destul de mare într-un mic palat gotic în spatele catedralei St. Patrick din New York".

Un glas croncănitor nu e prea plăcut de auzit, dar cum aparţinea unui atît de înalt prelat şi cum îndeobşte trecerea de la un an la altul e considerată ca o sărbătoare a speranţei, auditoriul s-ar fi mulţumit să audă — indiferent de farmecul timbrului vocal — ceva îmbucurător în legătură cu eventuale perspective de întoarcere acasă. Cardinalul însă a spulberat orice nădejde : el a declarat ritos „băieţilor" că trebuie să continue... pînă la obţinerea victoriei. Adăugînd că aceasta e datoria lor, deoarece „America este bunul samaritean al naţiunilor". Argumentul a surprins pentru că în mitologia creştină episodul invocat are sensul unei chemări la fraternitate între oameni, iar militarii de la baza sud-vietnameză ştiau bine că bilanţul activităţii lor zilnice se alcătuieşte în mare parte din sate arse şi populaţie civilă martirizată. Cei mai isteţi dintre cei prezenţi au conchis că Eminenţa Sa cam încurcă citatele, că fabula cu samariteanul trebuie să-i fi rămas în memorie de la cine ştie ce reuniune filantropică a bunei societăţi newyorkeze.

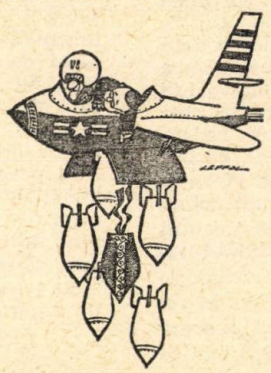

Cardinalul Spellman : „Ce-ai făcut, băiete ? Mi-ai lansat şi mitra !"

(Din Le Canard enchaîné, Paris)

Explicaţie la urma urmei verosimilă dacă se ţine seama de faptul că Francis Joseph Spellman nu trece drept un mare gînditor. Cercurile devotate lui sînt de altfel actualmente îngrijorate de efortul cu care, în orele sale de reculegere, caută răspuns următoarelor două probleme :

1) Cum dracu' — iartă-mă, doamne ! — a reuşit biblicul Iosua, în şapte zile şi numai cu trompete, să învingă cetatea Ierichonului, cînd noi, cu tehnică incomparabil superioară, ne împotmolim de atîţia ani ?

2) Dictonul „cine scoate sabia, de sabie va pieri" îşi menţine oare valabilitatea şi în era noastră — sau se aplica stricto sensu numai armamentelor, ca să spunem aşa, preclasice ?

Florica ŞELMARU

DREPTATEA SATANEI

Cu prilejul Anului Nou, dl Ian Smith a rostit la posturile de radio şi televiziune rhodesiene o alocaţiune. Dar — spre deosebire de cuvîntările majorităţii şefilor de state sau guverne — cea a liderului de la Salisbury s-a ferit să conţină felicitări şi urări de bine. Dimpotrivă ! Ocupîndu-se în principal de Organizaţia Naţiunilor Unite, specialistul discriminării a spus că această organizaţie este mai rea decît... Satana însăşi. După cum a declarat dumnealui dezvoltîndu-şi ideea, îi este mai uşor să găsească dreptate în sălaşul diavolului decît la sediul O.N.U.

Şeful rhodesian a socotit că poate răspunde în felul acesta condamnării regimului său de către forul internaţional. Caracterul amabil al declaraţiilor domnului Smith n-a scăpat nimănui. Dar, sus-citatele declaraţii pot inspira mult mai multe şi mai variate reflecţii.

Moraliştii — bunăoară — ar putea remarca faptul că, pînă şi atunci cînd dl Smith celebrează un moment al anului dominat de simţăminte înalte, el nu poate „urca" decît pînă la hăurile clocotitoare de ură ale forţelor malefice.

„Demonologii" — care de secole se străduie să stabilească amănunţit cum arată Scaraoţchi — ar putea deduce că... dracu nu e chiar atît de negru, de vreme ce însuşi dl Smith îl evocă şi nu fără preţuire.

Specialiştii în drept, la rîndul lor, ar fi ispitiţi să spună că, în materie de justiţie, şeful rhodesian s-a deprins de mult să nu o aprecieze şi să nu o distribuie decît pe cea a Necuratului.

Istoricii literari — cu pricepere şi în ale politicii — s-ar putea duce cu gîndul la Asmodeu, diavolul şchiop al lui Lesage, pentru a trage concluzia că — fără voia sa, poate — dl Ian Smith s-a referit la modul în care Marea Britanie aplică sancţiuni, recunoscînd implicit că acest mod... şchioapătă.

Ar mai fi o categorie care ar putea fi tentată să creadă că domnul Smith vrea să se facă frate cu Belzebut pînă trece puntea. Dar fără îndoială că o asemenea interpretare ar primi riposta Londrei unde, nu o dată, s-au auzit plîngeri împotriva faptului că regimul de la Salisbury nu vrea să întindă nici o punte, afară de cea a suspinelor.

Dar cei care ar putea da cea mai bună interpretare cuvintelor rasistului de la Salisbury ar fi, neîndoios, reprezentanţii majorităţii populaţiei rhodesiene. Aceşti oameni, care cunosc din proprie experienţă tot ce ştie şi ce e în stare să facă dl Ian Smith, ar putea depune mărturie că dumnealui se pricepe cel mai bine la Infern...

L. SĂRĂŢEANU

PASE MAGNETICE

O serie de firme americane, ne informează Wall Street Journal, *îşi înarmează comis-voiajorii cu cunoştinţe de hipnotism, graţie cărora speră să-şi mărească cifra de afaceri. Nu e o glumă : Wall Street fiind una din cele mai grave străzi din Statele Unite, gazeta care-i poartă numele nu-şi poate permite să fie spirituală — şi încă pe seama Maiestăţii Sale Businessul.*

Aşadar, comis-voiajorii îşi vor hipnotiza clienţii. Forţa de persuasiune a privirii lor va căpăta o importanţă considerabil mai mare decît calitatea mărfii pe care o oferă şi chiar decît nevoile reale ale cumpărătorului. Bunăoară, reprezentantul unei fabrici de cosmetice îl va privi irezistibil de autoritar pe proprietarul unui magazin de fierărie, pînă ce-l va determina să achiziţioneze cel puţin o tonă de loţiune de păr. Iar un modest negustor de mărunţişuri, incapabil să reziste unui individ cu pupile imperioase picat în dugheana lui, va constata, după ce se va fi dezmeticit, că a semnat o comandă pentru cinci tractoare.

Fără îndoială că unii politicieni din S.U.A. au citit cu atenţie şi interes mica ştire publicată de Wall Street Journal. *Dacă s-ar aplica şi clientelei electorale metoda convingerii pe cale hipnotică, în locul unei lungi şi costisitoare campanii de seducere a alegătorilor, ar fi suficiente cîteva şedinţe de fascinare colectivă pentru ca voturile favorabile să cadă cu duiumul în urne.*

Este probabil că, mai ales la început, cererea de hipnotizatori va depăşi oferta şi celor cu o calificare înaltă li se vor acorda onorarii fabuloase. Cu timpul însă, e inevitabil ca piaţa să se suprasatureze şi de această marfă şi atunci vor apărea anunţuri de tipul : „Firma Cagliostro Incorporated desfide orice concurenţă, punîndu-vă la dispoziţie cele mai ieftine voturi : 2,25 dolari duzina. Avem specialişti în pase magnetice pentru orice candidatură : Senat, Camera Reprezentanţilor, posturi de guvernatori, şerifi etc. Simţitoare reduceri de tarif pentru comenzi mari, de minimum 100 000 alegători recalcitranţi. Plata în rate pe toată durata exercitării mandatului".

Politicienilor experimentaţi nu le va scăpa însă faptul că procedeul prezintă şi anumite riscuri. Aşa cum ştim încă de la Mark Twain, bătălia electorală în S.U.A. nu se împiedică de mărunte consideraţii etice. Prin urmare, nu este exclus ca un candidat lipsit de scrupule, în loc să acţioneze asupra masei de alegători, să folosească hipnotismul pentru a-şi combate adversarul. Pericolul ? Pentru unii candidaţi ar fi suficient dacă, o dată aduşi în stare de transă, li s-ar ordona să comită ceea ce în S.U.A. se consideră a fi cea mai mare gafă posibilă : aceea de a spune adevărul celor cărora le solicită votul.

Nicolae MINEI

William MANCHESTER

„MOARTEA UNUI PREȘEDINTE"

În prima parte a lucrării „Moartea unui președinte", care este publicată în numărul din 10 ianuarie al revistei Look, *se vorbește despre caracterul unor politicieni din Texas, despre cum a înnebunit Lee Harvey Oswald, despre intrarea timidă a d-nei John F. Kennedy în lumea plină de tumult a campaniilor electorale și se arată că acest lucru îl încîntase dar îl și îngrijorase pe soțul ei. Se vorbește despre ură la Dallas, despre neglijență în Serviciul secret și despre considerentul politic, (nu de securitate), care l-a determinat pe președintele Kennedy să vorbească la tîrgul comercial din Dallas, trecînd, pentru a ajunge acolo, pe lîngă depozitul de manuale școlare din Texas.*

Partea întîia a lucrării lui Manchester, care cuprinde 15 000 de cuvinte și care va fi urmată de alte trei părți, este un reportaj, o relatare a evenimentelor care au precedat moartea lui Kennedy.

Conținutul primei părți a devenit cunoscut la 6 ianuarie, cînd *Look* a publicat exemplare de probă ale numărului. A existat o înțelegere în sensul că această parte a lucrării nu va apare decît în dimineața zilei de 10 ianuarie. Totuși, *Look* a ridicat embargoul atunci cînd la 8 ianuarie *The Chicago Daily News* a încălcat data stabilită publicînd un articol cu privire la prima parte a lucrării lui Manchester.

„Moartea unui președinte", carte a cărei publicare dna Kennedy a încercat s-o împiedice printr-un proces, cuprinde în această parte puține lucruri noi. Se vorbește din nou, în mod amănunțit, despre viața meschină a lui Lee Harvey Oswald care, încă din copilărie, era amenințat de paranoia. Dar catalizatorul final al nebuniei lui Oswald l-ar fi constituit relațiile sale cu soția sa, Marina.

În relatarea sa, Manchester afirmă că Serviciul secret a dat dovadă de neglijență în măsurile de securitate luate în Texas. El scrie că nouă agenți de la Casa Albă, necunoscuți lui Roy Kellerman, agentul de serviciu, au vizitat localurile de noapte în seara premergătoare asasinatului.

Ocupîndu-se de un conflict politic între senatorul Ralph W. Yarborough și guvernatorul statului Texas, John Connally jr., Manchester vorbește despre „ultima conferință" dintre președintele Kennedy și Lyndon B. Johnson în seara dinaintea asasinării președintelui. Conferința l-a nemulțumit pe Johnson și s-a încheiat printr-un dezacord substanțial asupra unor probleme politice. Astfel, se relatează că, în seara de 21 noiembrie, în timp ce se odihnea la hotelul Rice din Houston, Kennedy l-a convocat pe Johnson. Nu se știe ce au discutat, dar un martor care a asistat la plecarea lui Johnson a afirmat că vicepreședintele părea furios și că ulterior Kennedy i-ar fi spus soției sale că „Lyndon se afla într-o situație încurcată".

După cum scrie Manchester, Kennedy nu dorea să facă vizita în Texas, considera că Johnson ar fi trebuit să fie în stare să rezolve el singur problemele politice ale statului, dar a fost de părere că nu avea de ales întrucît altminteri perspectivele sale de a atrage Texasul de partea lui în alegerile din 1964 erau periclitate. După cum s-a relatat pe atunci, conflictul din Texas — care nu s-a rezolvat nici astăzi — se desfășura între o fracțiune conservatoare a partidului democrat condusă de guvernatorul Connally, fost și actual prieten intim al lui Johnson, și aripa liberală a partidului, în frunte cu senatorul Yarborough.

Manchester scrie că, în cursul vizitei prezidențiale în Texas, Connally intenționa să-l pună într-o situație penibilă pe Yarborough, care fusese un sprijinitor energic al lui Kennedy, și se relatează că, la 21 noiembrie, Yarborough a refuzat de două ori să suie în același automobil cu vicepreședintele Johnson, în cortegiul care a străbătut orașele San Antonio și Houston.

Potrivit lui Manchester, scurt timp după conferința Kennedy-Johnson care, după cum se afirmă, a provocat mînia vicepreședintelui, dna Kennedy i-a spus președintelui că nu-i place Connally. Președintele i-a cerut soției sale să nu-și facă idei preconcepute despre Connally și i-a reamintit că a venit în Texas să vindece răni politice, nu să le provoace. După cum i-a declarat el, Connally a făcut doar o ușoară aluzie în sensul că-l va învinge pe Kennedy în Texas în 1964.

Manchester pune un mare accent pe climatul politic de dreapta și pe tendința spre violență care exista în Dallas — oraș care, afirmă el, suferea de o „boală morală". „Se poate presupune că această atmosferă a avut un efect considerabil și asupra lui Oswald". Atitudinea amenințătoare a orașului Dallas era atît de puternică încît, în zilele premergătoare călătoriei sale în Texas, Kennedy a fost avertizat în mod deosebit să nu viziteze orașul.

Manchester relatează că președintele Kennedy a fost încîntat atunci cînd dna Kennedy a acceptat să-l însoțească în această călătorie politică. Era un lucru pe care îl făcuse rareori și hotărîrea ei a provocat pe atunci surprindere la Washington. Președintele ar fi ales personal îmbrăcămintea pe care dorea s-o poarte dna Kennedy în Texas, pentru ca ea să le poată arăta „acestor texani ce este, de fapt, bunul gust".

Surse informate afirmă că acest citat a suferit una din modificările acceptate de *Look* pentru prima parte a lucrării lui Manchester. Se spune că cuvîntul „texani" a fost substituit cuvintelor „acestor bădărani texani îmbogățiți".

John CORRY
(După **The New York Times**, nr. 39 797)

SECRETUL LUI RUBY

Apropierea morții nu i-a redat memoria lui Jack Ruby. În timp ce nici o autoritate oficială nu simțea nevoia să-i ia din nou un interogatoriu asupra genezei crimei lui, el reafirma în urmă cu două săptămîni esențialul tezei sale unui ziarist înarmat cu un microfon care reușise să ocolească măsurile de supraveghere ale gardienilor lui Ruby. Ai crede că auzi relatarea unui martor al crimei mai degrabă decît a asasinului : „S-a petrecut atît de repede ! Nu pot să-mi reamintesc ce s-a întîmplat din momentul în care am sosit (în localul poliției) pînă în momentul în care agenții m-au doborît". Între timp murise totuși un om, ucis de Jack Ruby.

Dacă Ruby s-ar fi menținut totdeauna la această teză și dacă Comisia Warren și-ar fi efectuat cercetările în mod ireproșabil, moartea asasinului lui Oswald ar fi fost primită cu mai multă seninătate de opinia publică americană și internațională. Dar un fapt care nu a fost niciodată lămurit aruncă o îndoială asupra afirmațiilor celor șapte „înțelepți" numiți de președintele Johnson, care nu au „descoperit nici o dovadă că Jack Ruby ar fi acționat în legătură cu vreo altă persoană în asasinarea lui Lee Harvey Oswald".

Acest element de îndoială a fost furnizat încă din luna august 1964 de o ziaristă, azi decedată. Este vorba de darea de seamă a interogatoriului luat lui Ruby de judecătorul Earl Warren. Pe atunci, acest text nu a fost dezmințit : document oficial al dosarului, el figura peste cîteva luni în volumele anexă ale raportului Warren. În text se poate citi următorul dialog uimitor :

Ruby : „Aveți vreo posibilitate oarecare să mă duceți la Washington ?"

Warren : „Nu văd nici o posibilitate. Aș fi fericit să discut această problemă cu avocatul dv. de îndată ce se va ivi prilejul".

Peste cîteva momente, Ruby revine la atac : „Aș vrea să vă rog ceva : transferați-mă la Washington. Acolo mă veți supune la toate testele pe care le doriți. Este extrem de important... Domnilor, atît timp cît nu mă veți fi transferat la Washington, nu veți obține mare lucru de la mine."

În tot cursul interogatoriului, Jack Ruby va insista în continuare asupra dorinței sale de a fi transferat la Washington, de a părăsi închisoarea din Dallas. Dar judecătorul Warren nu-i va satisface cererea. Abia la 9 decembrie 1966, Jack Ruby părăsea celula sa pentru a fi internat în spitalul „Parkland". Potrivit medicului închisorii, Ruby avea pneumonie. Peste o zi se anunța că asasinul lui Oswald avea cancer și era pierdut.

Refuzînd să-l transfere sub protecția lor pe asasinul lui Oswald, membrii comisiei au dat dovadă cel puțin de o ușurință gravă și nu s-au achitat de sarcina lor, care consta în a căuta adevărul „pe toate căile posibile". De asemenea, ei nu s-au achitat de sarcina lor deoarece nu au căutat să afle ce relații existau în mod exact între Ruby și polițiștii din Dallas. Într-adevăr, nu s-a spus oare că, fără a fi membru al unui complot, Ruby ar fi putut găsi ideea crimei sale în conversațiile cu anumiți polițiști care cunoșteau desigur nivelul intelectual mediocru al „prietenului" lor ?

Nu este decît o ipoteză. Vor fi formulate fără îndoială multe altele, mult mai radicale. Chiar dacă autoritățile americane se vor simți jignite, aceasta nu le va atenua răspunderea. Ele l-au lăsat pe Ruby să moară fără a încerca să afle dacă nu lua cu el, chiar și inconștient, un secret. Mort, Jack Ruby este la fel de supărător ca și viu.

Jean AMALRIC
(După **Le Monde**, nr. 6837)

puncte de vedere

NEW YORK Herald INTERNATIONAL Tribune The Washington Post

Nr. 26 115

CEA MAI SERIOASĂ GREȘEALĂ DE CALCUL

LUCRÎND la elaborarea bugetului său, președintele trebuie să fie profund conștient de adevărul unei zicale vechi : a guverna înseamnă a alege. Opțiunile sale au devenit mult mai dificile : anul trecut, pe cînd își pregătea mesajul cu privire la starea Uniunii, mai îndrăznea totuși să creadă că „această națiune este suficient de puternică, societatea ei este suficient de sănătoasă, poporul ei este suficient de ferm pentru a urmări obiectivele noastre în restul lumii, construind concomitent o Mare Societate în țară". Chiar și atunci, însă, el știa că există unele îndoieli în privința acestei promisiuni ambițioase, și în mesajul la buget publicat cu 13 zile mai tîrziu arăta că „nici măcar o națiune prosperă nu-și poate atinge toate obiectivele dintr-o dată".

Problema cu care se luptă el în prezent este dacă poate realiza măcar vreunul din obiectivele pe care le-a proclamat în urmă cu un an. Nu poate fi cîtuși de puțin sigur că va reuși să-și atingă obiectivul în Vietnam și este nevoit să recunoască, de asemenea, că trebuie să amîne la infinit înfăptuirea majorității obiectivelor sale interne.

În urmă cu un an, aveam o economie care, după cum se sconta, la nivelul impozitelor existente, urma să dea venituri foarte mari. Aceste venituri urmau să furnizeze fără nici o dificultate fonduri pentru cele două războaie — războiul din Vietnam, care se desfășura pe atunci pe o scară mult mai mică și care, se credea, urma să se încheie destul de curînd, și „războiul împotriva sărăciei". Deoarece însă aceste venituri au fost consumate în atît de mare măsură pentru războiul lărgit din Vietnam, opțiunile care se pun astăzi președintelui au devenit mult mai acute și mult mai dureroase.

În prezent, este probabil că președintele nu va mai duce concomitent cele două războaie și că va renunța la lăudăroșeniile și promisiunile sale din urmă cu un an.

Potrivit unei anchete, în ultimul trimestru al anului 1966, produsul național brut nu va înregistra decît o creștere mică, poate de numai 2 la sută în termeni reali. Chiar și creșterile înregistrate în trimestrele doi și trei au fost modeste, în ansamblu de 3 la sută în medie. Există astfel pericolul ca, în urma unei expansiuni atît de lente, creșterea cererii să nu țină pasul cu creșterea capacității economiei. Majorarea impozitelor în situația în care ritmul expansiunii se reduce ar putea provoca o recesiune. Războiul împotriva sărăciei și lipsurilor de la orașe trebuie să fie de fapt suspendat — afară de cazul în care președintele ar avea curajul să accepte deficite bugetare mari.

Ca unul care consideram anul trecut că președintele se înșeală în privința capacității noastre de a duce cele două războaie, m-am întrebat de ce o țară atît de bogată cum sîntem noi trebuie să se simtă obligată să facă economii pe seama copiilor și a săracilor ei.

În cursul lunii de miere a guvernării președintelui Johnson — să spunem pînă în primăvara anului 1965 — din veniturile economiei noastre în curs de expansiune se plătea ușor pentru un război comparativ mic în Vietnam și pentru începuturile modeste ale războiului împotriva sărăciei. Astfel, săracii primeau mici sume concrete în baza unor promisiuni mari, și aceasta le dădea speranțe și răbdare. În același timp, bogații nu o duseseră niciodată atît de bine și în plus sperau că, atunci cînd situația va deveni și mai bună, s-ar putea bucura de o nouă reducere a impozitelor. Acestea erau fundamentele psihologice ale consensului Johnson și, în baza lui, unele conflicte interne au fost potolite și reduse.

Costul real al escaladării războiului din Vietnam nu se măsoară în dolari și în cenți. Costul real este înghițirea surplusurilor economiei, ceea ce a înlăturat lubrefianții și amortizoarele care atenuau conflictele de interese. Ne îndreptăm tot mai mult spre confruntări acute și puternice. Iată consecința tragică a uneia dintre cele mai serioase greșeli de calcul din istoria noastră.

Walter LIPPMANN

Primele operațiuni americane în Delta Mekongului s-au soldat cu numeroase pierderi pentru agresori. Răniții sînt aduși de pe front cu elicopterul

THE NEW REPUBLIC

Vol. 155, nr. 25/17

NEW YORK

EUROPA? UNDE SE AFLĂ?

DE LA ÎNFRÎNGEREA Japoniei, Statele Unite au luptat în două războaie asiatice. Astăzi avem două divizii staționate în Coreea de sud, 30 000 de oameni care luptă în Tailanda și sîntem înfundați pînă la gît în războiul din Vietnam. Cînd președintele Johnson și secretarul de stat Rusk se referă la „aliații noștri" ei vorbesc cel mai adesea despre filipinezi și sud-coreeni. Australienii și neozeelandezii albi sînt încurajați să se considere „amenințați" pentru a se justifica și apărarea americană condiționată de participarea la războiul din Vietnam. Australia se află acum în sfera de influență americană, nu în cea britanică.

S.U.A. manifestă tendința de a se arăta îngîmfate față de aliații lor europeni, Anglia și Franța în special, pentru că acestea nu manifestă interes față de Vietnam decît pentru a-și exprima dorința ca noi să încetăm bombardamentele asupra Vietnamului de nord și să ne retragem din această regiune. La aceasta noi avertizăm că, dacă europenii nu ne ajută să patrulăm regiunea asiatică, o parte din trupele noastre din Europa cu efective de 225 000 de oameni vor fi retrase. Această aluzie face tot mai puțină impresie de fiecare dată cînd se produce și există riscul tot mai mare ca europenii să ne răspundă : „De ce n-o faceți ?". Europenii nu încearcă să ne scoată din Vietnam, dar nici nu ne ajută să luptăm în această țară deoarece consideră că politica noastră în Asia și în special atitudinea noastră față de China este absurdă. Ei au tendința să considere că, dacă politica S.U.A. față de China reprezintă cu adevărat ideea pe care noi ne-o facem despre o diplomație realistă, Europa s-ar des-

curca probabil mai bine fără prezența S.U.A.

Pe de altă parte, principala contribuție americană la evenimentele atlantice a fost aceea de a da o mînă de ajutor la căderea guvernului Erhard în Germania occidentală. Erhard fusese convocat la Washington la sfîrșitul lunii septembrie spre a explica americanilor neputința Germaniei occidentale de a suporta cheltuielile menținerii trupelor S.U.A. în Europa. El a prezentat o serie de scuze în această privință, dar, cum a refuzat să facă ceea ce i se cerea, el a fost expediat înapoi la Bonn, fără să fi găsit la Washington înțelegere pentru problemele sale bugetare și de altă natură. Acum, oficialitățile americane anticipează cu fatalism că relațiile S.U.A. cu coaliția care i-a succedat lui Erhard vor fi considerabil mai reci decît erau cu Erhard, perspectivă care nu pare să îngrijoreze nici o persoană cu influență din singurul loc care contează, adică de la Casa Albă.

Ieșirea noastră intenționată din Europa ar putea să nu constituie o politică proastă, dacă ea ar fi o politică — adică dacă s-ar fi luat în mod intenționat hotărîrea de a ne ține deoparte și a-i încuraja astfel pe europeni să rezolve ei înșiși problemele continentului. Nu există însă nimic intenționat în această atitudine. Noi nu am reușit pur și simplu să înțelegem ce dorește și ce devine Europa și, ca o consecință, Europa și-a întors fața de la noi. De exemplu, o hotărîre politică inteligentă ar fi fost aceea ca S.U.A. să declare în mod fățiș că o forță nucleară multilaterală nu mai este realizabilă. Dar nu, noi nu ne-am putut hotărî măcar să îngropăm cadavrul. Pe ușa noastră atlantică am agățat inscripția „ocupați" : sîntem prea ocupați în Asia pentru a ne bate capul în Europa. Din această cauză, europenii încearcă să se descurce fără să-și consulte formidabilul aliat american — și sînt etichetați drept „gaulliști ingrați".

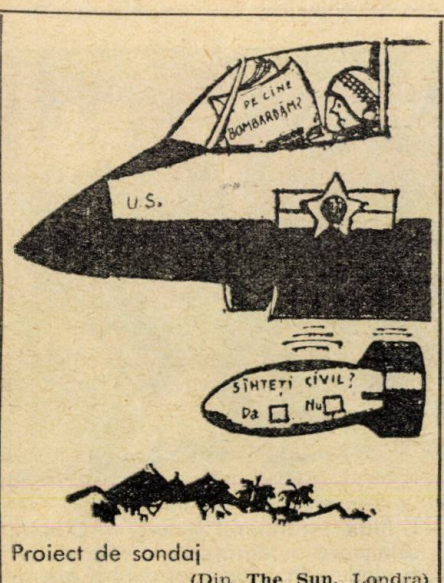

Proiect de sondaj

(Din **The Sun**, Londra)

stern

Nr. 1/1967 HAMBURG

CUM AR FI, DOMNULE STRAUSS?

„BUGETUL APĂRĂRII , a spus cancelarul federal Kiesinger în declarația sa guvernamentală, nu este o casă de rezerve pentru corectarea păcatelor bugetare din anii trecuți".

Nu, într-adevăr, așa ceva nu e: însuși bugetul apărării este cel mai mare din aceste păcate bugetare, de fapt păcatul capital, care ar putea să ruineze finanțele Republicii federale, dacă nu se va găsi la timp calea de întoarcere.

De trei ani și jumătate predic în aceste pagini că Republica federală se ruinează cu înarmarea și, din păcate, evoluția situației mi-a dat dreptate. Se invocă tot felul de cauze pentru inflația latentă ce se manifestă de cîțiva ani încoace, pentru crizele financiară și economică, dar nu și pentru politica înarmării intense. Dar, aceasta și nu alta este adevărata cauză a bolii — nu subvențiile, nu asigurările sociale, nu promovarea economiilor, nu pensia dinamică sau mai știu eu ce.

Toate astea, fie că au o bază mai mult sau mai puțin rezonabilă, înseamnă doar că se scot bani dintr-un buzunar și se bagă în celălalt ; în schimb, înarmarea înseamnă că se bagă banii în sobă. Sistemul subvențiilor, de pildă, poate fi criticabil din alte motive — poate pentru că în multe cazuri menține artificial în viață ramuri economice pe cale de dispariție și împiedică progresul ; dar el nu generează nici inflația, nici falimentul statului, nici criza economică, deoarece, în orice caz, banii cheltuiți pe subvenții rămîn în circuitul economic, industriile subvenționate produc mărfuri care se vînd și plătesc impozite care revin statului. Dar banii băgați în înarmări s-au dus pe apa Sîmbetei ; nimeni nu cumpără avioane Starfighter vechi, iar firma Lockheed nu plătește impozite Bonnului.

Lucrul este atît de elementar, încît ar trebui să ne fie rușine să-l repetăm mereu și în mod expres. Numai conspirația tăcerii, care domnește în legătură cu aceasta în Republica federală și care s-a perpetuat de la vechiul la noul cancelar federal, ne silește s-o facem. Dar să nu ne închipuim că tăcerea lichidează faptele.

Una din realitățile cele mai vechi și în general cunoscute ale vieții publice este că țările se ruinează financiar prin intensificarea înarmării. Există totuși două motive plauzibile de a proceda la înarmare chiar cu riscul ruinei financiare.

Unul constă în existența amenințării militare evidente. Dar în cazul Republicii federale nu e vorba de așa ceva. Nimeni nu vrea să o atace și să o nimicească. Nimeni pe tot cuprinsul lumii nu o amenință cu un atac militar. Celălalt motiv posibil pentru o înarma-

→

REFLECTOR

DIVERGENȚELE DIN CONDUCEREA SINDICATELOR AMERICANE

Pierderile grele suferite de partidul democrat cu prilejul alegerilor din noiembrie au agravat divergențele latente din cadrul centralei sindicale americane (A.F.L.-C.I.O.) ai cărei conducători sînt strîns legați de partidul democrat și de guvern. Se remarcă, îndeosebi, înrăutățirea conflictului dintre George Meany, președintele centralei, și vicepreședintele acesteia, Walter Reuther, care conduce și influentul sindicat al muncitorilor din industria de automobile (1 500 000 de membri). Conflictul are drept punct de pornire poziția lui Meany și a colegilor săi, care sprijină războiul din Vietnam. În consecință, Meany participă la răspunderea privind repercusiunile sociale și economice ale acestui război.

Orientarea externă i-a atras de cîtva timp lui Meany critici din ce în ce mai viguroase. Se poate considera că conflictul dintre el și Reuther a izbucnit imediat după fuziunea, în 1955, a Federației americane a muncii cu Congresul sindicatelor industriale. „Explozia" a avut loc în primăvara anului 1966. Victor Reuther, fratele lui Walter, conducător al Departamentului internațional al Sindicatului muncitorilor din industria de automobile, a declarat corespondenților că Departamentul internațional al A.F.L.-C.I.O., condus de Lovestone, „este legat de C.I.A." Acest atac a fost urmat de altele.

În iunie 1966, delegația A.F.L.-C.I.O. s-a retras, la indicația lui Meany, de la conferința Organizației Internaționale a Muncii, ținută la Geneva, după alegerea reprezentanților țărilor socialiste în organismele conducătoare. Walter Reuther a protestat energic împotriva acestei acțiuni samavolnice a lui Meany. În august, el a condamnat declarația Consiliului executiv al centralei în favoarea războiului din Vietnam, spunînd despre ea că este „intolerabilă, isterică, șovină" și nedemnă de mișcarea sindicală.

Este demn de remarcat că, în ciuda piedicilor ridicate de Meany în calea mai multor conferințe sindicale, acestea au avut loc după 8 noiembrie 1966. Ele au analizat rezultatele alegerilor pentru Congres. Participanții la aceste conferințe s-au pronunțat pentru crearea unei coaliții politice care să cuprindă sindicatele și toate forțele active care luptă pentru pace și pentru drepturile cetățenești și ale negrilor. Aceasta a fost îndeosebi concluzia conferinței activiștilor de sindicat din statele New York și New Jersey. Conferința, care întrunea 250 de sindicaliști, a condamnat cu hotărîre poziția lui Meany în problema războiului din Vietnam și a aprobat poziția lui Reuther.

(Din **Voix Ouvrière**)

UMBRELE CENTENARULUI CANADIAN

Canadienii încep să-și sărbătorească centenarul existenței țării lor ca unitate geografică. Însă există umbre în această aniversare. În fond, canadienii nu par satisfăcuți de structura guvernamentală a țării lor. Există forțe care-i dezbină — Quebecul, de limbă franceză, opunîndu-se provinciilor de limbă engleză ; Canada industrială se diferențiază de Canada agrară. Mai există și forța Statelor Unite, care-i atrage într-o serie de axe nord-sud, în loc să le permită o unitate est-vest.

Paradoxul Canadei în anul 1967 constă în faptul că întregul nu e egal cu suma părților. Guvernul federal de la Ottawa este slab în timp ce provinciile sînt puternice. Canada își începe astfel cel de-al doilea secol de existență avînd de făcut față necesității de a-și constitui unitatea națională.

(Din **New York Times**, nr. 39 792)

re intensă ar fi dacă am urmări noi înșine să cucerim sau să cîștigăm ceva, fie prin război, fie printr-o politică de forță. Inițial acesta a fost desigur și motivul pentru care Republica federală s-a lăsat antrenată în ruinătoarea sa politică de înarmare: „politica forței", speranța că într-o bună zi prin reînarmare se va putea impune reunificarea după concepțiile proprii. Dar această politică a eșuat, lucru pe care azi îl știe toată lumea. Au rămas însă consecințele financiare: în primul rînd inflația latentă, apoi amenințarea falimentului bugetar. Și de aceea economia este amenințată de criză.

Ironia lucrurilor face ca același om care la vremea sa era chemat să ducă la îndeplinire politica de intensificare a înarmării are astăzi misiunea să combată consecințele ei financiare. Dacă Franz Josef Strauss este atît de inteligent, pe cît se spune, trebuie să-și dea seama că, în calitate de ministru al finanțelor, trebuie să lichideze noua structură ruinătoare lăsată de el pe cînd era ministru al apărării. Altminteri, Strauss nu poate avea succes. Nu

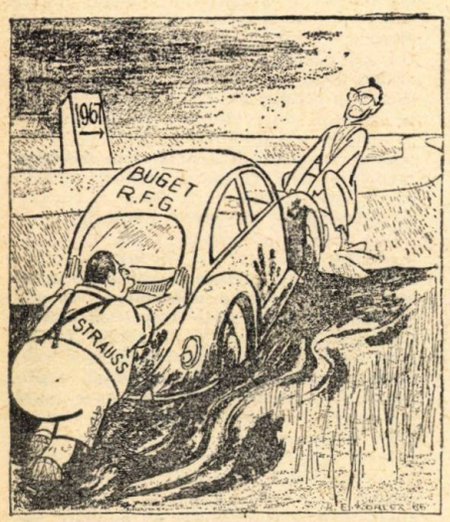

Demaraj dificil...
(Din **Die Zeit**, Hamburg)

îi va ajuta la nimic să mărească impozitele dacă în același timp economia — care determină impozitele — va regresa. Și ea va regresa dacă politica înarmării va fi dusă în continuare ca pînă acum; prin deplasata sa politică de înarmare, Republica federală silește Banca federală să ducă o politică de credite deflaționistă, căci, altminteri, moneda s-ar duce de rîpă. Sper în mod sincer că Strauss are nu numai inteligența necesară să înțeleagă acest lucru, dar că are și curajul pentru a acționa în consecință.

Scurt timp înainte de sfîrșitul anului, Walter Ulbricht a făcut o propunere senzațională: reducerea treptată cu 50 la sută a bugetelor înarmării celor două state germane. Din păcate motivarea sa nu a fost reprodusă de presa din Germania federală, dar ea merită atenție. Iată-o:

„Reducerea cu 50 la sută a bugetului înarmării al guvernului de la Bonn, care în prezent se ridică la peste 20 miliarde de mărci, ar permite Republicii federale să realizeze economii anuale la cheltuielile statului de circa 10 miliarde mărci. Aceasta înseamnă că astfel ar putea fi procurată suma aproximativ necesară acoperirii deficitului bugetar vest-german actual.

O asemenea înțelegere ar fi de folos pentru cetățenii celor două state germane și în plus ar constitui o contribuție la securitatea europeană, pe care majoritatea celorlalte popoare și țări ar saluta-o cu bucurie. Aci ar fi o cale reală pentru rezolvarea crizei politice a Bonnului (desigur criza financiară și economică), ceea ce în același timp ar sluji cauzei păcii și, în cele din urmă, conviețuirii celor două state germane".

Toate acestea sînt desigur foarte lămuritoare și rezonabile. În afară de aceasta, este și foarte plăcut ca, pentru un bine pe care ți-l faci singur, să ți se mai ofere și o contraprestație. Cum ar fi, domnule Strauss?

Sebastian HAFFNER

PRAVDA
Nr. 5
BRATISLAVA

„CAZUL MENON"

SITUAȚIA preelectorală din India nu este săracă în surprize. Era de așteptat ca forțele de dreapta din partidul de guvernămînt, Congresul Național Indian, să facă uz de puternica lor poziție în comisia electorală centrală care numește candidații acestui partid pentru alegerile parlamentare din februarie, dar practica lor a revoltat opinia publică indiană. Ei au interzis veteranului acestui partid, Krishna Menon, să candideze în districtul electoral din Bombayul de nord-est.

S-ar putea spune că este vorba de o problemă locală, dar Krishna Menon este un cunoscut politician, cu orientare de stînga, care se bucură de o mare popularitate în rîndul alegătorilor, iar Bombayul de nord-est este districtul în care Menon a învins de două ori candidații dreptei. Ca să nu se mai repete acest lucru, aripa de dreapta s-a hotărît să împiedice prezentarea candidaturii sale. Chiar în primăvara anului trecut, s-a făcut o primă încercare, atunci cînd conducerea Congresului din Bombay i-a cerut lui Menon să elibereze districtul pentru un candidat „local".

Krishna Menon a respins categoric această cerere. În lupta care s-a dezlănțuit ulterior a ieșit la iveală că politicienii din Bombay au în spatele lor adepți influenți. Este probabil că trista experiență și modul jignitor în care s-au purtat cu el au influențat hotărîrea lui Menon de a părăsi Partidul Congresului. Plecarea lui Menon din partidul Congresul Național Indian după 36 de ani de muncă activă în acesta a avut, firește, un puternic ecou.

Menon, acum nelegat de partid, a început o campanie împotriva candidatului oficial, S. K. Patila. Menon, unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai defunctului premier Nehru și adept al liniei sale politice, s-a ridicat împotriva exponentului dreptei. Districtul electoral Bombay-nord devine astfel scena unei confruntări a cărei însemnătate va depăși categoric cadrul local.

Lupta va fi, evident, dură. Menon are șanse mari, deoarece la mitingul preelectoral cei 50 000 de alegători participanți au condamnat hotărîrea comisiei electorale centrale, alegătorii chemîndu-l pe Menon să candideze drept candidat independent. Menon este sprijinit și de presa democrată indiană. Pe de altă parte, dreapta va mobiliza categoric toate forțele și mijloacele pentru a zădărnici cea de-a treia victorie a lui Menon.

În ce privește perspectivele de ansamblu ale alegerilor, victoria partidului Congresul Național este considerată în mod general drept sigură. Campania preelectorală și întreaga evoluție demonstrează însă că există pericolul unui atac frontal al dreptei împotriva forțelor stîngii și centrului în interiorul Congresului. După încercarea nereușită de a pune mîna pe conducerea statului, după moartea lui Shastri — la începutul anului trecut — dreapta vede în apropiatele alegeri un prilej de a obține o poziție predominantă în conducerea Congresului. „Cazul Menon" ilustrează că în acest sens dreapta nu-și alege mijloacele.

Pavol CIPKA

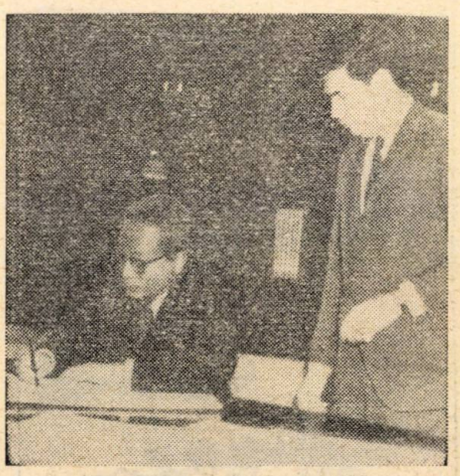

U Thant, secretarul general al O.N.U., semnează autografe pe cărțile ce vor fi vîndute în folosul restaurării operelor de artă care au suferit de pe urma marilor inundații de la Florența

LA TRIBUNE DE GENÈVE

Nr. 306

REGRUPĂRI POLITICE ÎN JAPONIA

CA URMARE a dizolvării Dietei în ultima săptămînă a lunii decembrie, în ianuarie vor avea loc în Japonia alegeri legislative. Partidul liberal-democrat — care deține de 20 de ani monopolul puterii și posedă în prezent 278 de mandate din 467 — își va păstra în mod cert majoritatea, dar cu o marjă redusă.

Principalul element nou este apariția pe scena politică a partidului „Komeito", întemeiat în 1965. El se sprijină pe secta budistă militantă „Soka Gakkai" avînd milioane de aderenți, în special la orașe. „Komeito" are o organizare paramilitară care provoacă anumite temeri. El a obținut succese în cursul alegerilor comunale și senatoriale ; nu solicită decît vreo 30 de mandate în viitoarea Dietă, dar mizează pe viitor.

De pe urma viitorului scrutin se așteaptă, de asemenea, o deplasare spre stînga. Socialiștii, care au în prezent 141 de mandate, au obținut o victorie spectaculoasă, răsturnînd majoritatea guvernamentală în alegerile municipale care au avut loc la Tokio la 23 iulie 1965. Ei au, la dreapta lor, formațiunea dizidentă a socialiștilor democrați (23 de deputați) și la stînga lor pe comuniști (4 mandate) care par să fie în progres.

Socialiștii și aliații lor preconizează o politică externă neutralistă. Ei cer abrogarea tratatului încheiat cu S.U.A. și desființarea bazelor americane. Pentru moment, ei nu au nici un fel de șanse să-și atingă scopurile, și de aceea așteaptă scadența lui 1970, dată la care expiră tratatul.

Amenințat de o opoziție dinamică ce boicota ședințele parlamentului, primul ministru Sato a încercat să potolească neliniștea și să evite organizarea de noi alegeri procedînd, la 3 decembrie, la o vastă remaniere ministerială : el a înlocuit 16 din cei 18 miniștri ai săi. Principala schimbare se referea la Ministerul Afacerilor Externe, unde lui Shiina i-a urmat acum Takeo Miki, prezentat sub eticheta de „conservator progresist".

Tokio a reușit pînă în prezent să nu se lase antrenat în războiul din Vietnam și a evitat să se alăture „cruciadei anticomuniste" din Asia. Cu Miki, Japonia ar putea să se îndepărteze și mai mult de Washington. În același timp, Tokio ar continua colaborarea cu U.R.S.S., începută, în ciuda eșecului tratativelor cu privire la tratatul de pace, în cursul vizitei făcute de Gromiko la Tokio în vara anului 1966. Conducătorii japonezi urmăresc, de asemenea, o apropiere pe plan comercial cu China populară.

După ce a făcut această concesie aripii sale stîngi, Sato trebuia să facă o concesie și dreptei sale (partidul său este o formație eteroclită care cuprinde nu mai puțin de opt clanuri). Această concesie a luat forma restabilirii sărbătorii naționale a „Marii Japonii", desființată de americani în 1945.

Principalii oponenți în viitoarea confruntare electorală din Japonia : primul-ministru Eisaku Sato, lider al partidului liberal-democrat de guvernămînt, și Kozo Sasaki, liderul partidului socialist de opoziție (în dreapta)

În sfîrșit, miza principală a viitoarelor alegeri din Japonia o va constitui rezultatul luptelor dintre tendințele din cadrul partidului guvernamental.

Armand GASPARD

Neue Zürcher Zeitung

BURUNDI DUPĂ RĂSTURNAREA LUI MWAMI

DUPĂ RĂSTURNAREA lui Mwami Ntare al V-lea, în vîrstă de 19 ani, în Burundi, micul stat al Africii centrale, situat la extremitatea nordică a lacului Tanganica, domnește calmul. Tradiționaliștii, membri ai celor patru clanuri Tutsi (Batare, Bezi, Bataga și Bambutsa) din rîndurile cărora se alegeau regii, preferă să-și ascundă nemulțumirea față de înlăturarea uneia dintre cele mai vechi monarhii africane. Tribul Hutu, care formează 85 la sută din populație, ar trebui în schimb să fie mulțumit de proclamarea republicii. Noul regim militar sub conducerea colonelului Michel Micombero, în vîrstă de 27 de ani, se compune însă în majoritate tot din Tutsi — deși dintr-o castă mai puțin importantă. În plus, majoritatea conducătorilor Hutu a fost exterminată în pogromul declanșat sub domnia lui Mwami Mwambutsa al IV-lea la sfîrșitul anului trecut, după atentatul nereușit împotriva primului ministru Leopold Biha.

Suita care, la sfîrșitul lunii noiembrie, îl însoțise pe Mwami Ntare al V-lea la Kinshasa, s-a înapoiat în întregime la Bujumbura. Nemulțumirea generalului Mobutu față de actul neprietenesc de a-l răsturna pe șeful statului, tocmai cînd acesta se afla într-o vizită oficială la Kinshasa, pare oarecum risipită. Între timp, Ntare a părăsit Congo și acum se găsește în Europa.

→

REFLECTOR

„RELAȚIILE SPECIALE" ÎN DECLIN

Anul 1966 va fi probabil considerat ca anul în care relațiile cu caracter special anglo-americane au încetat de a avea o semnificație deosebită pentru cele două țări, și în special pentru Statele Unite care, oricum, nu le-au acordat, de-a lungul anilor, prea multă importanță.

Apare ironic faptul că americanii au considerat că aceste legături au dat rezultate deosebit de dezamăgitoare la est de Suez, adică tocmai în acea regiune unde primul ministru britanic considera justificată menținerea legăturilor. În ce le privește, Statele Unite apreciază că există puține motive de ordin strategic, cu excepția bazelor din Singapore, pentru menținerea relațiilor cu aliatul britanic. Motivele sînt clare. O relație specială presupune ceva care depășește obligațiile firești, împărtășite și de o a treia țară, sau prietenia normală între puterile civilizate. Dar Anglia a refuzat să angajeze trupe în Vietnam și motivele prezentate nu au părut convingătoare pentru guvernul american. În ciuda eforturilor diplomatice de a se salva aparențele, s-au auzit suficiente remarci severe cu privire la neputința unui aliat de a-și respecta obligațiile.

Pentru Administrația americană are semnificație faptul că puterea și influența britanică au dispărut în Africa de sud, așa cum au dispărut în Orientul Mijlociu. Acest fapt, ca și lipsa de reciprocitate, face din Anglia un aliat a cărui valoare este pusă la îndoială și căruia, în orice caz, nu i se permite să ceară un tratament special.

(Din The Times, nr. 56 830)

O POZIȚIE NUANȚATĂ

Observatorii politici de la Bonn consideră că este „mult prea simplificată" și „nenuanțată" opinia că noul cancelar Kiesinger s-ar declara de acord să se alieze cu Franța pentru a menține Anglia în afara Pieței comune, atunci cînd, în a doua jumătate a acestei săptămîni, se va întîlni cu președintele de Gaulle la Paris. Observatorii subliniază în această privință declarația cancelarului în sensul că Republica federală „salută participarea Marii Britanii și a țărilor AELS la Comunitatea Europeană".

Pe de altă parte, însă, se atrage atenția asupra unei alte declarații formulate recent de noul cancelar unui ziar vestgerman în care, răspunzînd unei întrebări, el a spus : „Sîntem în favoarea intrării Marii Britanii și a țărilor AELS în măsura în care ele o doresc cu adevărat. Cred că și în Franța se manifestă o înțelegere crescîndă a acestui punct de vedere. Multe vor depinde de atitudinea Marii Britanii" — și această adăugire pare, după opinia comentatorilor, să lase deschisă ușa pentru o apropiere a Germaniei occidentale de Franța în problema alipirii Marii Britanii la Piața comună.

Pînă acum guvernul Erhard, sub influența unui adversar puternic al Franței, ministrul de externe Schröder, insistase că nu poate fi semnat nici un acord cu Franța pînă cînd Parisul nu se va arăta mai conciliant în problema trupelor staționate în R.F.G.

Cea mai puternică personalitate în noul guvern al lui Kiesinger este Strauss, ministrul de finanțe, filofrancez în concepția sa de politică externă, astfel încît e puțin probabil că el va sprijini intrarea Angliei în C.E.E. cu riscul creării unor dificultăți în relațiile cu de Gaulle. Tocmai din cauza aceasta, cercurile politice de la Bonn sînt de părere că noul cancelar Kiesinger va fi supus unor presiuni spre a fi determinat să se opună intrării Marii Britanii în Piața comună și afirmă că lui Kiesinger îi va veni tot mai greu să reziste unor asemenea presiuni. Aceasta cu atît mai mult cu cît sprijinul politic al lui Strauss este esențial pentru Kiesinger.

(După The Times, nr. 56 834)

Postul de radio oficial încearcă să convingă populaţia că înlăturarea monarhiei ar corespunde „intereselor şi voinţei sale". Comentatorii postului de radio Bujumbura se ocupă însă relativ puţin de ultimul rege, deoarece acesta era şi puţin cunoscut maselor din cauza scurtei sale domnii. Mînia lor se îndreaptă mai ales asupra lui Mwambutsa IV, care a stăpînit aproape o jumătate de secol.

El este acuzat de a fi instaurat „o sîngeroasă tiranie fascistă" şi de a fi introdus lagărele de concentrare în Burundi.

Vecinul din nord, republica la fel de mică a Ruandei, a fost primul stat african care a recunoscut guvernul Micombero. Probabil că preşedintele Kayibanda a aprobat cu satisfacţie această trecere de la monarhie la republică, deoarece şi ţara sa a urmat acelaşi proces, deşi sub o formă mult mai furtunoasă. Recunoaşterea rapidă a regimului republican din Burundi trebuie înţeleasă şi ca un gest demonstrativ de bunăvoinţă legat de speranţa unui început de destindere a încordărilor costisitoare şi istovitoare existente între cei doi vecini. Guvernul ruandez este interesat în această destindere care i-ar permite să-şi îndrepte mai mult atenţia asupra problemelor interne ale ţării, în loc să fie obsedat în permanenţă de teama unei invazii dinspre sud. Această ameninţare îşi are sursa de alimentare în Burundi, unde se află cei 40 000 de refugiaţi Tutsi din Ruanda, care nu au renunţat încă la speranţa unei recuceriri militare a patriei lor. Un grup de Tutsi, care trăiesc în exil în Ruanda, îl sprijină pe fostul rege izgonit Kigeri V, iar alt grup este adeptul fostului deputat al adunării naţionale ruandeze, François Rubeka.

Prima încercare de invazie a refugiaţilor Tutsi întreprinsă în decembrie 1963 s-a terminat cu un eşec răsunător. Se părea că războinicii Tutsi au tras învăţămintele necesare, mai ales că armata de 2 000 oameni a Ruandei este bine echipată.

De-abia în noiembrie 1966 militanţii tribului Tutsi s-au pus din nou în mişcare, încurajaţi, evident, de demiterea regelui Mwambutsa şi de formarea unui guvern în care extremiştii Tutsi deţineau conducerea. Noile invazii s-au produs în două direcţii. Un grup Tutsi a pătruns prin Nemba în Ruanda ajungînd pînă în regiunea Nyamata, la numai circa 35 km de capitala Kigali, unde au fost însă lichidaţi de către trupele ruandeze. Al doilea grup a înaintat mai spre vest, în regiunea cumpenei apelor între fluviile Congo şi Nil, un ţinut puternic împădurit în care nu există decît foarte puţine aşezări omeneşti. Acţiunile de curăţire ale armatei ruandeze în această regiune au necesitat mai mult timp. O nouă invazie a avut loc la 6 decembrie, scurt timp după răsturnarea tînărului rege Ntare. Şi aceasta a fost însă respinsă. În majoritatea cazurilor, lipsa de muniţii i-a silit pe atacanţii Tutsi să se retragă destul de repede.

Nu există dovezi că Micombero ar fi fost informat dinainte despre invazie sau că ar fi încurajat-o. Preocupat în primul rînd să-şi consolideze puterea în interior, Micombero nu este încă dispus să creeze dificultăţi politice la graniţă. Totuşi, indirect, el ar fi putut prilejui această acţiune, la început izolată, a refugiaţilor Tutsi.

Străduinţele Organizaţiei Unităţii Africane de a restabili pacea între Ruanda şi Burundi au fost depăşite de evenimentele de la Bujumbura. Şi generalul Mobutu a trebuit deocamdată să-şi retragă propunerile de arbitraj. El şi-a contramandat astfel vizita planuită la Goma pe lacul Kivu, unde trebuia să întîlnească părţile în litigiu. Renunţarea sa nu trebuie să fie însă interpretată drept un indiciu al resemnării.

Die Presse
Unabhängige Zeitung für Österreich
Nr. 5 614
VIENA

■

COLUMBIA ÎNFRUNTĂ „FONDUL MONETAR"

„EXISTĂ o superstiţie în Columbia : întotdeauna cînd un liberal devine preşedinte, scad preţurile cafelei. Acest lucru s-a întîmplat acum ; din luna august scad veniturile provenite de la cel mai important produs de export al nostru. Nu cred că aceasta este o pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că sînt liberal ; doar m-am convertit la principiile coaliţiei". Această declaraţie a fost singura aluzie glumeaţă din cuvîntarea televizată a preşedintelui Carlos Lleras Restrepo, prin care columbienii au fost informaţi despre unele dispoziţii financiare extraordinare.

La 29 noiembrie, în Columbia a fost declarată starea excepţională pentru a se rezista presiunilor Fondului Monetar Internaţional, care insista asupra unei devalorizări a peso-ului.

În ajunul luării acestei hotărîri, preşedintele deliberase cu consilierii săi economici. Ştirile nu puteau fi mai proaste : ca o consecinţă a liberalizării importurilor, rezervele de devize ale băncii republicii scăzuseră pînă la suma de 10 milioane dolari ; era scadentă plata unor datorii pe termen scurt în sumă de 100 milioane de dolari ; încasările din vînzarea cafelei erau mult sub aşteptări ; era în perspectivă acordarea unui credit de către Statele Unite — cu condiţia ca Columbia „să dea ascultare sfatului Fondului Monetar Internaţional" şi să-şi devalorizeze din nou peso-ul. Carlos Lleras se văzu pus în faţa situaţiei fie de a capitula în faţa Washingtonului, fie de a respinge condiţiile şi de a pierde astfel creditele.

După o noapte de discuţii aprinse, Carlos Lleras a respins devalorizarea cerută. În mod automat, au fost astfel suspendate relaţiile cu Fondul Monetar Internaţional ; în ţară a fost proclamat decretul nr. 2867, care stabileşte categoric : piaţa monetară liberă este suprimată ; numai banca republicii are autorizaţia de a cumpăra şi vinde dolari ; în decurs de 24 de ore columbienii şi străinii trebuie să anunţe devizele pe care le posedă, devize pe care le pot folosi numai pe baza unei autorizaţii speciale ; cine pleacă în străinătate trebuie să plătească un impozit special de 500 pesos.

Ilustrul scriitor columbian German Arciniegas, într-o scrisoare adresată ziarului *New York Times*, explica populaţiei Statelor Unite poziţia preşedintelui şi critica cu asprime „atitudinea aroganţă" a Fondului Monetar.

Dată fiind situaţia financiară excepţională, Carlos Lleras a cerut din nou împuterniciri extraordinare, pentru a putea lua dispoziţiile necesare. În mijlocul unor scene tumultuoase, Camera Deputaţilor i-a respins cererea ; totuşi el a reuşit ca Senatul să adopte un proiect de lege care, în ce priveşte adoptarea măsurilor urgente (şi toate programele de reformă se numără printre acestea) cere numai majoritatea simplă.

În ultimele zile ale anului trecut, într-o scrisoare adresată guvernelor Statelor Unite, Franţei şi Republicii Federale Germane, Carlos Lleras a insistat energic asupra convocării unei noi conferinţe a producătorilor şi consumatorilor de cafea, în vederea unei noi reglementări a cotelor şi preţurilor „în interesul justiţiei economice internaţionale", pentru ca ţările producătoare de cafea — Columbia, Braziliа, Haiti, Costa Rica, El Salvador, Ecuador şi Guatemala — să poată obţine mijloacele necesare unui progres continuu şi satisfăcător. În acelaşi timp, Columbia şi-a intensificat străduinţele de a stabili relaţii comerciale cu ţările Europei răsăritene, pentru a obţine noi pieţe de export şi a demonstra Statelor Unite că era supunerii economice necondiţionate a luat sfîrşit.

Gerhard KORNAT

Aceşti spectatori ai unui meci de hochei pe gheaţă la Davos (Elveţia) nu poartă hermine albe ! Ei înfruntă cu stoicism veşmîntul de zăpadă pe un ger de minus 40 de grade

JOSEPH LUNS

ministrul de externe al Olandei

La invitația guvernului român, dr. Joseph Luns, ministrul de externe al Olandei, face o vizită oficială în Republica Socialistă România.

Diplomat de carieră și fruntaș al Partidului popular catolic, dr. Joseph Luns deține postul de ministru al afacerilor externe, fără întrerupere, din 1956, mandatul fiindu-i reînnoit în toate cabinetele (1958, 1959, 1961, 1963, 1966).

Joseph Luns s-a născut la 28 august 1911 la Rotterdam, în familia unui pictor. A urmat liceul la Amsterdam și Bruxelles, iar ulterior a studiat dreptul la Universitățile din Leyda și Amsterdam. În 1937 a obținut titlul de doctor în științe juridice. În anii 1937—1938 a urmat un curs de științe politice și economice la Școala de economie din Londra, iar apoi a audiat prelegerile Institutului pentru străini de pe lîngă Universitatea din Berlin.

Cariera diplomatică a lui Joseph Luns începe o dată cu numirea sa ca atașat al Ministerului Afacerilor Externe (1938—1940). În 1940 face parte din misiunea olandeză de la Berna, iar apoi, pînă în 1943 — din cea de la Lisabona.

În 1943—1949, dr. Luns este al doilea secretar, iar mai tîrziu primul secretar al Ambasadei olandeze de la Londra. În perioada 1949—1951 este reprezentant permanent al Olandei la O.N.U.

În 1952, ca reprezentant al Partidului popular catolic, intră în calitate de ministru fără portofoliu și ministru secund al afacerilor externe, în guvernul de coaliție format de social-democratul Drees. Candidînd în alegerile parlamentare din 1956, dr. Luns a fost ales deputat în a doua cameră a Statelor Generale (parlamentul olandez).

În octombrie 1956 i se încredințează pentru prima oară portofoliul de ministru al afacerilor externe. În 1959 i se reînnoiește mandatul de deputat în parlament. Dr. Joseph Luns a prezidat delegația țării sale la mai multe sesiuni ale Adunării Generale a O.N.U.

A publicat numeroase studii pe teme politice, precum și studii referitoare la problemele navale ale Olandei.

Cu prilejul recentelor dezbateri de politică externă din parlamentul olandez, dr. Joseph Luns a declarat că guvernul său se pronunță pentru un dialog sincer cu țările socialiste și salută îmbunătățirea ce s-a manifestat în ultimul timp în relațiile dintre Est și Vest.

V. B.

PRESA ACUM 50 DE ANI

Noua campanie dusă de germani în Statele Unite în favoarea păcii este o imitație ridicolă a practicii favorite a lui Napoleon. Germania, ca și Napoleon odinioară, dorește o pace care i-ar garanta supremația în Europa, dar noi și aliații noștri sîntem absolut hotărîți să nu-i acordăm această supremație.

(*Ziarul* Times *din 5 ianuarie*)

Henry Ford, care a experimentat timp de 18 luni posibilitatea folosirii alcoolului la tractoarele agricole și la automobile, a declarat că vremea benzinei a trecut. Experiențele efectuate au demonstrat că benzina poate fi foarte bine înlocuită prin alcool, care este mult mai eficient, mai curat și mai puternic.

(*Ziarul* New York Times *din 6 ianuarie*)

Germanii au introdus limba germană în provinciile Liège și Luxembourg. Toate ordinele autorităților belgiene vor trebui redactate de acum înainte în limba germană.

(*Ziarul* Koelnische Zeitung *din 7 ianuarie*)

Guvernul Statelor Unite a proclamat starea marțială pe teritoriul Santo Domingo-ului. Căpitanul Knapp a fost numit guvernator militar american; departamentul marinei S.U.A. a hotărît debarcarea a 1 800 de militari care vor fi folosiți ca forțe de poliție pentru prevenirea eventualelor dezordini.

(*Ziarul* La Nation *din 8 ianuarie*)

În curînd va fi clarificat programul politicii externe a Statelor Unite pe timpul războiului. Președintele va avea discuții cu membrii cabinetului și cu Congresul în vederea alcătuirii programului politicii externe. În primul rînd se va lua în discuție problema relațiilor dintre Statele Unite și Germania. Acțiunea submarinelor germane constituie un pericol continuu pentru supușii americani. Președintele Wilson va fi constrîns să adopte o politică mai severă.

(*Ziarul* Morning Post *din 9 ianuarie*)

Un document oficial instituie munca forțată la Vilna și în împrejurimi. Toți cetățenii între 17 și 60 de ani sînt invitați să se prezinte autorităților pentru a se supune unui examen de aptitudini. În caz de nesupunere, delicvenții vor fi condamnați la trei luni închisoare și la 10 000 de mărci germane amendă.

(Agenția telegrafică italiană, *11 ianuarie*)

1917. Pe frontul de vest. Pentru aruncarea grenadelor la distanță mai mare, infanteriștii au inventat o praștie specială.

Tribunalele administrative internaționale

Prin această denumire sînt desemnate organele jurisdicționale instituite de unele organizații internaționale cu scopul de a soluționa diferendele ce se ivesc între aceste organizații și funcționarii lor.

Spre deosebire de Curtea Internațională de Justiție, a cărei competență se referă la cauzele pe care statele i le supun prin acordul lor, la toate problemele prevăzute special prin Cartă sau prin tratate și convențiile în vigoare, Tribunalele administrative internaționale sînt organe jurisdicționale cu o competență restrînsă. Potrivit statutelor acestor instanțe administrative internaționale, ele au ca principală atribuție rezolvarea diferendelor ce se ivesc în legătură cu nerespectarea prevederilor contractelor de angajare a funcționarilor din cadrul organizației internaționale respective, precum și o serie de litigii bănești dintre aceasta și salariații ei.

Tribunalul administrativ al Organizației Națiunilor Unite, cu sediul la New York, cuprinde 7 judecători și judecă după o procedură specială prevăzută în statutul său. Inițial, hotărîrile pronunțate de acest tribunal erau definitive, neputînd fi reformate prin nici o cale de atac. Printr-o rezoluție din 8 noiembrie 1955, Adunarea Generală a O.N.U. a stabilit o procedură care dă posibilitatea reformării hotărîrilor Tribunalului administrativ. Organul abilitat a aprecia dacă hotărîrea contestată corespunde sau nu cu statutul tribunalului, este Curtea Internațională de Justiție, aceasta fiind în prealabil sesizată de un Comitet anume desemnat. Curtea Internațională de Justiție joacă astfel, într-un mod sui generis, rolul unei instanțe superioare de casare din dreptul intern.

În decursul existenței sale, Tribunalul administrativ al O.N.U. a soluționat peste 80 de cauze, fiind cea mai importantă instanță administrativă internațională.

Tribunalul administrativ al Organizației Internaționale a Muncii (T.A.O.I.M.) constituie a doua instanță administrativă internațională însemnată. Este succesorul direct al tribunalului administrativ din timpul Ligii Națiunilor. Vechiul statut din 1927 a suferit modificări radicale în 1946, cea mai importantă modificare privind posibilitatea reformării hotărîrilor prin intermediul Curții Internaționale de Justiție. (Înainte de această dată — 1946 — hotărîrile tribunalului fiind definitive) T.A.O.I.M., al cărui sediu este la Geneva, are în compunerea sa 3 judecători și 3 supleanți.

T.A.O.I.M. judecă și diferendele ivite în cadrul altor organizații internaționale cu sediul în Europa — U.N.E.S.C.O., G.A.T.T., U.I.T. (Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor), O.M.S., O.M.M. (Organizația Meteorologică Mondială), O.E.C.N. (Organizația Europeană pentru Cercetări Nucleare), A.I.E.A. (Agenția Internațională pentru Energia Atomică). Aceste organizații recunosc jurisdicția acestui tribunal.

Constantin MIHĂILĂ
procuror

poșta redacției

1) Care dintre rubricile revistei vă interesează cel mai mult ?

2) Ce rubrici noi ați dori să găsiți în Lumea ?

3) Indicați-ne cîteva titluri de articole pe care ați dori să le citiți în Lumea.

Încă din primele zile ale noului an au început să sosească numeroase răspunsuri la ancheta inițiată de revista noastră în nr. 1/1967. În marea lor majoritate, scrisorile reflectă o judicioasă înțelegere a profilului revistei LUMEA, un interes marcat pentru rubricile cele mai apropiate de specificul ei. Sugestii și idei prețioase, critici întemeiate, observații binevenite, toate acestea ne vor ajuta să îmbogățim conținutul revistei. Publicăm, începînd din acest număr, o parte din propunerile primite și așteptăm, bineînțeles și altele.

■

Niculae Stelian, București. Citește cu egală atenție toate rubricile revistei ; ar dori ca și cele periodice să devină permanente. În plus, solicită o rubrică special consacrată activității O.N.U și a instituțiilor sale specializate (UNESCO etc.) Ca teme de articole ne propune : „Anul Turistic Internațional", „Programele de lucru ale UNESCO", „Cluburile UNESCO" etc. Dintre rubricile existente propune să se renunțe la „Presa acum 50 de ani" și să fie înlocuită eventual cu „Presa în secolul XX", care să urmărească „o anumită temă și felul cum a fost reluată la intervale diferite, de exemplu din 10 în 10 ani, dar nu prea rigid". În sfîrșit, formulează ideea de a se consacra o secțiune în fiecare număr al revistei unui „subcontinent", adică unui grup de țări învecinate, de pildă India-Pakistan-Nepal-Ceylon sau țările Maghrebului, țările Peninsulei Arabice etc.

■

Ing. Robert Wittenberger, Arad. Capitolele citite de mine cu foarte multă plăcere, ne scrie d-sa, sînt articolele din paginile care se referă la țara noastră, „Poșta redacției", „Profilul" și „Fișierul". Dintre sugestii, consemnăm : articolele să fie prezentate cu cît mai multe tabele comparative, diagrame și multe date statistice; să fie editat un almanah anual ; să apară un tabel care să reflecte legăturile diplomatice între toate țările lumii.

■

Virgil Onofrei, Petroșeni. Citește cu prioritate articolele care reflectă prestigiul internațional al țării noastre. Înfierînd cu hotărîre agresiunea Statelor Unite în Vietnam, ne cere să publicăm, ca și pînă acum, articole consacrate victoriilor obținute de Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud. În ceea ce privește „Reportajul pe glob", l-ar dori consacrat mai frecvent unor țări și regiuni geografice puțin cunoscute (Laos, Tailanda, Cambodgia, Australia, Noua Zeelandă, Ecuador, Honduras). Rubrica „Pe urmele istoriei" ar trebui să acorde, după părerea sa, o atenție mai susținută unor episoade legate de dezlănțuirea și desfășurarea celui de-al doilea război mondial. În sfîrșit, cititorul nostru se declară satisfăcut de modul cum decurge colaborarea cu cititorii prin intermediul „Poștei redacției", unde are prilejul să citească răspunsuri și explicații la diverse teme.

■

Gh. Niculescu, București. Este satisfăcut în special de rubricile „Pe urmele istoriei", „În lumea științei" și „Puncte de vedere", pe aceasta din urmă dorind-o mai dezvoltată. Propune să se realizeze, pe una din coperte, sub titlul „Lumea-atlas", o hartă amănunțită, actualizată a unei țări.

■

Mihai Zbîrcea, Brașov. Propune înființarea rubricii „Document", care să prezinte diferite mărturii documentare despre activitatea politică internațională din trecut și a unei rubrici „Atlas" consacrată, în fiecare săptămînă, țării care se situează în centrul actualității.

■

Gh. Opran, Craiova. Citește cu interes „Lumea într-o săptămînă", „Reportaj pe glob", „Contrapunct". Ne sugerează să introducem o rubrică special consacrată popoarelor care luptă încă pentru dobîndirea sau consolidarea independenței lor naționale. Ne solicită noi articole despre activitatea politică a lui N. Titulescu și N. Iorga precum și un reportaj despre lupta forțelor patriotice din Vietnamul de sud.

■

M. Gheorghiu, Brașov. Își exprimă interesul pentru articolele consacrate problemelor politice și celor de la rubrica „În lumea științei" și ne sugerează să se acorde „o mai mare atenție calității hîrtiei și calității fotografiilor". Dintre temele propuse, notăm : 60 de ani de la răscoalele țărănești din 1907 ; 50 de ani de la bătălia de la Mărășești ; 90 de ani de la războiul de independență ; 100 de ani de la înființarea Facultății de medicină din București ; România la expoziții internaționale ; 100 de ani de la crearea Societății Filarmonice Române.

C. Dumbrăveanu, Pitești. Incidentele de frontieră dintre Angola și Zambia au fost urmate de ciocniri la frontiera dintre Angola și Congo-Kinshasa. Din surse africane se afirmă că acestea din urmă au fost provocate de autoritățile coloniale portugheze cu scopul de a închide calea ferată dintre cele două țări pentru a sabota transportul peste hotare al cuprului katanghez după naționalizarea bogățiilor subterane ale Katangăi. Și în cazul Zambiei există un substrat asemănător, întrucît o mare parte din exporturile de cupru ale acestei țări depind de consimțămîntul autorităților din Angola.

Cu trenul prin Angola

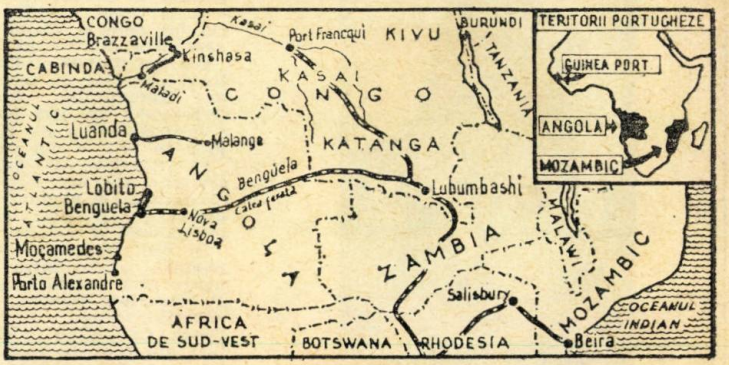

Bancnote pentru Ian Smith

C. Amăriuței, București. Reclamația împotriva firmei Gieseke și Deorient din München, care a tipărit bancnote pentru regimul Smith, a fost înaintată de Banca rhodesiană de rezerve din Londra, singura care are dreptul să emită sau să comande bancnote destinate Rhodesiei. Mai există însă și alte întreprinderi tipografice specializate în bancnote. Cele mai mari sînt firmele londoneze Thomas de la Rue and Co. și Bradbury Wilkinson. Fiecare lucrează pentru aproximativ 50 de țări. Alte întreprinderi importante sînt situate în S.U.A. și Olanda, țări care, la fel ca Anglia și R.F.G., s-au angajat în fața O.N.U. să participe la aplicarea sancțiunilor împotriva guvernului ilegal al Rhodesiei.

Se presupune că Ian Smith s-ar mai putea adresa tipografiei din Republica Sud-Africană, proprietate comună a Băncii sud-africane de rezerve și a firmei londoneze Bradbury Wilkinson.

Cursul valutelor

Constantin Butnaru, Brăila. Întrucît cursurile de schimb ale valutelor cunosc o anumită fluctuație, nu se pot da echivalențe general și etern valabile. Aceste cursuri în raport cu leul sînt publicate însă periodic în ziarul România liberă.

În ceea ce privește cealaltă întrebare a dv. : hotărîrea a fost adoptată în momentul creării O.N.U.

■

Sandu Tiplic, comuna Moclu, regiunea Cluj. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. În legătură cu Anul Turistic Internațional, unele dintre amănuntele cerute de dv. sînt cuprinse în interviul acordat revistei noastre de Arthur Haulot și publicat în nr. 2/1967. Vom mai reveni.

■

Promptitudinea, spiritul prietenesc, constructiv, care caracterizează reacția cititorilor LUMII la solicitările noastre s-au manifestat și se manifestă cu diferite prilejuri. Un singur exemplu : întrucît nu avem numere vechi disponibile, am apelat la bunăvoința celorlalți cititori pentru a-i ajuta pe unii dintre corespondenții noștri să-și completeze colecțiile. Cititoarea I. M. Preda din București, pentru care am solicitat, pe această cale, cîteva reviste, ne scrie : „Am primit zeci de scrisori de la cititori gata să mă ajute. Cel dintîi a fost tînărul Omer Aneit Ismet din comuna Independența, raionul Negru Vodă, care mi-a trimis prin poștă nr. 7, 18 și 22. De la Mihail Mandel din Timișoara am primit nr. 26. Alți cititori din Capitală mi-au trimis și ei exemplare din revistă, completîndu-mi astfel colecția". În plicul care ne-a adus această scrisoare, am găsit și cîteva cărți poștale și anume cele prin care Marinică Petre din Tecuci, I. Scharf din București, Pavel Ciorbă din Timișoara și N. Luțescu din București se arată dispuși să contribuie la completarea colecției cititoarei noastre. Ne alăturăm mulțumirilor tovarășei I. M. Preda și ne exprimăm convingerea că prietenii LUMII vor fi totdeauna la fel de dispuși să se ajute între ei.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

COMBINATUL DE CELULOZĂ ȘI HÎRTIE

BRĂILA

produce

- celuloză papetară
- celuloză pentru celofibră
- carton duplex
- triplex
- hipoclorit de sodiu
- acid clorhidric

publicitate
lumeo

IPROFIL ZARZAD

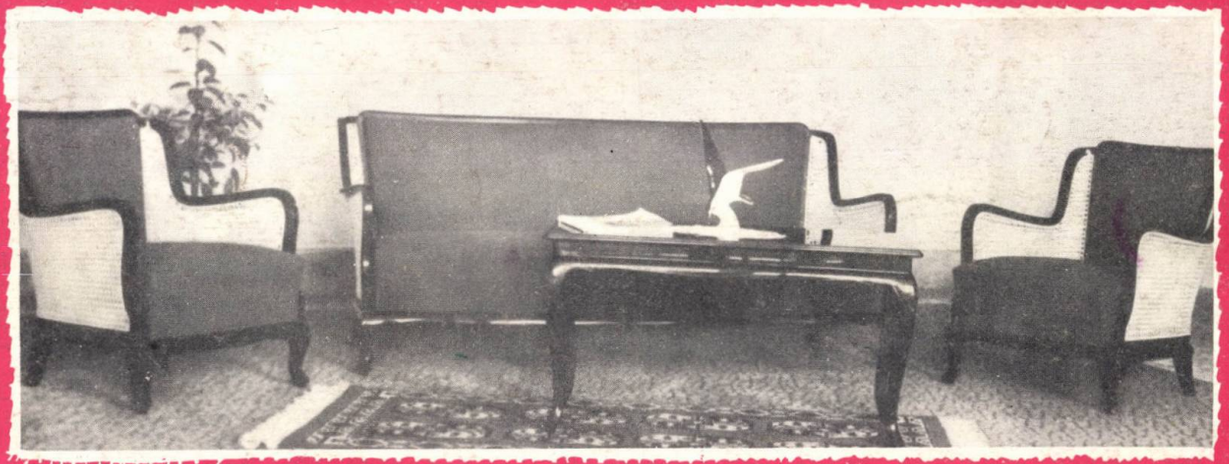

produce :

1. Garnitură de birou model 833 compusă din bibliotecă, masă-birou, măsuță, 6 scaune cu braț (tapisate), furniruită exterior cu nuc, lustru mat cu pori deschiși.
2. — Sufragerie model 820 — Empire, compusă din : bufet, servantă, vitrină, masă extensibilă și 6 scaune tapisate ; furniruită cu nuc, lustru mat.
3. — Garnitură Hall 626 — 21 compusă din : 2 fotolii, o canapea și o măsuță. Culoare naturală, lustru mat, cu pori deschiși.
4. — Bar-secretar model 646 — 30 ; în exterior cu nuc fris, ușa cu rădăcină de nuc, intorsiile cu fileuri de paltin, lustru exterior mat.
5. — Precum și piese izolate ca : măsuțe, vitrine, fotolii, mobilier împletit pentru terase, mobilier de birou pentru saloane, săli de conferință, de consilii, pentru Academie și instituții. Lustru oglindă.
6. — Camere pentru copii — dormitor — compus din : scaune, taburete, dulap 1—2—3 uși. Lustru oglindă.

publicitate lumea

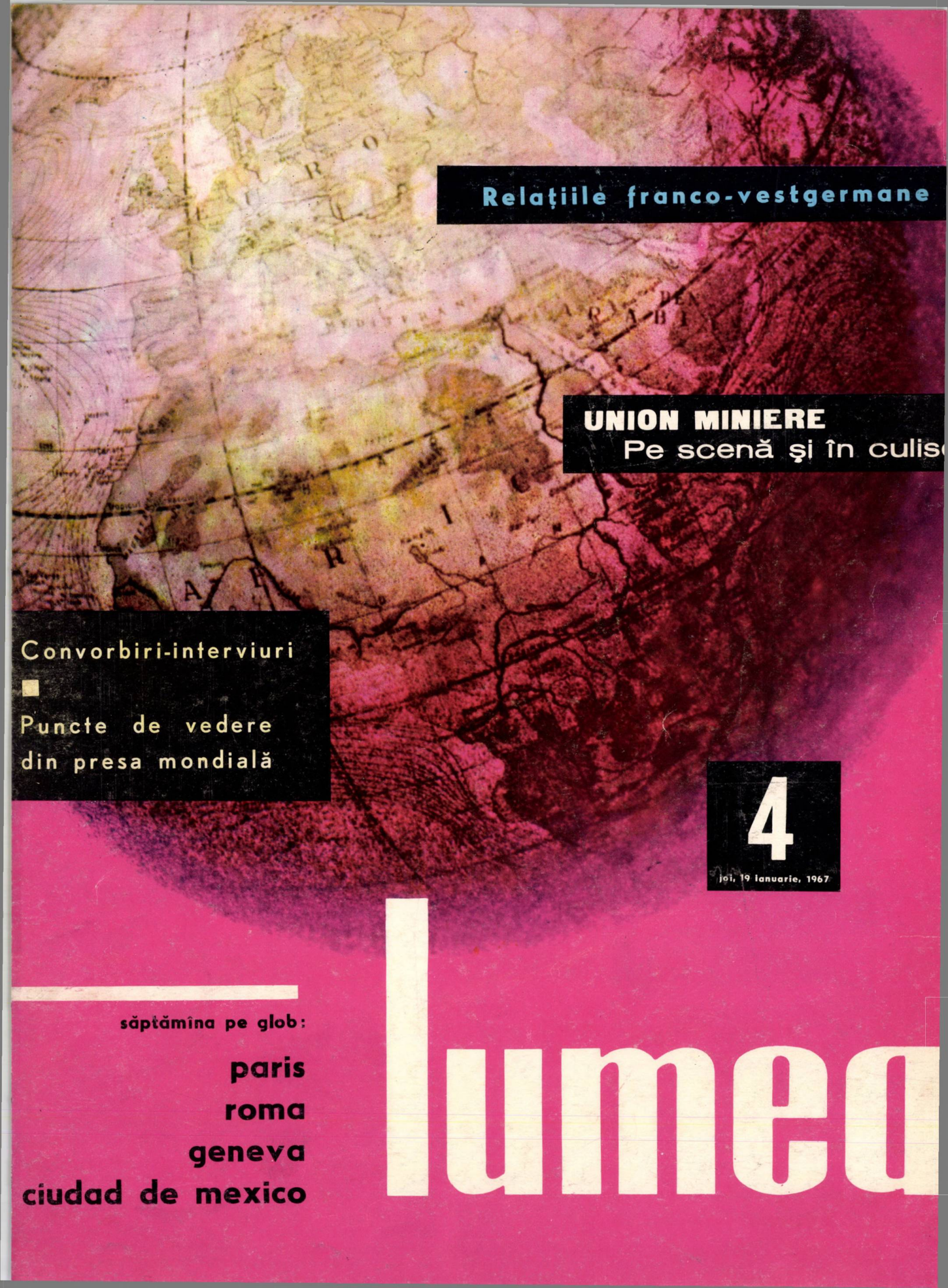

Relațiile franco-vestgermane

UNION MINIERE
Pe scenă și în culis

Convorbiri-interviuri

■

Puncte de vedere
din presa mondială

4
joi, 19 ianuarie, 1967

lumea

săptămîna pe glob:

paris
roma
geneva
ciudad de mexico

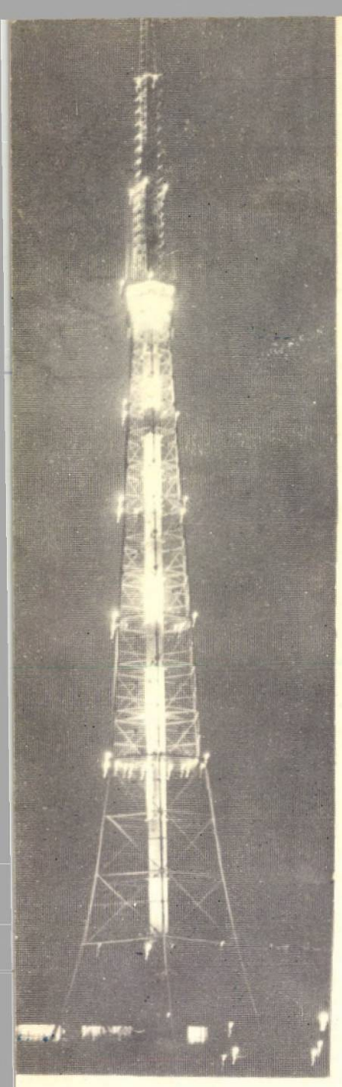

LENINGRAD

Specialiștii stației meteorologice și-au lărgit recent sfera observațiilor datorită centrului de televiziune al orașului, pe al cărui turn au fost instalate (pînă la înălțimea de 269 m) aparate care transmit automat spre sol indicații asupra temperaturii, direcției și puterii vîntului. În fotografie : turnul centrului de televiziune din Leningrad.

BUDAPESTA

La uzina de mașini „Csepel" a fost realizat un nou tip de motor de 170 CP. Cu asemenea motoare sînt dotate și modernele camioane-cisterne pentru transportul cimentului, intrate de curînd în probă.

Imagini din țările socialiste

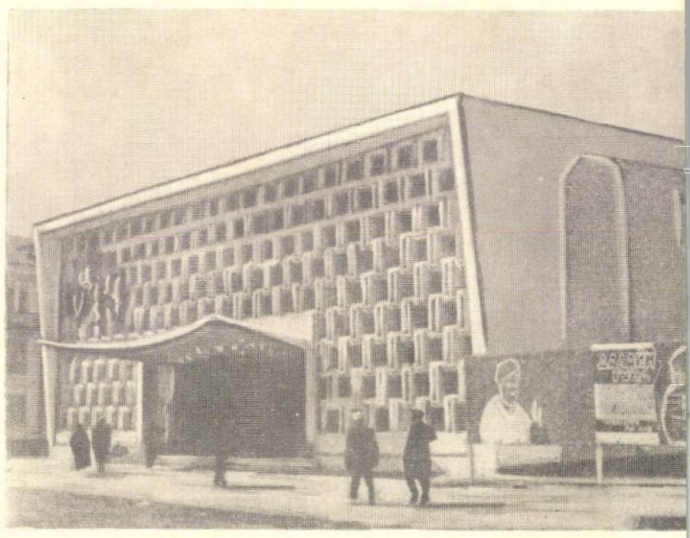

ULAN BATOR

Noua sală de spectacole „Ard" din capitala R. P. Mongole. Construcția folosește elemente ale stilului arhitectonic național.

SOFIA

În R. P. Bulgaria a început producția în serie a unui nou model de televizor. Primele exemplare au fost expuse în unitățile comerciale.

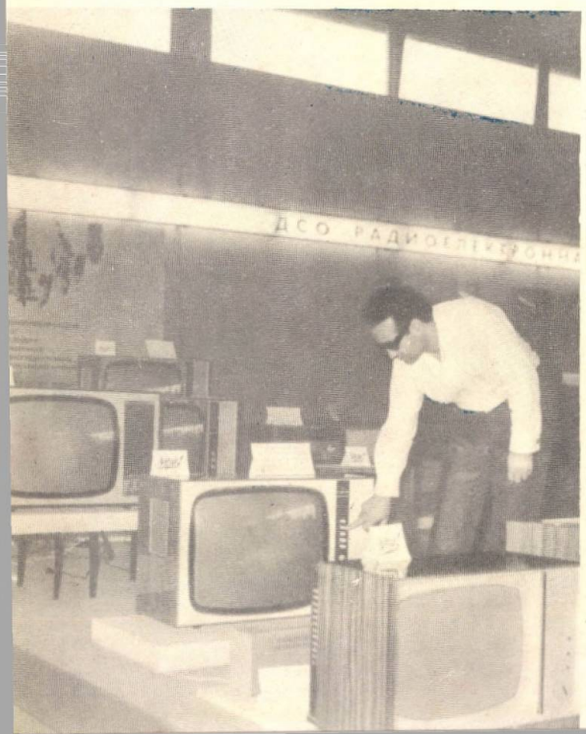

PREȘOV

În regiunea Slovacia Răsăriteană se construiește primul stadion de iarnă de mari dimensiuni destinat patinajului și meciurilor de hochei pe gheață. În tribune vor putea lua loc 6 000 de spectatori.

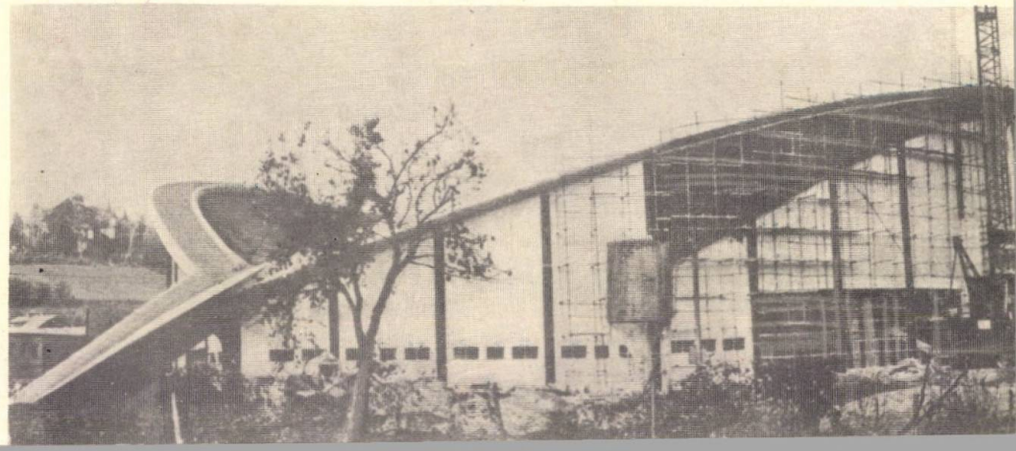

ANUL V
nr. 4 (169)

19
IANUARIE
1967

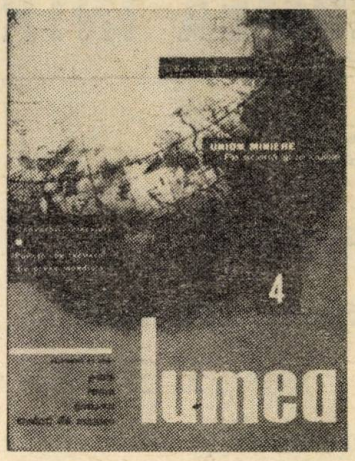

sumar

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

2 Din agenda internațională PARIS — Semnificațiile dialogului franco—vest-german. **Georges Dascal**
3 ROMA — Primul test al sondajului britanic. **Mircea Ivănescu**
4 ATENA — Problemele cabinetului de tranziție. **C. Alexandroaie**
5 LOME — Vineri, 13. **Corneliu Vlad**
6 PUNTA DEL ESTE — G.A.T.T.: Se va face un pas înainte? **N. S. Stănescu**

CONVORBIRE CU

8 **Joseph Luns**, ministrul de externe al Olandei.

ARTICOLE,

9 Centrul european pentru științe sociale. **Adam Schaff**
10 „Operația psihologică" și agresiunea S.U.A. în Vietnam. **Sergiu Verona**
13 Scrisoare din Ciudad de Mexico: O misiune dificilă. **Luis Suarez**
14 „Union Minière": pe scenă și în culise. **Horia Liman**
18 Scrisoare din Phenian: La început de an. **Iun Ciang U**
21 Scrisoare din Praga: Arhitectura și mediul uman. **Vaclav Cesnik**
22 O carte controversată. **Florin Hera**

REPORTAJ PE GLOB

16 De la Tunis la Kairouan. **Rodica Georgescu**

CONTRAPUNCT

19 Bomba de dimineață. **Teodor Mazilu**
Jack Diamond nu are cancer. **Mihai Matei**

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

20 Ființe extraterestre? **W. T. Williams**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

23—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din versiunile cărții „Moartea unui președinte" de William Manchester, publicate de Paris-Match, Look, Stern, Epoca, Sunday Times)
27—30 Newsweek, The New York Times, Le Monde, New Statesman, Izvestia, Frankfurter Allgemeine

PROFIL

31 Errol W. Barrow, primul ministru al Republicii Barbados

FIȘIER

31 Însărcinații cu afaceri. **I. Cloșcă**

POȘTA REDACȚIEI

Discrepanța

dintre declarațiile oficiale ale S.U.A. și realitatea brutală a agresiunii împotriva poporului vietnamez, relevată în prezent și de o parte a presei americane, are o istorie destul de îndelungată. La pag. 10 — o confruntare între ceea ce au spus și ceea ce au făcut Statele Unite în Vietnam în ultimii ani

Ministrul de externe al Olandei,

Joseph Luns, care ne-a vizitat țara, a acordat revistei **Lumea** un interviu despre dezvoltarea cooperării intereuropene și a relațiilor româno-olandeze (pag. 8)

Despre Congo

s-a spus că ar fi un „imperiu al misterelor". Foarte bogata „Union Minière" deținea cheia multora dintre ele. Legăturile internaționale ale trustului și multiplele lui mijloace de influență au jucat un rol nefast în istoria recentă a statului congolez (pag. 14)

Tunisia

trăiește un proces de transformare, de căutare a unui nou echilibru între tradițiile moștenite și imperativele dezvoltării moderne. Întreaga viață economică și spirituală a țării se desfășoară sub semnul muncii pentru progres și înnoire (pag. 16)

Ce au căutat

emisarii președintelui Johnson în Chile și în Mexic? După părerea ziaristului mexican Luis Suarez, vizitele lor au fost în strînsă legătură cu rezervele acestor țări față de o nouă reuniune a O.S.A. la nivel înalt (pag. 13)

Ființe de siliciu?

Viață în mări de amoniac? Analizate în lumina datelor științei, unele ipoteze năstrușnice ale autorilor de literatură științifico-fantastică se dovedesc a ieși din limitele plauzibilului (pag. 20)

„Moartea unui președinte",

lucrarea lui William Manchester în jurul căreia s-au produs vii controverse, apare în aceste zile în foileton în cîteva mari reviste din întreaga lume, stîrnind un deosebit interes. Ample extrase la pag. 23—26.

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

Din agenda internațională

20—26 ianuarie 1967

20 ianuarie

Începe vizita președintelui Finlandei, Urho Kekkonen, în R.S.F. Iugoslavia.

Președintele Mauritaniei, Moktar Ould Daddah, sosește la Tunis într-o vizită oficială, la invitația președintelui Habib Bourghiba. Este a doua călătorie a președintelui Daddah în Tunisia (prima a fost efectuată în octombrie 1964) și răspunde vizitei făcute de președintele Bourghiba în Mauritania în 1965.

23 ianuarie

La Ankara se întrunește sesiunea Organizației pentru cooperare regională și dezvoltare, care grupează Iranul, Pakistanul și Turcia.

24 ianuarie

Nikolai Podgornîi, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S, sosește într-o vizită oficială în Italia, la invitația președintelui Giuseppe Saragat.

În capitala Angliei se deschide întrunirea de două zile a reprezentanților „Clubului celor 10" și a directorilor executivi ai Fondului Monetar Internațional (Din „Clubul celor 10" fac parte S.U.A., Canada, Japonia, Suedia, Anglia, Franța, R.F.G., Belgia, Olanda și Italia).

25 ianuarie

Alegeri generale în Kuweit pentru desemnarea membrilor Adunării Naționale. În fiecare din cele 10 circumscripții electorale ale țării vor fi aleși cîte 5 deputați.

26 ianuarie

Ministrul afacerilor externe al R.P. Polone, Adam Rapacki, sosește într-o vizită de două zile la Paris.

Începe vizita la Washington a președintelui ales al Braziliei, Arthur Costa e Silva. Printre problemele pe care urmează să le discute cu președintele Johnson figurează și viitoarea reuniune a șefilor de stat ai țărilor membre ale O.S.A.

Sărbătoare națională în India. În această zi, cu 17 ani în urmă, a fost proclamată Republica India.

PARIS

Corespondență de la Georges DASCAL

Semnificațiile dialogului franco—vest-german

Reluarea contactului între conducătorii vest-germani și francezi, cu prilejul primei vizite oficiale efectuate la Paris, în 13 și 14 ianuarie, de cancelarul Kiesinger, însoțit de vicecancelarul și ministru al afacerilor externe Willy Brandt, a dus la rezultate pe care cele două părți le consideră destul de importante pentru a-și manifesta satisfacția reciprocă. Întrevederile dintre generalul de Gaulle și cancelarul Kiesinger, la care au participat, de asemenea, premierul Georges Pompidou și ministrul de externe Couve de Murville din partea franceză, Willy Brandt din partea vest-germană, au dus la concluzii comune asupra necesității „relansării" sau „reanimării" — ca să reluăm terminologia oficială — a tratatului de colaborare franco—vest-german din 1963, abandonat în mod practic de mai multe luni. Nu s-a uitat că generalul de Gaulle fusese foarte nemulțumit de inițiativa Bundestagului, atunci cînd acesta adăugase în mod unilateral la textul tratatului un preambul pro-american, care golea documentul de substanța lui inițială și că, în cursul conferinței de presă din 26 octombrie 1966, președintele Republicii Franceze sublinia fără menajamente răspunderea vest-germană pentru răcirea relațiilor dintre cele două țări. Toate acestea au fost date uitării, se declară acum în cercurile oficiale de la Paris, exprimîndu-se satisfacția pentru faptul că oaspetele vest-german a admis teza franceză în această problemă.

Pe planul propriu-zis al colaborării franco—vest-germane, au fost luate două hotărîri concrete. În primul rînd, aceea de a se crea un grup mixt de lucru, însărcinat să examineze problemele de tehnologie industrială și de economie, în special mijloacele de a lichida decalajul existent în acest domeniu între Europa occidentală și S.U.A. În al doilea rînd, Michel Debré, ministrul francez al economiei și finanțelor, și Franz Josef Strauss, ministrul federal al finanțelor, vor studia problemele siderurgiei — mai precis acelea pe care le ridică supra-producția și stabilirea prețurilor în sectorul oțelului vest-european.

În altă ordine de idei, ambele părți își exprimă satisfacția pentru convocarea, în martie sau aprilie, la Roma, a conferinței la nivel înalt a C.E.E., de la a cărei înființare se împlinesc 10 ani. Firește, nu s-a anticipat asupra problemei, care continuă să fie spinoasă, a adeziunii Marii Britanii la Piața comună ; în această chestiune Bonnul și Parisul sînt departe de a avea aceeași optică, diplomația franceză considerînd că această chestiune pune în discuție problema „relațiilor speciale" ale Marii Britanii cu S.U.A. În orice caz, fiecare din interlocutori a preferat să aștepte expunerea punctului de vedere britanic. Actuala călătorie europeană de sondaj a lui Harold Wilson însoțit de George Brown întreține în unele cercuri speranța că va exista o oarecare clarificare în acest domeniu înainte de sosirea lor la Paris, la 24 ianuarie.

Desigur, nimeni nu se aștepta la vreo apropiere între tezele franceze și cele vest-germane asupra subiectelor în care divergențele dintre cele două țări erau și rămîn cele mai profunde. În consecință, ambele părți au avut prudența de a nu insista asupra unor teme ca relațiile cu Washingtonul, războiul din Vietnam și sprijinul moral pe care Bonnul îl acordă politicii americane, problemele N.A.T.O. și alianței atlantice,

Paris. La Palatul Elysée, generalul de Gaulle încadrat de oaspeții săi : Kurt Georg Kiesinger și Willy Brandt

în special cele ale neproliferării armelor nucleare și planificării nucleare în sînul alianței.

Pe scurt, s-a considerat inutil să se insiste prea mult asupra tuturor acestor probleme. Dar există un capitol esențial al convorbirilor, al cărui interes a fost subliniat de toți observatorii parizieni, datorită perspectivelor pe care le-ar putea deschide : este vorba de relațiile Est-Vest. Pînă și cotidianul de dreapta *l'Aurore*, cunoscut pentru pozițiile sale foarte proamericane și atlantice, fundamental ostil politicii externe a generalului de Gaulle, a afirmat că și cancelarul Kiesinger ar fi subscris la politica de destindere cu Răsăritul, căreia, scrie editorialistul ziarului, președintele Republicii Franceze îi consacră o deosebită atenție. După cum arată același ziar, cancelarul Kiesinger ar fi declarat, adresîndu-se interlocutorilor săi francezi : „Ne sfătuiți să dăm asigurări vecinilor noștri răsăriteni. Aveți dreptate și urmăm sfaturile voastre... Intenționăm să intensificăm schimburile comerciale cu toate țările răsăritene : sîntem deja, în această privință, în fruntea țărilor occidentale". Oricum ar fi, chiar dacă este necesar ca declarațiilor atribuite noilor conducători ai diplomației vest-germane să li se dea interpretări mai nuanțate, în cercurile în general bine informate din Paris se consideră că guvernul francez este dispus să încurajeze orice evoluție a poziției vest-germane în sensul normalizării relațiilor între Germania federală și statele socialiste est-europene.

În consecință, la Paris se relevă cu interes apropierea vădită sau cel puțin schimbarea de ton dintre interlocutorii francezi și vest-germani în privința relațiilor cu Răsăritul. În orice caz, *La Nation*, organul U.N.R., consideră că poate să tragă următoarea concluzie din întrevederile de Gaulle-Kiesinger : „Colaborarea reînviorată dintre Franța și Germania federală, adăugîndu-se la colaborarea crescîndă dintre Franța și țările est-europene, ar trebui să se exprime printr-o accelerare a acestui proces de destindere, ducînd la o înțelegere generatoare de securitate".

Paris, 17 ianuarie

ROMA

Primul test al sondajului britanic

Așadar, a început încă o etapă în laboriosul proces de apropiere a Angliei de continent, în încercările, mereu repetate, de asociere sau aderare la Piața comună. Căci actuala vizită la Roma a premierului și ministrului de externe englez constituie, după cum s-a subliniat fără nici o reticență, un prim pas în noul proces de sondaj, care urmează să fie continuat în celelalte capitale ale țărilor membre ale Pieței comune și după care guvernul britanic va hotărî dacă există sau nu condițiile reluării tratativelor oficiale în această problemă. De data aceasta, Londra și-a pregătit cu mai multă precauție terenul, căci, după părerea unanimă a observatorilor, cea mai recentă dintre remanierile de guvern decise de Wilson avea ca scop tocmai să „pregătească și să întărească influența politicienilor favorabili apropierii de Europa" în cabinetul englez, lucru subliniat de altfel într-un titlu pe prima pagină, acum cîteva zile, de *Times*.

Turneul de încercare a terenului a început cu Italia, țară care — lucrul acesta a fost subliniat de reviste italiene ca *Relazioni Internazionali* sau de publicații britanice ca *Observer* — este cea mai favorabilă alipirii Angliei la organismul comunității europene. Un poet englez, Robert Borwning, care a trăit multă vreme în Italia, și de care ziarele londoneze și-au amintit în comentariile lor, își termina una dintre cele mai cunoscute opere ale sale cu versuri care prefigurează parcă actualul demers de încercare al lui Wilson : „Printr-un asemenea inel de aur prețios se leagă Anglia noastră de Italia". Evident, mai mult decît rațiunile sentimentale de acest ordin, par să fie considerentele de ordin tactic, cele care l-au determinat pe șeful guvernului englez să-și înceapă aici turneul. Însă dificultățile nu au lipsit, și ziare influente britanice — *Times*, printre altele — subliniau că și printre conducătorii italieni sînt unele personalități, în speță ministrul de externe Fanfani, care se tem că eventuala aderare a Marii Britanii ar avea un efect de „frînă" în evoluția viitoare a Pieței comune. Această impresie căuta probabil să o accentueze și un ziar francez în ziua în care Wilson și-a început pelerinajul — este vorba de *Le Monde*, care sublinia că poziția de tratative a Angliei este îngreunată de faptul că Wilson trebuie să țină seama, așa cum a și declarat, de măsura în care „interesele esențiale ale Marii Britanii și ale Commonwealthului vor putea fi salvgardate în eventualitatea în care Anglia ar semna tratatul de la Roma".

Franța rămîne, așadar, după cum se recunoaște deschis în comentariile britanice sau vest-europene, principalul factor de care chiar dacă nu va depinde exclusiv, se va lega succesul unui eventual nou demers oficial britanic. Ca atare, Marea Britanie începe o manevră de învăluire cu aliați mai siguri și caută mai ales — în acest fel a și fost interpretată vizita lui Wilson — să-i convingă pe interlocutorii săi vest-europeni de seriozitatea intențiilor sale. În timp ce vizita la Roma continua încă, agențiile occidentale de presă relatau că prima fază a discuțiilor urmărea „să înlăture îndoielile în ce privește sinceritatea intenției engleze". Iar tratativele dintre demnitarii englezi și cei italieni s-au referit la probleme în care Wilson a căutat să lase impresia că Anglia ar fi mai maleabilă decît pînă acum : acordurile agricole ale Pieței comune (considerate în trecut „obstacolul cel mai greu de trecut" în această problemă), problemele sociale, cum ar fi deplasarea brațelor de muncă în interiorul Pieței comune etc. Nu a lipsit (însă această chestiune a fost abordată neoficial) nici discutarea uneia dintre problemele cele mai importante contemporane, războiul din Vietnam, evocată în întrevederea pe care oaspeții englezi au avut-o, la sfîrșitul vizitei, cu Papa.

Nu se poate întocmi de pe acum (și nici nu e cazul după prima dintr-un șir de etape care se vor termina de-abia la începutul lunii martie) un bilanț al acestei noi „deschideri spre Europa" în diplomația engleză. Trebuie doar adăugat că dacă intențiile guvernului de la Londra tind să se afirme ca serioase, în același timp presa britanică își desfășoară o campanie insidioasă de minimalizare a importanței politice și economice a problemei — poate pentru a pregăti terenul în vederea unui eșec. Tot *Observer*, pe care l-am mai citat, scria sub semnătura principalului său corespondent diplomatic că în Anglia nu ar mai trebui să se nutrească „un punct de vedere exagerat în legătură cu coeziunea economică și cu aspirațiile

→

Roma. Întrevederea de la Palatul Chigi dintre premierul britanic Harold Wilson și primul ministru italian Aldo Moro

politice ale Pieței comune. De fapt, se spune mai departe în comentariu, Comunitatea Europeană nu este, așa cum presupun mulți, un mic bloc omogen, ci o alăturare dureroasă de oameni care se bănuiesc reciproc și care se află, așa cum sublinia recent un funcționar superior al Pieței comune, pe pragul rupturii". Anglia are tot interesul să se alăture acestui organism, dar pe de altă parte, mai ales pînă cînd se va produce clarificarea reacției Franței, guvernul Wilson nu vrea să se angajeze prea categoric în această privință, spre a limita proporțiile unei eventuale înfrîngeri diplomatice ca cea de acum cîțiva ani, cînd un demers de acest fel a fost respins într-un mod dureros pentru prestigiul Albionului.

Mircea IVĂNESCU

ATENA

Corespondență de la C. ALEXANDROAIE

Problemele cabinetului de tranziție

Viața politică greacă cunoaște în aceste zile acalmia dinaintea marii lupte electorale ce urmează să înceapă peste puțin timp. După ce guvernului i-a fost acordată investitura de către parlament (215 voturi pentru, 61 împotrivă și 24 de abțineri), toate partidele și-au concentrat întreaga atenție asupra pregătirii și organizării campaniei electorale. Se stabilesc lozincile și direcțiile de atac ale propagandei. Liderii partidelor au început deja consultările în vederea desemnării candidaților. Presa ateniană subliniază că atît Papandreu, președinte al Uniunii de centru (U.C.), cît și liderul Uniunii naționale radicale (E.R.E.), Kanelopoulos, ar fi hotărît să treacă la o epurare a rîndurilor partidelor lor de deputații „rebeli" și de cei bănuiți că nu ar fi agreați de corpul electoral.

În același timp, atît E.R.E. cît și U.C. așteaptă cu viu interes rezultatele dezbaterilor din comisia legislativă a parlamentului asupra proiectului de lege guvernamental privitor la schimbarea actualului sistem electoral proporțional majorat cu sistemul democratic al reprezentării proporționale simple. La 1 februarie, parlamentul — care în prezent se află în vacanță — va fi chemat să se pronunțe asupra recomandărilor ce vor fi făcute de comisia legislativă. Observatorii politici din capitala greacă subliniază că de rezultatul dezbaterilor și votului parlamentului asupra proiectului de lege amintit, depinde în cea mai mare măsură evoluția situației politice din perioada campaniei electorale. În cazul votării noului sistem electoral, care favorizează forțele centrifuge ale partidelor, formarea fracțiunilor și chiar a altor grupări politice, unitatea rîndurilor celor două mari partide, de centru și dreapta, ar fi amenințată de o serie de grupări care s-ar putea desprinde din aceste partide și prezenta în alegeri cu șanse mai mari de succes. Pentru a preveni o asemenea eventualitate, scrie ziarul *Eleftheria*, atît Papandreu, cît și Kanelopoulos, care inițial se pronunțau în favoarea noului sistem electoral, au hotărît acum să lase la latitudinea deputaților dacă să voteze sau nu în favoarea proiectului de lege guvernamental. În fapt, acest lucru înseamnă condamnarea la eșec a inițiativei schimbării sistemului electoral, întrucît în favoarea lui s-au pronunțat deschis numai partidele EDA, liberal-democrat, condus de fostul premier Stephanopoulos, și progresist de dreapta. În total, proiectul de lege are asigurate doar 70 de voturi. *Eleftheria* relevă că ar exista o înțelegere între E.R.E. și U.C., în vederea unei colaborări atît în perioada preelectorală, cît și după alegeri, înțelegere care ar prevedea și boicotarea proiectului de lege amintit.

Între centru și dreapta există însă și unele puncte divergente. Principala contradicție se manifestă acum în problema rolului guvernului de tranziție. În timp ce, după părerea conducerii U.C., actualul guvern ar trebui să se îngrijească doar de rezolvarea celor mai urgente chestiuni interne și externe, E.R.E. se pronunță pentru o politică „de mînă forte", activă și întreprinzătoare, care, printre altele, să limiteze influența în mase a forțelor de centru și stînga. E.R.E. cere guvernului să nu treacă la dezarmarea organizațiilor parastatale de dreapta, așa cum îi ceruse Uniunea de centru pentru a-i acorda votul de investitură. Totuși, contradicțiile dintre cele două partide, oricît de ascuțite ar fi în momentul de față, nu pot determina vreunul din partide să-și retragă încrederea în guvern și să provoace o nouă criză politică.

Printre problemele economice mai importante, cărora guvernul de tranziție este chemat să le facă față, se află, în primul rînd, reglementarea relațiilor dintre Grecia și Piața comună în condiții cît mai avantajoase. Respingerea de către Consiliul ministerial al Pieței comune a cererilor guvernului grec de a se crea un fond special pentru ajutorarea agriculturii elene, în vederea pregătirii condițiilor armonizării politicii agrare grecești cu cea a C.E.E., a produs deziluzie la Atena. Cu același refuz a fost întîmpinată și cererea de a se crea condiții mai avantajoase tutunului grecesc pe piețele C.E.E.

Noul guvern se află, așadar, într-o situație delicată față de partenerii occidentali ai Greciei. Problema capătă amploare dacă se ține seama de faptul că balanța schimburilor comerciale dintre Grecia și Piața comună continuă să se înrăutățească, în dauna intereselor grecești, deficitul oscilînd anual în jurul sumei de 250 milioane dolari.

În același timp, Piața comună continuă să refuze ajutorul de 50 milioane dolari anual promis Greciei prin acordul de asociere de la Roma. În timpul celor trei ani de la asociere, Piața comună a acordat Greciei, sub formă de investiții, doar 38 milioane dolari, în loc de 150 milioane, dar chiar și această sumă n-a fost investită în ramurile industriei grele, așa cum prevede acordul de la Roma, ci în lucrări publice.

Atena, 17 ianuarie

S-au împlinit 22 de ani de la eliberarea capitalei poloneze de sub jugul hitlerist. Două imagini sugestive: singurul „zgîrie-nori" antebelic al Varșoviei, în ianuarie 1945, și aceeași clădire astăzi — hotelul „Varșovia"

LOME

Vineri, 13

Nicolas Grunitzky a fost înlăturat de la conducerea Republicii Togo, vineri 13 ianuarie. În noaptea de joi spre vineri, el și principalii membri ai guvernului au parlamentat îndelung cu conducătorii armatei pe marginea situației politice din țară. Dacă demisia în bloc a vîrfurilor regimului s-ar fi efectuat cu asentimentul ambelor părți, ca o concluzie la cele discutate, ar fi fost vorba de o lovitură de stat sui generis. Căderea lui Grunitzky era, însă, de mult timp considerată iminentă și numai conducătorii armatei au fost aceia care au întîrziat-o cu aproape două luni. La 21 noiembrie 1966, dimineața, un grup de adepți ai fostului președinte al țării, Sylvanus Olympio, a ocupat postul de radio Lome și a anunțat că regimul lui Grunitzky a fost răsturnat. După o ușoară ezitare, șefii militari au hotărît atunci să acorde în continuare sprijin regimului și, peste alte cîteva ore, în cursul aceleiași dimineți, au zădărnicit acțiunea antiguvernamentală (care, de altfel, era doar acțiunea izolată a unui grup mic, ce nu a recurs la un sprijin larg). Au fost suficiente atunci doar șase grenade lacrimogene pentru a-i împrăștia pe demonstranți și a reinstaura vechea situație. În plus, comandantul unicului batalion de infanterie togoleză a recurs la o diversiune, strigînd manifestanților masați în fața palatului prezidențial : „Președintele și-a dat demisia, duceți-vă la casele voastre".

Fostul președinte Nicolas Grunitzky

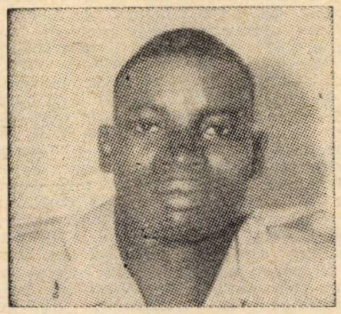

Autorul loviturii de stat, Etienne Eyadema

Evenimentul de la 21 noiembrie a dovedit, pe de o parte, impopularitatea regimului lui Grunitzky, iar pe de altă parte, că soarta lui se afla în mîinile conducătorilor militari.

Nicolas Grunitzky (fiul unui funcționar german de origine poloneză și al unei descendente dintr-o familie princiară, yoruba) a fost președinte al Republicii Togo exact patru ani (13 ianuarie 1963—13 ianuarie 1967). După regimul represiv al lui Sylvanus Olympio, care s-a prăbușit prin asasinarea acestuia, Grunitzky a declarat că intenționează să ducă „o politică de reconciliere și uniune națională". În acest sens, el a acceptat chiar participarea partidului întemeiat de Olympio — Uniunea togoleză — la viața politică (ceea ce nu a împiedicat pe membri ai Uniunii togoleze să pună la cale, aproape în fiecare an, comploturi împotriva regimului : 9 aprilie 1963, 4 iulie 1964, toamna lui 1965).

Șefii militari au manifestat, în toți acești ani, rezerve față de politica internă a lui Grunitzky, considerînd că ea ar traduce, de fapt, „slăbiciune și lipsă de fermitate". În ultimele luni, în partidul de guvernămînt s-au ivit defecțiuni ; între Grunitzky și vicepreședintele Meatchi, despărțiți de o veche antipatie, au izbucnit conflicte acute care s-au tranșat, în decembrie trecut, prin suprimarea celei de a doua funcții importante în stat. Impopularitatea regimului a crescut prin eliminarea, cu același prilej, a membrilor Uniunii togoleze din guvern. Și, totuși, măsurile împotriva opoziției au fost judecate de șefii armatei drept insuficiente pentru stabilitatea regimului. În marea lor majoritate originari din nordul țării, ofițerii din conducerea statului major au considerat că guvernul neglijează dezvoltarea economică a regiunii lor natale. În preziua recentelor evenimente, ei, și mai ales șeful statului major al armatei, lt. col. Etienne Quassingbe Eyadema, s-au declarat nemulțumiți de reducerea procentului din bugetul țării alocat pentru cheltuieli militare (măsură impusă statului de creșterea, an de an, a deficitului bugetar togolez).

În acest context, s-a desfășurat înlăturarea prin forță a lui Grunitzky. Autorul loviturii de stat, același lt. col. Eyadema, a fost în 1963 unul din protagoniștii complotului care a dus la asasinarea lui Olympio, iar în noiembrie trecut — arbitrul situației în timpul tentativei de lovitură de stat îndreptată împotriva lui Grunitzky.

În fruntea Comitetului de reconciliere națională, format în zilele următoare, Eyadema l-a desemnat pe predecesorul său la șefia statului major al armatei togoleze, col. Kleber Dadjo („dar este clar că Eyadema continuă să rămînă conducătorul real", considera un ziarist din Lome). Dadjo este singurul militar care face parte din organul suprem — legislativ și executiv — al țării. Din ceilalți șapte membri ai Comitetului, civili, majoritatea au deținut funcții înalte și în vechiul regim. Prepondereța civililor în acest organ poate avea o explicație în faptul că, după observația revistei *Jeune Afrique*, „în afara cîtorva tineri ofițeri, cadrele armatei togoleze nu au nici pregătirea militară, nici formația intelectuală a ofițerilor din alte state africane".

Destituirea lui Grunitzky este cea de a 14-a lovitură de stat a vîrfurilor militare, produsă în Africa în ultimii patru ani.

Corneliu VLAD

REFLECTOR

TEMPORA...

Un cititor a comunicat săptămînalului londonez New Statesman următoarea declarație a unui om politic american : „Sînt împotriva trimiterii de soldați americani în noroiul și murdăria din Indochina pentru a comite vărsări de sînge în scopul perpetuării colonialismului și exploatării Asiei de către albi". Aceste cuvinte au fost rostite în aprilie 1954 de senatorul Lyndon B. Johnson...

„TIMES" FACE ARITMETICĂ

Ziarul Times, care militează destul de rar pentru revendicări sociale, a considerat totuși necesar, săptămîna trecută, să semnaleze un aspect ciudat al modului în care guvernul aplică „înghețarea" salariilor. Cinci remanieri — urmărind simultan să dea satisfacție diverselor grupări laburiste, să promoveze politicieni (relativ) tineri și să determine retragerea a cît mai puțini colaboratori — l-au făcut pe Harold Wilson șeful unei echipe de 109 oameni, destul de bine plătiți. Times calcula că actualul guvern laburist costă 750 000 de lire sterline pe an și adăuga că, din acest punct de vedere, guvernul conservator al lui Douglas Home era mai avantajos : 336 000 lire sterline pe an.

NIGERIA : GUVERNUL DĂ EXPLICAȚII

Sîmbătă, adică în ziua cînd s-a împlinit un an de cînd a fost răsturnat guvernul Tafawa Balewa, guvernul militar federal al Nigeriei a dat publicității o broșură privitoare la evenimentele survenite de la lovitura de stat încoace. Între altele, broșura conține prima confirmare oficială a morții generalului Ironsi, șeful guvernului instaurat la 15 ianuarie 1966.

Broșura tinde să asocieze prima lovitură de stat cu activitatea ofițerilor din regiunea răsăriteană a țării, aparținînd tribului Ibo ; în același timp se arată că rebeliunea militară din 29 iulie (în cursul căreia a fost ucis Ironsi) a urmărit să prevină noi represiuni care ar fi dus la desăvîrșirea controlului acestor ofițeri asupra țării. De asemenea, versiunea oficială a evenimentelor îl asociază pe actualul guvernator al provinciei răsăritene, locotenent-colonelul Ojukwu — ale cărui relații cu guvernul central sînt destul de încordate — cu nucleul de ofițeri Ibo care, încă din 1964, urmăresc să-și instaureze supremația asupra Nigeriei.

CHIKAGAI

Atmosfera viciată de norii de fum, de reziduurile și deșeurile industriale din marile orașe, reprezintă o mare problemă în Japonia. La aceasta se adaugă aglomerarea traficului pe străzi. Pentru rezolvarea acestor dificultăți, în Japonia au fost amenajate așa-numitele Chikagai. Este vorba de centre comerciale cuprinzînd restaurante, baruri, magazine, agenții săpate în subsolul orașelor. Toate aceste construcții subterane sînt deservite de ascensoare și prevăzute, bineînțeles, cu instalații de aer condiționat. Astăzi se află în Japonia aproximativ 25 de asemenea Chikagai, construite sub principalele orașe. Fiecare din ele găzduiește zilnic, cel puțin cîteva ceasuri, aproximativ 500 000 de persoane. Cel mai pitoresc se află sub orașul Kobe și este împărțit în mai multe „comune suburbane" în miniatură. Cel mai însemnat se găsește în apropiere de gara centrală din Osaka și adăpostește peste 200 de magazine și zeci de kilometri de străzi mărginite cu arbori și plante ornamentale. În acest din urmă caz lucrările de construcție au costat — aprecia recent un ziar francez — echivalentul a 45 milioane de franci.

Companiile imobiliare, societățile feroviare și trusturile industriale care au investit capitaluri în această nouă formă de comerț nu-și regretă îndrăzneala. Reprezentanții lor afirmă chiar că investițiile în Tokio-ul „normal", la suprafața pămîntului, ar fi mai riscante...

Se adînceşte izolarea politică a S.U.A.

În cadrul unui miting în problema Vietnamului, care a avut loc recent la New York, a luat cuvîntul Gunnar Myrdal, cunoscută personalitate suedeză, fost ministru al comerţului, fost secretar executiv al Comisiei economice O.N.U. pentru Europa. Reproducem fragmente din cuvîntul său :

Gunnar Myrdal

Statele Unite sînt o ţară cu numeroase probleme interne serioase. Politica externă a guvernului ei merge pe o cale care a devenit în prezent extrem de periculoasă pentru poporul american şi pentru întreaga lume. Vreau să confirm că guvernul american se află într-o stare de izolare politică şi morală tot mai puternică. Asupra urmărilor acestui fenomen, americanii trebuie să mediteze foarte serios. Una din cauzele principale care au determinat întreaga omenire să se disocieze de politica oficială americană este războiul din Vietnam.

În afara Americii noi afirmăm că războiul din Vietnam este un război nedeclarat şi că prevederile constituţiei care atribuie Congresului şi nu preşedintelui dreptul de a declara război au fost ocolite. Ne întrebăm cît de mult a decăzut sistemul care face ca în prezent puterea asupra vieţii şi morţii a sute de mii, iar dacă va continua războiul, probabil a milioane de oameni, să se afle în mîinile unui mic grup de la Washington.

Izolarea morală şi politică a Americii este determinată, în primul rînd, de ceea ce simt şi cred despre ea oamenii simpli din străinătate, chiar dacă guvernele lor nu consideră necesar să dea ascultare opiniei publice, încercînd să acţioneze după propriile lor considerente. Nici un guvern vest-european nu s-a încumetat să trimită măcar o companie de soldaţi în Vietnam, sub forma unui gest simbolic, pentru a-şi exprima acordul cu politica Statelor Unite. Acest lucru nu l-a făcut nici măcar guvernul britanic, care a ajuns într-o dependenţă deplorabilă de ajutorul financiar american pentru menţinerea cursului lirei sterline la nivelul promis de creditorul său. Un gest similar nu a survenit nici din partea Germaniei occidentale, deşi ea doreşte ca Statele Unite să continue să menţină în R.F.G. 5 divizii.

Politica americană în Vietnam este criticată cel mai deschis în rîndul oamenilor de stat vest-europeni de către generalul de Gaulle. Nu este deloc întîmplător că autoritatea sa de om politic a crescut nu numai în Europa, ci şi în toate ţările slab dezvoltate din lume.

Suedia este una din puţinele ţări din lume unde nu există moştenirea grea a antiamericanismului. Totuşi, după cum o demonstrează sondaje ale opiniei publice, majoritatea suedezilor, care şi-au exprimat punctul de vedere, critică cu fermitate politica guvernului american în Vietnam. Doar 8 la sută din cei întrebaţi consideră că S.U.A. acţionează just în Vietnam. O analiză mai minuţioasă arată că tineretul condamnă aproape în unanimitate politica guvernului american în Vietnam. Situaţii asemănătoare întîlnim şi în alte ţări scandinave. În urma politicii promovate de guvernul S.U.A. în Vietnam, guvernul suedez a inclus S.U.A. printre acele state în care este interzis exportul de armament suedez. A permite ca armamentul produs în Suedia să fie folosit de trupele americane în Vietnam ar însemna să se provoace o explozie de nemulţumire în rîndul opiniei publice suedeze.

Cunosc despre Africa nu cu mult mai multe decît orice alt om care citeşte cărţi, reviste şi ziare. Este posibil ca guvernul Statelor Unite să aibă adepţi ai războiului său printre cercurile conducătoare ale minorităţii albe din Africa de sud şi Rhodesia, dar în toate ţările africane în care puterea se află în mîinile populaţiei autohtone, nu cunosc nici un guvern şi nici un om care poate fi inclus printre adepţii politicii vietnameze a guvernului Statelor Unite. Acelaşi lucru se poate spune şi despre America Latină. Cu siguranţă că aci nu există nici un guvern şi om politic independent (indiferent de poziţia pe care ar ocupa-o), care să se solidarizeze deschis cu politica oficială americană în Vietnam.

Cea mai critică este însă atitudinea locuitorilor Asiei. Guvernul Statelor Unite încearcă să creeze în interior (în străinătate nimeni n-ar crede acest lucru) aparenţa că „Asia liberă" ar avea aliaţi de nădejde şi credincioşi. Adevărul, bineînţeles, este acela că aliaţii americani din diferitele colţuri ale Asiei (în Filipine, Coreea de sud, Tailanda) au guverne care sînt pe bună dreptate numite „guverne client". Alianţa lor cu Statele Unite nu dispune de nici un fel de sprijin din partea opiniei publice.

O parte importantă din Asia de sud, care n-a fost reprezentată la Conferinţa de la Manila, în special India şi Pakistanul, cu o populaţie de peste 600 milioane de oameni, depinde tot mai mult de S.U.A. în dezvoltarea economiei lor. Guvernele acestor ţări ar fi trebuit, din considerente de avantaj, să se situeze pe o poziţie favorabilă guvernului american. De fapt, ele critică tot mai direct politica americană. Explicaţia rezidă în aceea că, practic, toţi cetăţenii acestor ţări au o atitudine extrem de ostilă faţă de politica oficială americană în Vietnam. În presa americană au apărut suficiente ştiri despre condamnarea politicii americane în Vietnam de către poporul japonez.

În America există oameni care consideră că izolarea politicii Statelor Unite n-are nici o importanţă. Ei presupun că uriaşa forţă financiară şi militară permite guvernului Statelor Unite să ignoreze opinia publică mondială. Aceasta este însă o greşeală tragică.

Acum aproximativ un sfert de secol am scris o carte despre problemele interne ale Americii : despre libertate, egalitate şi justeţe. În ultimul capitol m-am referit la rolul care, după părerea mea, ar trebui să şi-l asume America. Am respins ideea, cunoscută de pe atunci în S.U.A., că poţi cuceri prietenia tuturor oamenilor cinstiţi de pe lume nu prin merite morale ci cu ajutorul forţei financiare şi militare.

Citind în prezent ziarele americane observ din nou că mulţi americani se înşeală, crezînd în forţa financiară şi militară. Americanii care doresc extinderea continuă a războiului pentru „a pune capăt acestei chestiuni" nu pot înţelege că dacă vor reuşi să cotropească şi să distrugă o ţară străină foarte săracă, pentru America va începe un adevărat iad. Americanii vor fi detestaţi şi mai mult de către populaţia Vietnamului. Poporul care timp de un sfert de secol a luptat împotriva dominaţiei coloniale nu se va supune niciodată. În eforturile sale de a-i zdrobi pe cotropitori, el va dispune de sprijinul întregii omeniri. Statele Unite s-ar plasa într-o izolare morală şi politică fără precedent. Participarea Statelor Unite la războiul din Vietnam este apreciată de opinia publică mondială ca principalul indice al faptului că guvernul american încearcă să dicteze, cu ajutorul măsurilor poliţieneşti, voinţa sa întregii lumi.

Războiul din Vietnam şi participarea forţelor armate americane aducătoare de moarte la acest război reprezintă o groaznică tragedie umană. Trebuie să ne ridicăm şi să folosim toată influenţa pe care o avem pentru a opri evoluţia nefastă a evenimentelor. Istoria nu ne va ierta dacă vom da înapoi.

PUNTA DEL ESTE.

G.A.T.T.: se va face un pas înainte?

Eleganta localitate uruguayană Punta del Este găzduieşte — începînd de luni, 16 ianuarie — o importantă sesiune a G.A.T.T. (Acordul general pentru tarife şi comerţ), al cărei ţel este discutarea sistemelor vamale ale ţărilor capitaliste dezvoltate aplicate în relaţiile acestora cu ţările subdezvoltate. Reprezentanţii a 56 de ţări membre ale Acordului îşi vor confrunta punctele de vedere pentru a ajunge la concluzii practice în legătură cu perspectivele rezolvării, în cadrul rundei Kennedy, a divergenţelor vamale dintre cele două grupuri de ţări.

Linia de demarcaţie dintre poziţiile ţărilor industriale şi ale celor neindustriale este creată de înseşi premisele pe care se sprijină argumentele celor două părţi. Prin structura economiei lor, ţările subdezvoltate îndeplinesc în diviziunea internaţională capitalistă a muncii rolul de furnizori de materii prime minerale şi agro-alimentare. Cele mai multe dintre ele au o specializare atît de unilaterală în această privinţă, încît monoproducţia minerală sau monocultura agricolă domină atît producţia internă cît şi comerţul exterior al ţărilor respective.

Or, ţările neindustriale, furnizoare de materii prime, suferă profunde efecte negative de pe urma unor fenomene. În primul rînd, preţurile mărfurilor exportate de către ele înregistrează o tendinţă continuă de scădere ; în al doilea rînd, produsele lor întîmpină obstacole sistematice din partea ţărilor industriale occidentale care frînează importul unor astfel de mărfuri.

Evident, G.A.T.T. nu discută problema preţurilor produselor şi nici tendinţele evidenţiate de evoluţia lor în ultimul deceniu, acestea ocupînd un loc major în dezbaterile din cadrul Conferinţei Naţiunilor Unite pentru Comerţ şi Dezvoltare, ca şi în organismul său permanent — Consiliul pentru Comerţ şi Dezvoltare. Totuşi, ţările subdezvoltate nu pot face abstracţie de tendinţele preţurilor materiilor prime, întrucît numeroase state industrializate ale lumii occidentale promovează o politică de dumping în comerţul cu materii prime (sînt cunoscute, de pildă, aşa-zisele reduceri ale „stocurilor strategice" de către S.U.A., ceea ce a dus la scăderi brutale ale preţurilor cositorului, cuprului ş.a. pe piaţa mondială), sau o politică de subvenţionare a exporturilor lor (îndeosebi a celor de produse agricole). După cum se vede, problema preţurilor, deşi nu intră în competenţa G.A.T.T., are implicaţii de politică comercială, ceea ce şi explică străduinţa unor ţări membre ca runda Kennedy să ia în discuţie şi sistemele de subvenţionare a exportului.

Principala dispută se axează însă pe problema obstacolelor vamale puse de ţările occidentale dezvoltate în calea importurilor de materii prime şi produse agro-alimentare provenite din ţă-

rile subdezvoltate. În numeroase rînduri, reprezentanții țărilor neindustriale au arătat că numeroase state industriale occidentale aplică în mod deliberat o politică autarhică de substituire a importului de materii prime sau de frînare a importului prin taxe vamale excesiv de ridicate. O analiză făcută în cadrul O.N.U. arată că dintr-un total de 109 tipuri de produse ale țărilor subdezvoltate, exportate în țările dezvoltate, numai 17 nu suferă nici o concurență a vreunui produs similar (cafea, cacao, ceai, banane, cositor, ricin, piper ș. a.). Restul suferă concurența directă a unor mărfuri agricole sau miniere similare produse de către țările occidentale dezvoltate, ca și a unor mărfuri obținute pe cale industrială. Din punct de vedere valoric, numai 18 la sută din totalul exportului produselor țărilor subdezvoltate nu este afectat de concurența produselor țărilor occidentale dezvoltate, în vreme ce 52 la sută sînt concurate de produse artificiale ale industriei, 13 la sută de produse industriale similare, iar 8 la sută de produse naturale identice obținute în țările industriale.

Este de ajuns să luăm în considerație fie și numai două produse-cheie ale exportului țărilor subdezvoltate — bumbacul și cauciucul natural. Ambele mărfuri suferă concurența produselor chimice similare fabricate de țările dezvoltate — fibre artificiale și cauciucul sintetic. Deși cererea absolută de cauciuc și de fibre textile a crescut continuu, se constată o scădere simțitoare a consumului de cauciuc natural și bumbac în totalul mondial, datorată tocmai concurenței produselor sintetice fabricate în uzinele chimice ale statelor industriale occidentale.

O asemenea evoluție a lucrurilor este însă cu atît mai defavorabilă cu cît țările subdezvoltate sînt nevoite să exporte o cantitate tot mai mare de produse pentru a contracara măcar parțial scăderea prețurilor mărfurilor lor. Așadar, paralel cu o reducere a cererii de produse primare (materii prime minerale și agro-alimentare) se remarcă pe piața mondială o creștere a ofertei unor asemenea mărfuri. De aceea, sesiunea de la Punta del Este examinează problema urgentă a măsurilor menite să ducă la o creștere a exporturilor țărilor subdezvoltate în țările occidentale dezvoltate și, în primul rînd, măsuri în sensul scăderii — sau chiar eliminării — taxelor vamale la care sînt impuse produsele primare provenite din țările neindustriale ale lumii occidentale. Desigur, nici un reprezentant al țărilor subdezvoltate nu-și face iluzii cu privire la o rapidă rezolvare a problemelor a căror discutare este inclusă pe ordinea de zi. Țările neindustriale își pun însă speranțe în faptul că Punta del Este nu constituie decît una din etapele necesare pentru a se ajunge la finalul tratativelor rundei Kennedy. Or, 1 iulie — termenul pe care negociatorii nord-americani îl au la dispoziție pe baza „Trade Expansion Act" — se apropie, punînd întreaga rundă în primejdia de a eșua, deoarece pînă acum, în cei aproape patru ani de la deschiderea ei, progresele sînt cu totul neînsemnate. Țările subdezvoltate mizează, deci, tocmai pe faptul că statele occidentale dezvoltate nu vor lua pe seama lor responsabilitatea unui eșec al tratativelor. Rămîne însă de văzut dacă ele vor fi dispuse să facă țărilor neindustriale concesii substanțiale care să le stimuleze exporturile, ținînd seama de caracterul vital al acestor exporturi pentru țările producătoare de materii prime. Mai rămîne de văzut și faptul dacă țările dezvoltate occidentale nu vor solicita concesii reciproce care să anuleze chiar și puținele avantaje obținute prin reducerea taxelor vamale la importurile din țările subdezvoltate. Este, deci, prematură o concluzie asupra perspectivelor rundei Kennedy, atîta vreme cît nu au fost rezolvate nici divergențele dintre țările occidentale dezvoltate și cele subdezvoltate și nici măcar cele din sînul grupului țărilor dezvoltate (ceea ce se poate deduce din amînarea *sine die* a reluării negocierilor la Geneva, anunțată inițial pentru 16 ianuarie).

N. S. STĂNESCU

Luptători ai forțelor patriotice laoțiene supunînd unui tir puternic bombardierele americane care au violat spațiul aerian al țării

REFLECTOR

PREOCUPĂRILE FEROVIARE ALE REGELUI BHUMIBOL

Imediat după conferința de la Manila — în care la ordinea zilei fusese intensificarea agresiunii împotriva Vietnamului, dar ca temă oficială a convorbirilor se adoptase formula „dezvoltării economice a Asiei" — regele Bhumibol al Tailandei a obținut tranșa sa de „dezvoltare". Ca recompensă pentru devotamentul cu care pune teritoriul țării la dispoziția aliaților săi americani, aceștia i-au mijlocit un ajutor pe care săptămînalul hamburghez Stern îl evaluează la 45 milioane de mărci vest-germane, în scopul construirii unei căi ferate în Tailanda.

Lucrările au început cu o remarcabilă promptitudine : Maiestatea Sa a dispus cumpărarea în Anglia a trei vagoane de lux, incluzînd între altele o bine utilată bucătărie electrică și un pick-up cu instalație stereofonică (nu de serie, ci comandă specială) pentru audierea în condiții optime a bogatei discoteci regale. Căci Maiestatea Sa cumpără vagoanele pentru uzul său propriu — preocupat probabil să verifice personal dacă gradul de confort este satisfăcător pentru nevoile țării. Într-adevăr, cu ce rămîne din cele 45 de milioane după achitarea celor trei vagoane comandate, s-ar mai putea achiziționa vreo cîteva asemănătoare. Fără alt material feroviar. Dar, firește, dacă solicitudinea regală nu va prefera alte... investiții experimentale.

SCOTLAND YARD : RESTRUCTURARE ?

Se pregătește în momentul de față o restructurare fundamentală a poliției britanice, celebrul Scotland Yard. Ziarele au comentat — și chiar dacă lucrul acesta nu se spune explicit, el este sugerat sub o formă sau alta în relatările de presă — că poate ca urmare a incidentelor de la sfîrșitul anului trecut, cînd unii dintre membrii poliției au fost împușcați în exercițiul funcțiunii, foarte curînd se va efectua o revizuire completă a centralei poliției engleze. Planurile în această privință provin din partea ministrului de interne, Jenkins, și ele prevăd în primul rînd o anchetă în legătură cu recrutarea, condițiile de lucru, organizarea și responsabilitățile membrilor poliției britanice, și în cele din urmă o reconsiderare a relațiilor dintre Scotland Yard și Ministerul de Interne.

S-a anunțat de pe acum că poliția britanică are nevoie de aproximativ 3 000 de noi automobile — ceea ce înseamnă investiții de peste 2 milioane de lire sterline. Ziarul Sunday Times menționează că principalul obstacol în calea unei organizări eficiente este însă tocmai lipsa de fonduri.

A CINCEA COMETĂ

Savantul polonez Konrad Rudnicki, de la universitatea din Varșovia care, în cadrul unui schimb de experiență, lucrează de cîteva luni la cel mai mare observator astronomic din lume — cel de la Palomar (California) — a descoperit la sfîrșitul anului trecut o nouă cometă, pe care a denumit-o „1966-E." Este a cincea cometă identificată în 1966. Observatorul de la Palomar e înzestrat cu un telescop de 508 cm, folosit la cercetările extragalactice, dar descoperirea despre care este vorba a fost făcută cu un telescop de cinci ori mai mic.

„FRACTURĂ" ÎN PACIFIC

Nava științifică americană Pioneer, care lucrează de cîteva luni în cadrul unui mare program de cercetări submarine, a descoperit recent pe fundul Oceanului Pacific o „fractură a planșeului" — cum a fost denumită — lungă de 1 200 de km și adîncă de 800 de metri. Specialiștii sînt de părere că această uriașă crăpătură a scoarței a fost formată acum 500 000 000 de ani, într-o perioadă cînd anumite părți ale pămîntului mai sufereau încă transformări.

Joseph LUNS

ministrul de externe al Olandei

despre:

- relațiile româno-olandeze
- căi ale cooperării intereuropene
- preocupări economice în Olanda

La invitația guvernului român, ministrul de externe al Olandei, Joseph Luns, a făcut între 11 și 16 ianuarie o vizită în țara noastră. D-sa a fost primit de secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, de președintele Consiliului de Miniștri și de alte persoane oficiale, a avut convorbiri cu ministrul de externe român. Atmosfera cordială în care s-au desfășurat întrevederile, examinarea eficientă a căilor de intensificare a cooperării româno-olandeze definesc această vizită ca o importantă contribuție la dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări.

Ministrul de externe al Olandei a acordat redactorului nostru **Florica ȘELMARU** un interviu în care își expune părerea sa asupra cîtorva probleme ale situației internaționale.

— În cursul conferinței de presă, v-ați referit în mai multe rînduri, domnule ministru, la unul sau altul din aspectele problemelor europene. Cum vedeți în perspectivă dezvoltarea relațiilor între țările continentului nostru ?

— După părerea noastră, de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, fizionomia Europei s-a schimbat mult. Se poate constata că, practic, ceea ce se înțelegea sub denumirea „cortina de fier" a încetat să fie o realitate din punctul de vedere al politicii externe. Există azi impresia clară că sistemele politice pot coexista și pot coopera.

În ceea ce privește perspectivele de dezvoltare a relațiilor intereuropene, ele vor avea, fără îndoială, o desfășurare în etape succesive. Mai întîi, firește, continuarea procesului de apropiere, pe plan bilateral, între țări aparținînd unor sisteme diferite.

— Cum apreciați rolul contactelor și schimburilor pentru îmbunătățirea în continuare a climatului politic în Europa ?

— Țin să aduc un omagiu politicii guvernului României care, într-un fel, ne-a arătat o cale în acest sens. Dezvoltarea relațiilor intereuropene în ultimii ani a arătat în mod fericit că este posibil să se dea o rezolvare pozitivă problemei coexistenței pașnice.

În ceea ce privește propria noastră experiență comună, trebuie să subliniez că relațiile româno-olandeze s-au dezvoltat în ultimii ani. Țările noastre s-au apropiat mai mult în urma ridicării misiunilor noastre de la Haga și București la rang de ambasade, iar în urma numeroaselor contacte pe care le-am avut cu colegii români, mai ales în cadrul Adunării Generale a Națiunilor Unite, pot spune că s-au creat între țările noastre legături cu adevărat amicale. Folosesc și acest prilej pentru a-mi exprima recunoștința pentru invitația care mi-a fost făcută, pentru căldura cu care am fost primiți.

În cursul vizitei mele am avut o amplă convorbire cu dl Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, întrevederi cu președintele Consiliului de Miniștri, dl Maurer, convorbiri foarte susținute cu colegul meu, dl Mănescu. În cadrul convorbirilor cu oamenii de stat români, am abordat atît tematica relativă la relațiile bilaterale dintre țările noastre cît și probleme europene, probleme mondiale.

Nădăjduiesc că și acordul cultural pe care l-am semnat și înțelegerile economice realizate să se arate fructuoase. Vreau să spun, de asemenea, cît sînt de bucuros că dl președinte Maurer și dl Mănescu au acceptat în principiu invitația guvernului olandez de a vizita țara noastră, la o dată care va fi stabilită ulterior.

— Cum apreciați, domnule ministru, căile de realizare a securității europene ?

— Printre problemele legate de securitatea continentului nostru, fără îndoială că problema germană se situează în primul plan al celor pe care avem a ni le pune spre rezolvare. Pentru soluționarea acestei probleme — ca și a altora — este nevoie să existe mai multă încredere, mai mult spirit de înțelegere. Cred că este foarte util să se vorbească deschis, fără reticențe și fără să se ascundă faptul că există în mod evident deosebiri de vederi politice.

Se pune întrebarea în ce mod se va dezvolta poporul german, scindat astăzi în două. Cum se va putea el reunifica și cum se va putea ajunge la un acord general care să dea posibilitatea poporului german să se unească pe baza autodeterminării, în spiritul securității europene. Firește, sînt încă numeroase obstacole de trecut pe acest drum. Cred că există cîteva condiții preliminare care trebuie îndeplinite și una din aceste condiții preliminare a fost întrevăzută cu multă claritate de către guvernul român. Este vorba de necesitatea îmbunătățirii climatului relațiilor europene, diminuarea pînă la dispariție a neîncrederii reciproce între diverse state europene, fapt care nu va putea duce decît la o bună înțelegere.

Pentru a reveni la etapele despre care vorbeam, în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor între țările continentului nostru, cred că, pe măsură ce s-ar realiza și consolida climatul de destindere, blocurile militare și-ar pierde însăși rațiunea de a fi.

— Cum apreciați consecințele războiului din Vietnam asupra situației internaționale ?

— Este o realitate politică faptul că războiul acesta constituie un obstacol în calea strîngerii relațiilor Est-Vest, și regretăm aceasta. Sîntem convinși că, dacă i s-ar pune capăt, nu numai că s-ar înlesni destinderea internațională în general, dar s-ar favoriza și între statele europene dezvoltarea unei înțelegeri cu urmări fericite. Extrem de impresionați de ororile pe care războiul le aduce poporului vietnamez, poporul și guvernul Olandei speră că o conferință de pace va găsi soluții echitabile.

— Ați vorbit despre rolul schimburilor între țări ca factor de apro-

Ministrul de externe al Olandei, Joseph Luns, răspunzînd la întrebările ziariștilor în cadrul conferinței de presă

piere. Ne puteți spune care sînt, pe plan economic, preocupările Olandei în acest domeniu ?

— Preocupările noastre economice sînt firești. Olanda, pentru a trăi, are nevoie de comerț cu străinătatea. În nici o țară din lume comerțul exterior, calculat pe locuitor, nu este atît de important ca în Olanda. Să vă dau cîteva cifre : exporturile Olandei s-au ridicat anul trecut la 7,5 miliarde de dolari, iar importurile la circa 9 miliarde. Din aceste exporturi, 30 la sută merg în interiorul Pieței comune, 70 la sută în alte țări ale lumii. Și dorim o intensificare a comerțului nostru exterior. Am constatat din partea României o preocupare asemănătoare pentru extinderea și diversificarea schimburilor internaționale. Este, de altfel, prevăzut ca după vizita mea să facă o călătorie în România un grup de oameni de afaceri olandezi interesați în dezvoltarea relațiilor comerciale.

— În cei zece ani care au trecut de la crearea ei, C.E.E. nu a avut totdeauna o existență lină. Cum credeți că va evolua ?

— Sînt, dintre miniștrii de externe, unul dintre puținii supraviețuitori ai acelor începuturi. Eu aș dori ca C.E.E. să urmeze, în litera și în spiritul lor, prevederile Tratatului de la Roma. De pildă, noi considerăm că Marea Britanie face parte din continentul european. Marea Britanie însăși pare acum să privească mai mult decît înainte spre continent. Dovadă — ciclul de vizite pe care îl întreprind, în prezent, dnii Wilson și Brown. După aceasta, nădăjduim să reluăm convorbirile...

— În primăvară, la Roma, la cea de-a 10-a aniversare a tratatului ?

— Într-adevăr, se spune că reuniunea „la nivel înalt" prilejuită de invitația guvernului italian nu va avea numai un caracter festiv. S-ar putea. Cred însă că, din punct de vedere practic, întîlnirea de la Roma nu va avea decît o utilitate limitată. Va putea constitui, desigur, un început pentru convorbiri ulterioare.

— Cu ce impresii plecați din țara noastră ?

— Mai întîi, cu marea bucurie de a fi vizitat România. De bună seamă, în cîteva zile nu am devenit un expert în problemele românești. Dar pot să spun că m-au frapat, pe de o parte — grija și dragostea cu care sînt conservate mărturii istorice ale trecutului dv., valori tradiționale de artă și cultură, pe de altă parte — dinamismul cu care se desfășoară dezvoltarea modernă a țării. M-au impresionat, de pildă, în mod deosebit Uzinele „Tractorul" de la Brașov. Pe alt plan, acela al contactelor cu populația țării, ne-a surprins în mod plăcut comunicativitatea oamenilor. Din acest punct de vedere, trebuie să recunosc că dv., românii, aveți o fire mult mai deschisă decît noi, olandezii. Un efect deosebit produce asupra străinilor care vă vizitează faptul că sînt primiți cu multă căldură nu numai de oficialități, ci de întregul popor.

Centrul european de științe sociale

Adam SCHAFF

Istoria Centrului european de coordonare și documentare pentru cercetări în științele sociale începe încă din anul 1960. Atunci, la a 11-a conferință generală a U.N.E.S.C.O. au avut loc primele convorbiri privind posibilitatea creării unui Centru european, care să stimuleze colaborarea internațională a reprezentanților diferitelor discipline sociale. În 1962, a fost adoptată în unanimitate o hotărîre prin care se recomanda directorului general al U.N.E.S.C.O. să creeze la Viena un Centru european pentru științele sociale. După pregătiri care au durat un an, în toamna anului 1963 a luat ființă în mod oficial Centrul european, care și-a început activitatea în primăvara anului 1964. Apropierea reciprocă a oamenilor de știință din diferite țări și cu sisteme sociale diferite, intensificarea contactelor între diferitele școli științifice, dezvoltarea mai departe a științelor sociale — iată cîteva din țelurile principale ale Centrului european pentru științele sociale.

În prezent, se găsesc în lucru zece mari programe de cercetări. La fiecare din ele participă 6 pînă la 12 țări, printre care Anglia, Austria, Bulgaria, Franța, R.D. Germană, R.F. Germană, Grecia, Italia, Norvegia, Olanda, Polonia, România, Spania, Suedia, U.R.S.S., Iugoslavia ș.a.

Printre aceste programe de cercetări se numără o investigație internațională cu tema : „Imaginea unei lumi fără armamente", cercetare condusă de prof. J. Stoetzel (Franța) cu caracter psihosociologic la care participă, printre alte organisme naționale, Institutul de cercetări pentru pace din Oslo, Institutul francez de opinie publică (Paris) și altele. Vom aminti, de asemenea, programul de cercetare ce se referă la analiza bugetului-timp al locuitorilor din orașe și din zonele suburbane, în diferite țări europene, la care participă Centrul de studii sociologice din Franța, Institutul de sociologie din Belgia, Institutul de cercetări economice din Novosibirsk (U.R.S.S.), Institutele de sociologie și alte organisme științifice din Budapesta, Belgrad, Dortmund etc. Obiectivul investigației este de a stabili care sînt schimbările intervenite în repartiția timpului între diferite activități cotidiene ale populației, în corelație cu gradul de urbanizare și de industrializare al diferitelor țări și regiuni în care se efectuează studiul.

O importantă temă-program de investigație sociologică comparativă, la care participă și România printr-un grup de sociologi de la Institutul de filozofie al Academiei Republicii Socialiste România, alături de unități științifice din Franța, Polonia, Italia, Cehoslovacia, Ungaria, Olanda, R.F. Germană, se referă la „difuzarea inovației tehnice la sate".

Obiectul acestei investigații constă în analiza influenței relațiilor sociale asupra ritmului adoptării de către agricultori a mijloacelor și metodelor moderne de cultivare a pămîntului, ca și descifrarea factorilor care influențează receptivitatea față de nou în mediul rural. Cercetarea se desfășoară în fiecare țară participantă în două localități rurale, pe calea unor analize social-statistice și a efectuării unor anchete sociologice prin chestionare comune. În România, această investigație se desfășoară și în una din comunele monografiate sub raport sociologic acum trei decenii, ceea ce sporește posibilitățile analizei sociologice comparative. Se preconizează o examinare amănunțită a satelor alese, atît în scopul unei interpretări mai bine fondată a rezultatelor, cît și ca punct de plecare pentru o investigație mai vastă.

Activitatea Centrului include și alte programe, cu un profil sociologic-juridic, economic sau general-sociologic, cum ar fi : „fenomene de delicvență în rîndurile tineretului", „regiuni înapoiate în țările industrializate", „forme de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare", „planificarea și factorii sociali ai progresului tehnic", „localizarea noilor întreprinderi industriale", „corelația dintre planificare, progres tehnic și creșterea nivelului de trai", „aspirațiile și așteptările tinerelor fete de la familie și societate", „studiu comparativ de tipologie urbană" și altele.

Deși ființează ca instituție științifică de relativ puțin timp se poate spune că Centrul european de științe sociale are meritul de a fi adus o contribuție la netezirea drumurilor spre apropierea reciprocă și colaborarea tot mai strînsă a savanților din țările Europei. Totodată, în cadrul Centrului a fost acumulată o experiență științifică de valoare în domeniul cercetărilor sociologice internaționale comparate precum și al acelor cercetări multidisciplinare care pot fi întreprinse numai de reprezentanții mai multor științe. Un exemplu concludent al ecoului de care s-au bucurat unele din realizările Centrului este marele interes acordat la al VI-lea Congres Mondial de Sociologie de la Evian primului raport asupra cercetărilor comparative internaționale din cadrul programului de studii al *bugetului de timp*. Rezultatele inedite obținute confirmă utilitatea unor atari cercetări.

Prin perfecționarea metodelor sale științifice de lucru și organizare a colaborării Centrul va putea deveni progresiv un punct rodnic de întîlnire pentru unele proiecte de cercetări în domeniul științelor sociale, pentru planuri care necesită o cooperare internațională.

Cunoscutul filozof și sociolog Adam Schaff, directorul Institutului de filozofie și sociologie al Academiei Polone de Științe, este totodată director al Centrului european de coordonare și documentare pentru cercetări în științe sociale, organism al U.N.E.S.C.O., la activitatea căruia participă și România. De curînd, savantul polonez a făcut o vizită în țara noastră, cu care prilej i-am solicitat articolul de față.

„OPERAȚIA PSIHOLOGICĂ" ȘI AGRESIUNEA S.U.A. ÎN VIETNAM

Expresia de „operație psihologică" aparține unui cunoscut om politic american — senatorul Wayne Morse, adversar declarat al războiului dus de S.U.A. în Vietnam. El sublinia că ori de cîte ori Pentagonul pregătește o nouă escaladare a agresiunii, intră în funcțiune perdeaua de fum a propagandei de „pace".

În prezent, războiul agresiv dus de S.U.A. în Vietnam se desfășoară cu o intensitate crescîndă. Treptat, planurile elaborate anul trecut la conferințele de la Honolulu și Manila, directivele strategice și tactice ale Pentagonului își arată semnificația lor reală. Se profilează perspectiva unor noi acțiuni aventuriste de o deosebită gravitate. „Anul 1967 — declara generalul Westmoreland, comandantul suprem al forțelor americane în Vietnamul de sud — va fi, în mare, o repetare a anului precedent". Deci, noi bombardamente, noi trupe. În 1967, efectivele militare americane se vor ridica, după afirmațiile oficiale, la circa 750 000 de soldați — dublul numărului actual de soldați și ofițeri americani din Vietnamul de sud. Se preconizează, printre altele, formarea unei vaste „centuri militare" care să traverseze Vietnamul de sud, Laosul și Tailanda. Cheltuielile suplimentare alocate războiului din Vietnam urmează să crească la 15 miliarde dolari ; ele vor fi în ansamblu cu 20 la sută mai mari ca în 1966. Asemenea recomandări sînt conținute în mesajul prezentat Congresului de președintele Johnson. Obiectivele americane dovedesc deci orientarea spre continuarea unui război tot mai intens, tot mai înverșunat împotriva poporului vietnamez.

Politica americană nu se limitează însă la aceste componente pur militare. Asistăm la cea mai grosolană denaturare a adevărului, la o vastă campanie de dezinformare și inducere în eroare a opiniei publice. Denumită oficial „operația psihologică", ea constituie o parte integrantă a politicii americane în Vietnam, un corolar concludent al felului în care diplomația americană servește scopurile războiului, țelurile pe termen lung ale cercurilor agresive americane în Asia și zona Pacificului. Însoțitoare permanente ale războiului pe care-l duc în Vietnam, așa-numitele campanii „de pace" ale cercurilor conducătoare americane nu au putut și nu pot eluda nici fondul agresiv al politicii S.U.A., nici amestecul lor flagrant în afacerile interne ale poporului vietnamez. Este vorba, pur și simplu, de o manevră propagandistică tinzînd să salveze Administrația de grava răspundere care o apasă — agresiunea barbară împotriva poporului vietnamez. „Cînd cu o mînă oferi pacea iar cu cealaltă ucizi, incendiezi, desfrunzești, distrugi, bombardezi, rezultatul nu poate fi decît o ineficiență totală. Vechiul dicton — faptele vorbesc mai tare decît cuvintele — se aplică astăzi în Vietnam așa cum s-a aplicat totdeauna pretutindeni". Cuvintele aparțin marelui cotidian american *New York Times*. Ele definesc plastic valoarea aserțiunilor propagandistice ale așa-ziselor „căutări de pace".

Fapte care demască

Discrepanța dintre declarațiile și acțiunile S.U.A. în Vietnam are o istorie îndelungată. În august 1964, au avut loc cunoscutele evenimente din Golful Tonkin : nave americane au bombardat regiunile de coastă ale R. D. Vietnam. O lună mai tîrziu, însă, președintele Johnson declara : „Sînt unii care afirmă că ar trebui să mergem în nord și să bombardăm... Nu vreau să facem aceasta și să ne împotmolim într-un război terestru în Asia". Pe atunci, alegerile prezidențiale americane băteau la ușă. Destinată, ca de obicei, consumului intern, declarația lui Johnson nu a putut decît devansa noi acțiuni agresive americane împotriva R. D. Vietnam.

7 aprilie 1965 : faimosul discurs rostit de președintele S.U.A. la Baltimore. În acel moment, a fost proclamată oficial politica de „tratative fără condiții prealabile". Această politică a constituit și constituie, de fapt, și în prezent, o încercare de a impune poporului vietnamez capitularea necondiționată în fața agresorilor. Discursul respectiv a fost prezentat ca un document-program, ca un fel de „reviriment" în poziția S.U.A.

Ce preț au cuvintele...
(Din **Gazette**, York-Pennsylvania)

Cum au evoluat însă evenimentele ? Imediat după discursul de la Baltimore, au început să fie trimise trupe americane într-un ritm sporit. Pînă la sfîrșitul anului 1965, în Vietnamul de sud se aflau 160 000—170 000 de soldați americani, un uriaș arsenal de avioane, nave și arme.

„Programul de pace" al Washingtonului nu are și nu a avut niciodată nimic comun cu interesele reale ale păcii în sud-estul asiatic. S.U.A. au respins programul în patru puncte al R. D. Vietnam și declarația în cinci puncte a Frontului Național de Eliberare din 22 martie 1965 — cereri legitime și singurele valabile pentru rezolvarea problemei vietnameze. Puțin timp după această acțiune, cercurile conducătoare americane au trecut la noi acte de agresiune sălbatică împotriva Vietnamului. Presa americană anunța că la 24 aprilie 1965 președintele Johnson dispusese ca tot teritoriul Vietnamului și apele maritime adiacente la 100 de mile să fie considerate ca „o zonă de luptă" a armatei americane.

La 7 mai 1965, președintele Statelor Unite făcea o nouă declarație : „Ostilitățile armate sînt lipsite de valoare... Noi sîntem pentru pace". Dar în mai, iunie, iulie aviația americană își continua raidurile sale distrugătoare împotriva localităților pașnice din R. D. Vietnam. Au fost bombardate școli, spitale, întreprinderi și instituții, șosele poduri etc. Documentele comisiei de anchetă a R. D. Vietnam în legătură cu crimele de război ale S.U.A. conțin un amplu material demascator la adresa raidurilor piratерești ale aviației S.U.A.

Apariția în decembrie 1965 a programului „de pace" american în 14 puncte nu a modificat cu nimic orientarea agresivă a S.U.A., constituind, în fond, o expresie a aceleiași încercări de dictat și capitulare prezentă și pînă atunci în politica Statelor Unite.

Anul 1966 a evoluat, de asemenea, în direcția împletirii „operațiunii psihologice" cu intensificarea escaladării militare. Așa-numita „suspendare" a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam (ianuarie) a constituit premisa unor noi acțiuni agresive și a accentuat angajarea militară americană în Vietnam.

Conferința de la Honolulu hotărîse sporirea masivă a contingentelor americane în Vietnamul de sud, pînă la 400 000 de oameni. La Washington, s-a dezmințit în permanență că la Honolulu ar fi fost luate hotăriri de intensificare a războiului. Presa reușise însă să afle fondul convorbirilor secrete de la Honolulu. Aceste hotăriri au fost traduse în practică pas cu pas. Sfîrșitul anului 1966 a consemnat prezența în Vietnamul de sud a numărului de trupe hotărît. În plus, bombardarea R. D. Vietnam a parcurs etape noi.

Nu de mult au devenit cunoscute unele statistici globale ale bombardamentelor americane în 1966. Ele constituie demascarea cea mai elocventă a declarațiilor de „pace" ale S.U.A. Astfel, generalul William W. Moyer, comandantul aviației americane în Vietnamul de sud, arăta că în 1966 au fost efectuate 13 000 de misiuni de bombardament asupra R. D. Vietnam. La fiecare misiune — consemna el — au participat unul sau mai multe avioane americane. În sud, în aceeași perioadă, s-au înregistrat 78 000 de misiuni de bombardament. Generalul Moyer declara că acțiunile aviației de bombardament asupra R. D. Vietnam au fost în 1966 „de 6 ori mai numeroase" decît în 1965. Faptele vorbesc de la sine.

Referindu-se la politica duplicitară a S.U.A., James Reston scria în *New York Times*: „Strategia lui Johnson pare să aibă două aspecte — unul pentru ulii și unul pentru porumbei ; bombardamentele asupra Vietnamului de nord și un apel la Consiliul de Securitate al O.N.U. ; sporirea efectivelor militare și intensificarea programului de pacificare, concomitent cu trimiterea la Saigon a lui Humphrey ; o jumătate de ofensivă de război și o jumătate de ofensivă de pace..." De fapt, Administrația Johnson era interesată în „jumătatea de ofensivă de război" și nu în alte acțiuni. „Să ne suflecăm mînecile și să continuăm treaba pe care n-am terminat-o încă în Vietnamul de sud" — declara Maxwell Taylor, unul dintre autorii direcți ai politicii agresive a Administrației. Walter Lippmann se întreba dacă dorește oare într-adevăr guvernul tratative. Referindu-se la reacțiile lui William Bundy, George Ball și Averell Harriman, Lippmann conchidea că Administrația nu este dispusă să negocieze.

Un alt moment semnificativ pentru politica de duplicitate a Washingtonului în Vietnam a survenit în luna mai a anului trecut. În timp ce la O.N.U., într-o conferință ținută în fața unor editori americani, ambasadorul S.U.A., Arthur Goldberg, făcea un istoric al „ofertelor de tratative" făcute de S.U.A., iar la Vatican, ambasadorul Cabot Lodge susținea „sinceritatea" dorinței de pace a Statelor Unite, sfidînd valul de proteste mondiale, avioanele americane au bombardat periferiile Hanoiului și Haifongului. Vechea tactică a „pregătirii psihologice" și escaladării paralele se făcea încă o dată evidentă. În acele zile, în America se vorbea tot mai mult despre lipsa de sinceritate a Administrației. „Chiar și unele oficialități americane de rang mic — scria *New York Herald Tribune* — se simt stupefiate de falsa imagine pe care se străduiesc să o creeze liderii Administrației".

Conferința de la Manila (octombrie 1966) a însemnat un „efort suprem" al cercurilor conducătoare americane de a îmbina propaganda „de pace" cu o nouă extindere aventuristă a războiului. Deși la această conferință nu participa McNamara, planurile militare prevedeau de pe atunci o vastă acumulare de forțe în Vietnamul de sud. Documentul final al conferinței făcea o nouă „declarație de intenții". Să enumerăm titlurile pompoase ale documentelor adoptate la Manila : „Pacificare și dezvoltare revoluționară", „Stabilitate economică și progres", „Căutări de pace"... Farsa de la Manila era însă un act oarecare din obișnuita „operație psihologică".

În 1966, a survenit o puternică ruptură între Administrația Johnson și mulți din acei oameni politici care au sprijinit politica sa. În opinia publică americană se înrădăcinează tot mai mult sentimentul că Statele Unite s-au angajat într-un război pe termen lung, perseverînd pe linia măsurilor militare în pofida declarațiilor oficiale de pace.

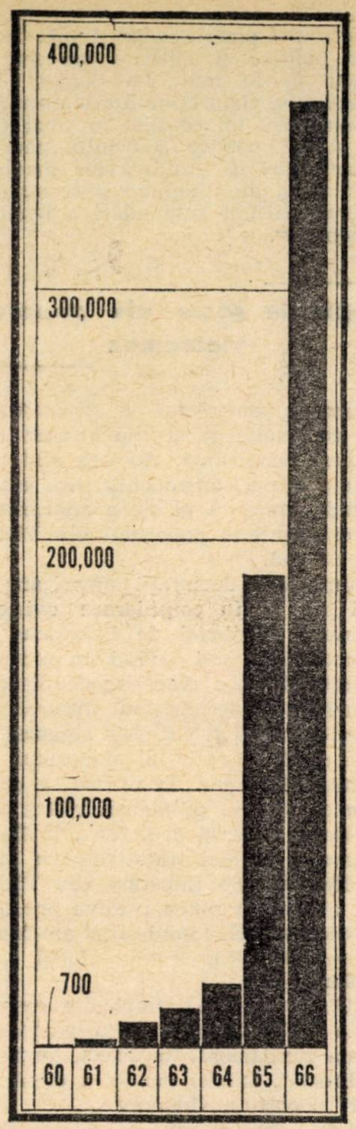

„Escaladarea" în cifre. Cum a crescut de-a lungul anilor efectivul trupelor americane în Vietnamul de sud

(După **The New York Times**)

Un nou eșec propagandistic

Evoluția evenimentelor după ultima ofensivă „de pace" americană este plină de semnificație. Să reamintim faptele... După ultimele bombardamente asupra capitalei R. D. Vietnam, la 19 decembrie, ambasadorul american la O.N.U., Goldberg, propunea într-o scrisoare adresată secretarului general, U Thant, inițierea de tratative în problema vietnameză. Răspunsul secretarului general cerea Statelor Unite să înceteze bombardamentele asupra R. D. Vietnam, ca un prim gest concret și ca o primă dovadă a bunei lor credințe. A urmat o nouă scrisoare a ambasadorului Goldberg, în care ideea suspendării bombardamentelor era practic respinsă. Lucrurile nu s-au oprit aici. Secretarul general al O.N.U. a revenit, cerînd Statelor Unite suspendarea necondiționată a bombardamentelor. Altminteri, spunea el, „nici un progres spre pace nu este posibil". U Thant a insistat, de asemenea, și asupra recunoașterii Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud.

La Washington, nu s-a mai răspuns direct la noul apel al lui U Thant. Două zile mai tîrziu, însă, declarațiile președintelui Johnson în fața Congresului demonstrau că Administrația încearcă să pregătească întreaga țară pentru „un război costisitor". „Nu vă pot făgădui că sfîrșitul lui se va produce anul acesta sau la anul", a declarat Johnson.

Există, incontestabil, o explicație majoră privitoare la momentul ales de diplomația americană pentru noua „ofensivă pașnică", aceasta fiind legată de consecințele escaladării, de efectele ei grave pe plan intern și extern.

1. Procesul de *discreditare a politicii* Administrației devine tot mai pregnant. „Prăpastia neîncrederii", despre care presa americană vorbește cu insistență, s-a adîncit. Cercurile conducătoare ale S.U.A. nu sînt acuzate doar de faptul că nu informează opinia publică (așa cum se întîmpla cu cîteva luni în urmă), ci că o dezinformează în mod deliberat. Washingtonul a fost incriminat că a indus în eroare atît poporul american, cît și întreaga lume în legătură cu bombardamentele asupra Hanoiului. Ceea ce se numește „criză de încredere" are efecte imediate, directe, asupra raportului de forțe în interiorul Statelor Unite, îngustînd considerabil cercul sprijinitorilor politicii oficiale. Administrația nu mai poate conta nici măcar pe unii dintre „coautorii" politicii actuale în Vietnam, care-și retractează în public concepțiile. Un exemplu elocvent îl oferă McGeorge Bundy, fost consilier al președintelui, care într-un articol recent publicat în *Foreign Affairs*, pune sub semnul întrebării valabilitatea și oportunitatea politicii americane în Vietnam.

2. Politica americană se află într-o *izolare* tot mai mare pe plan internațional. Încercarea S.U.A. de a obține sprijin — nu neapărat material ci măcar moral, simbolic — s-a concretizat în seria numeroaselor presiuni economice și politice asupra țărilor aliate din Europa și Asia. În legătură cu aceasta, un expert în problemele americane vorbea despre ideea „coreenizării" războiului din Vietnam, respectiv a atragerii mai multor state din N.A.T.O., C.E.N.T.O., S.E.A.T.O. la agresiunea împotriva poporului vietnamez.

Or, practic, nici o țară membră a N.A.T.O. nu s-a încumetat să trimită chiar un contingent minim, simbolic, în Vietnam. Iar în Asia, cu toate turneele →

președintelui Johnson, ale vicepreședintelui Humphrey, ale secretarului de stat Rusk sau ale lui Harriman, Bundy etc., la agresiunea din Vietnam au fost atrase doar unele țări înfeudate economic și politic Washingtonului.

3. Nu pot fi subapreciate *consecințele militare* ale agresiunii în Vietnam. La Washington se publică, cu o anumită regularitate, statistici „calmante" privind pierderile S.U.A. în războiul din Vietnam. Cifra globală a acestor statistici contravine, de altminteri, cifrei care rezultă din confruntarea comunicatelor zilnice ale purtătorilor de cuvînt americani. După părerea specialiștilor, trimiterea de noi trupe americane se explică, printre altele, prin marile pierderi suferite.

Riposta puternică a poporului vietnamez, curajul și eroismul său au stîrnit admirația întregii lumi. În spațiul aerian al R. D. Vietnam au fost doborîte peste 1 600 de avioane americane. În sud, patrioții dau lovituri puternice agresorilor. În 1966, forțele F.N.E. au scos din luptă — morți, răniți și prizonieri — 268 200 de inamici, printre care 108 000 de soldați și ofițeri americani. Aceste pierderi sînt de cinci ori superioare celor înregistrate de S.U.A. în 1965.

4. În egală măsură, Statele Unite trebuie să facă față unor accentuate *dificultăți economice* determinate și de continuarea războiului din Vietnam. Bugetele de război ale S.U.A. din ultimii ani sînt tot mai mari. Spirala cheltuielilor militare presupune o sporire a producției de război și implicit o scădere — relativă deocamdată, dar absolută în perspectivă — a producției civile. Programele pompos anunțate de „lichidare a sărăciei", care au contribuit în mare măsură la victoria democraților în alegerile din 1964, sînt puse total sub semnul întrebării.

Căutînd să contracareze această stare de lucruri, Washingtonul își continuă „operația psihologică".

Unul din principalele „argumente" ale Administrației, folosit adesea, este acel al „reciprocității". În declarațiile americane se afirmă că S.U.A. ar aștepta dovezi de „reciprocitate" din partea guvernului R. D. Vietnam. Este vorba de ceea ce presa mondială a notat sub numele de „dezescaladare". În ultimă instanță, asistăm la un șantaj grosolan față de poporul vietnamez, căruia i se oferă o suspendare a bombardamentelor în nord în condițiile unei capitulări a forțelor patriotice.

Este clar că „oferta de reciprocitate" formulată de Administrația Johnson înseamnă practic încercarea de dezarmare a poporului vietnamez în fața agresiunii S.U.A., încercarea de a obține capitularea lui totală și înscăunarea controlului guvernului de la Saigon asupra poporului vietnamez. Cu alte cuvinte, încercarea de a obține la masa conferinței ceea ce S.U.A. nu au obținut pe cîmpul de luptă.

Sîntem îndreptățiți să ne întrebăm de ce afirmă Washingtonul că în poziția americană s-ar fi „schimbat" ceva în ultima vreme ? Ce aduc oare nou propunerea lui Goldberg și toată zarva propagandistică americană ? Adevăratul obiectiv al politicii americane în Vietnam nu îl constituie tratativele diplomatice, ci ceea ce se numește „soluția militară". Aceasta presupune o agravare considerabilă a agresiunii împotriva poporului vietnamez.

În zilele care au precedat deschiderea Congresului american, presiunile cercurilor politice și militare agresive au crescut foarte mult. La Saigon și la Washington vîrfurile militare americane preconizează un conflict tot mai larg. Ele sînt împotriva „efortului parțial", cerînd folosirea „mijloacelor maxime" în războiul din Vietnam și se opun în general oricărei suspendări a bombardamentelor.

Drepturile sacre ale poporului vietnamez

Formula americană a „tratativelor" este concepută de la bun început de o manieră trunchiată. Acestea sînt prezentate într-o componență care practic exclude prezența la ele a adevăraților reprezentanți ai poporului din Vietnamul de sud.

Numeroase declarații americane refuză să ia în considerare existența Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud. Avînd un prestigiu incontestabil pe plan internațional și bucurîndu-se de sprijinul tuturor popoarelor lumii, F.N.E. este singurul reprezentant autentic al poporului din Vietnamul de sud. În ultima sa declarație consacrată problemei vietnameze, secretarul general al O.N.U., U Thant, declara : „Numai tratativele cu Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud ar putea rezolva problema sud-vietnameză. Întotdeauna am fost de părere că F.N.E. este o forță independentă".

S.U.A. caută să împiedice participarea F.N.E. la orice tratative în problema vietnameză, fie direct, fie pe căi „indirecte", tocmai pentru a dicta „soluții" poporului vietnamez.

Ideea unor tratative în absența Frontului Național de Eliberare reprezintă o tentativă de a eluda fondul problemei vietnameze, de a instaura în Vietnamul de sud, a priori, dictatul clicii marionetă de la Saigon. Așa se explică reacția stîrnită în Anglia și pe plan mondial de așa-numitul „plan Brown", calificat de ziare „ca o manevră politică internă", ca o încercare de a „face un serviciu Statelor Unite". Propunerea engleză, după cum era de așteptat, a fost găsită total inacceptabilă. Nota guvernului R. D. Vietnam a calificat la justa sa valoare această încercare de a subordona problema vietnameză unui dictat american.

În regiunea Tinh Gia din R. D. Vietnam, supusă deseori atacurilor aeriene americane, membrii miliției populare dau riposta cuvenită agresorilor

Orice soluționare a problemei vietnameze trebuie să aibă ca punct de plecare respectarea intereselor poporului vietnamez. În interviul acordat recent la Hanoi ziaristului american Harrison Salisbury, premierul Fam Van Dong declara că cele patru puncte ale guvernului R. D. Vietnam constituie baza reglementării problemei vietnameze. „Primii pași în această direcție — a spus el — trebuie să-i facă fără îndoială Washingtonul". *Nu pot fi puși pe același plan agresorii și cei atacați.* Această distincție majoră se impune în orice fel de abordare constructivă a problemei vietnameze. Poziția în patru puncte a R. D. Vietnam, expusă și reafirmată în repetate rînduri, presupune recunoașterea independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale a Vietnamului și retragerea forțelor Statelor Unite din această zonă pînă la reunificarea Vietnamului ; respectarea integrală a prevederilor acordului de la Geneva din 1954, inclusiv a celor care interzic prezența forțelor străine ; reglementarea problemelor interne ale Vietnamului de sud de către sud-vietnamezi în conformitate cu programul Frontului Național de Eliberare și reunificarea pașnică a Vietnamului de către popoarele din nord și din sud, fără amestec străin. În interviul menționat, premierul Fam Van Dong arăta : „În afară de cele patru puncte noi am prezentat de asemenea încă un punct. Este cererea ca Statele Unite să pună capăt, necondiționat și pentru totdeauna, bombardamentelor și întregii activități ostile împotriva nordului. Acest punct își are propria sa logică, iar reacția și sprijinul opiniei publice mondiale atestă importanța sa. Este limpede că în întreaga lume oamenii cer acest lucru".

Opinia publică internațională așteaptă nu vorbe, ci fapte din partea Statelor Unite. Popoarele sînt conștiente de gravitatea deosebită a situației determinate de extinderea și intensificarea agresiunii americane și de aceea sînt necesare acțiuni concrete pe linia păcii din partea Statelor Unite.

Omenirea este profund îngrijorată de efectele tot mai mari pe care escaladarea agresiunii americane le are asupra ansamblului relațiilor internaționale. Agresiunea militară a S.U.A. în Vietnam trebuie să înceteze. Trebuie să se pună capăt imediat, definitiv și necondiționat bombardării R. D. Vietnam, iar trupele americane să părăsească Vietnamul. Să fie recunoscut Frontul Național de Eliberare din Vietnamul de sud. S.U.A. să lase poporul vietnamez să-și hotărască în mod liber soarta, fără nici un amestec din afară.

Aceasta este singura cale care poate duce spre instaurarea unei păci reale în Vietnam. Nici un fel de „operații psihologice" nu pot camufla fondul agresiunii și nu se pot substitui unor acte politice realiste așteptate de toate popoarele lumii.

Sergiu VERONA

O MISIUNE DIFICILĂ

Luis SUAREZ
redactor politic la revista SIEMPRE

În timp ce nouă tehnicieni cu responsabilități în organisme economice internaționale lucrau la elaborarea unui document care să servească drept bază proiectatei reuniuni a șefilor de state ale Americii Latine, doi distinși emisari ai președintelui Johnson cutreierau, în decembrie, capitalele latino-americane care opuseseră o mai mare rezistență față de această întîlnire.

Emisarii lui Johnson au fost Lincoln Gordon, subsecretar pentru problemele latino-americane, și Sol M. Linovitz, ambasador al S.U.A. la Organizația Statelor Americane. Și nu întîmplător ei s-au oprit, în misiune specială, în Chile și Mexic: guvernele acestor țări nu manifestaseră un entuziasm prea mare față de proiectata reuniune interamericană la nivel înalt, pe care președintele Johnson pare s-o fi îndrăgit atît de mult.

La 3 decembrie, cînd președinții Diaz Ordaz și Johnson au avut o scurtă întîlnire — în scopul discutării proiectului de construire a unei hidrocentrale la frontiera mexicano—nord-americană — se părea că S.U.A. au făcut un prim pas pentru a obține adeziunea Mexicului la ideea organizării reuniunii interamericane. Vizita președintelui chilian, Eduardo Frei, la Washington — prevăzută a avea loc înaintea conferinței șefilor de state — oferea prilejul unui nou pas, al unei noi tentative în acest sens. ★

Cei doi emisari ai lui Johnson au stat la Mexico două zile. În ziua a doua a vizitei, au avut convorbiri (care au durat 85 de minute) cu președintele Gustavo Diaz Ordaz. Ce puncte de vedere s-au confruntat cu acest prilej? Era cunoscută rezerva Mexicului față de propusa reuniune; nu se dorea participarea la o nouă întîlnire interamericană unde S.U.A. să facă iarăși promisiuni care să rămînă neîndeplinite. Un motiv de îngrijorare era și acela că S.U.A. vor lansa din nou propunerea lor cu privire la formarea „Forței interamericane" — o poliție continentală după care cercurile agresive din S.U.A. tînjesc de multă vreme și al cărei embrion s-a format încă din timpul ocupației militare a Republicii Dominicane. Este cît se poate de evident că, urmărind cu tenacitate obiectivul convocării conferinței la nivel înalt, S.U.A. s-au arătat dispuse, cel puțin în aparență, să accepte cîteva din condițiile mexicane. Astfel, Gordon însuși a fost nevoit să declare că întîlnirea va avea un caracter „mai mult economic" (abordarea problemelor „Alianței pentru progres" și ale „integrării" economice latino-americane) și — ceea ce era mai important — că țara sa nu va pune în discuție problema formării „Forței interamericane".

Statele Unite au obținut astfel acordul președintelui mexican de a asista la întîlnire, fapt deosebit de important pentru înlăturarea suspiciunilor nutrite și de alte guverne, care în ultimul timp s-au văzut asaltate de insistențele sistematice ale S.U.A. Acceptîndu-se ideea întîlnirii interamericane, se speră, poate, în posibilitatea transformării acestei reuniuni a șefilor de state, la care Johnson va fi probabil prezent, într-o dezbatere a gravelor dificultăți latino-americane.

Faza preliminară a pregătirilor fiind depășită, rămîn totuși în suspensie cîteva întrebări. Prima — agenda reuniunii. A doua — data ei. În ce privește ordinea de zi, Mexicul a insistat în special asupra necesității de selecționare a două sau trei teme concrete. Această insistență pentru concretizarea temelor este necesară, deoarece, — așa cum remarca revista mexicană *Siempre* în editorialul numărului său din 4 ianuarie 1967 — „subiectele de interes comun nu se discută niciodată sau aproape niciodată la aceste reuniuni la care, în schimb, inițiativele marii puteri, prezentate de ea însăși sau prin comoda mijlocire a unor guverne docile, sînt în mod sistematic cele care convin politicii unilaterale a Statelor Unite".

Totuși, s-ar putea preciza de pe acum că proiectata „integrare" economică a Americii, proces semănat cu spini, va fi una din problemele centrale ale acestei reuniuni la nivel înalt. Dar și în acest domeniu există poziții contrare și rezerve. Nu este deci ușoară munca celor nouă experți. Iar rezervele pot fi explicate, căci o „integrare" americană ar duce la accentuarea dominației marilor grupări economice din S.U.A. asupra economiilor debile și oscilante ale țărilor latino-americane.

Deși crearea „Forței interamericane" în formula ei inițială nu va figura probabil pe agenda reuniunii, problemele militare vor fi totuși abordate. Excesiva înarmare a anumitor țări latino-americane, ale căror avioane supersonice pun și mai mult în evidență mizeria, are ca scop coordonarea tuturor posibilităților militare ale continentului cu necesitățile și interesele politico-strategice ale S.U.A. În felul acesta, S.U.A. urmăresc să pună pe picioare un mecanism de „colaborare" militară, cu o activitate mai eficientă decît cea a „comisiilor militare" nord-americane existente în multe țări ale continentului latino-american. Este evident că, în acest caz, țările care nu au tratate militare directe cu Statele Unite s-ar putea vedea deseori amestecate în aventuri militare compromițătoare. Și printre ele s-ar afla și Mexicul.

Nu de înarmare are nevoie America Latină, ci de dezvoltare economică și socială. Din capul locului sare în ochi risipa mijloacelor bănești destinate, în țările Americii Latine, înarmării. Starea latentă a cîtorva conflicte de frontieră este luată drept pretext, în timp ce diferendele dintre părți sînt stîrnite de către mereu unul și același factor: imperialismul nord-american care se dovedește a fi bun pescuitor în orice apă tulbure a Americii Latine și care — mai mult — știe să tulbure apele continentului ori de cîte ori vrea să pescuiască.

O zi după ce emisarii lui Johnson părăseau Mexicul, secretarul legației Mexicului la Quito, Antonio Camillo Flores, declara că: „înarmarea Americii Latine ar cauza o nejustificată risipă" și că „guvernul mexican se alătură preocupării exprimate de Ecuador în ceea ce privește consecințele pe care le poate pricinui dezlănțuirea cursei înarmărilor pe continentul latino-american". „Pentru dezvoltarea lor, popoarele noastre — sublinia Camillo Flores — au nevoie urgentă de mijloacele bănești pe care dezarmarea le-ar pune la dispoziție".

Pregătirea întîlnirii americane la nivel înalt, învăluită în panglicile multicolore ale iluziilor legate de „ajutorul" S.U.A., va atinge — probabil în următoarele săptămîni — apogeul propagandistic. A rămas totuși în suspensie data precisă a conferinței. Aprilie? Da, aprilie pare unora o lună bună. Dar experții consideră că o asemenea întîlnire la înalt nivel nu trebuie să aibă loc înainte de luna mai. Iulie? Puțin cam tîrziu, dar se poate. Unde? Aceasta este o altă problemă. Johnson a pășit în 1967 cu aceste întrebări neclarificate.

★ Cu cîteva ore înainte de închiderea ediției ne-a parvenit o știre transmisă de agenția **France Presse** care anunța că senatul chilian a respins proiectul vizitei lui Frei în S.U.A. Potrivit aceleiași agenții, refuzul senatului a determinat demisia guvernului.

„AJUTORUL" S.U.A.

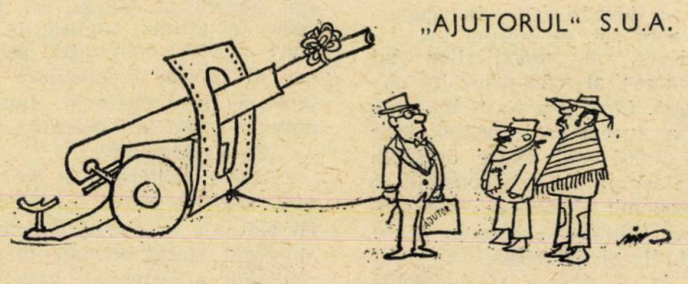

— Ce tip de tractor mai e și ăsta, domnule?
(Din **Sucesos**, Mexico)

„UNION MINIÈRE" pe scenă şi în culise

Duminică 15 ianuarie, ora 0, concernul „Union Minière du Haut-Katanga" a încetat să mai existe, de fapt şi de drept, pe teritoriul Republicii Congo-Kinshasa. Toate bunurile mobile şi imobile aparţinînd celor 12 companii ale concernului au trecut sub controlul statului congolez. Disputa financiară cu „Union Minière" — a anunţat guvernul de la Kinshasa — încă nerezolvată definitiv, va fi deferită unor instanţe internaţionale.

Cabinetul domnului Charles Demeure nu e somptuos, ci mai curînd elegant prin sobrietate. Sala de conferinţe a consiliului de administraţie, de asemenea. Directorul adjunct al Băncii Societăţii Generale, care mi-o arată cu mîndrie („oamenii de afaceri au înclinaţii artistice"), îmi furnizează detalii asupra lustrelor grele de cristal, insistă asupra valorii gobelinurilor de pe pereţi. Convorbirea, începută la „Banque de la Société Générale de Belgique", avea să se încheie în restaurantul „Westbury", pe terasa blocului de 23 de etaje al lui „First National City Bank" — „restaurantul americanilor", cum i se spune la Bruxelles. Un dineu agreabil, o conversaţie pigmentată cu referiri la literatură, interlocutorul avînd calitatea de a reduce incidentele politice la un nivel de menuet cu sonorităţi discrete.

O singură disonanţă : Congo.

— Evoluţia situaţiei ne provoacă unele temeri, spune dl Demeure. Sînt semne că nu ne este favorabilă. După şase decenii, ispăşim ceea ce am greşit. Noi am educat fosta noastră colonie din punct de vedere economic, dar nu ne-am preocupat şi de educaţia ei politică.

— Aţi fi dispuşi să vă retrageţi de acolo ?

— Nicidecum. Şi aceasta nu atît în interesele noastre, care nu mai au decît proporţii neglijabile, cît în interesul Congoului însuşi.

Convorbirea aceasta a avut loc în ziua de 14 august 1965. Pe atunci Moise Chombe, educat şi politiceşte, mai funcţiona ca prim-ministru la Leopoldville. Raportul prezentat la adunarea generală a acţionarilor lui „Société Générale" din 23 februarie 1965 informase că, în ciuda evenimentelor din anul precedent, beneficiile nu fuseseră afectate.

La „Union Minière" coşurile au continuat să fumege...

În sudul provinciei Kasai, producţia de diamante a fost menţinută la nivelul anilor precedenţi. Plantaţiile din regiunea Congoului inferior şi din Mayumbe au funcţionat nestingherite în tot cursul anului şi şi-au sporit producţia. „Union Minière du Haut Katanga" — fiica mai mare a lui „Société Générale" — a produs 275 000 tone de aramă (270 000 în 1963), iar programul de export — deşi perturbat începînd din luna iulie — a putut fi realizat. Mai mult : preţul, în 1963 de 32 250 franci tona, a fost majorat la 35 550 franci. Acţionarii au calculat, desigur, diferenţa. Ca de altfel şi la capitolul cobalt sau la capitolul zinc, care au înregistrat creşteri atît la producţie, cît şi la preţ. „Tanganyika Concessions Limited" şi-a intensificat la rîndu-i ritmul, beneficiile sporind de la 778 139 lire sterline la 880 580 lire sterline. Dividendele n-au scăzut nici ele, urmînd logica raportului dintre cauză şi efect. Doar reţetele bugetare ale statului congolez au suferit, după cum arăta raportul. Diminuarea lor a început în luna iulie, exact în momentul revenirii lui Chombe din exilul său belgo-spaniol.

Lumumbashi (fostul Elisabethville) se află în extremitatea de sud a ţării, la o mică distanţă de frontiera Zambiei. Aici se înalţă coşurile uzinelor lui „Union Minière". Încă de la începutul veacului nostru se spunea : „Dacă fumegă coşurile, totul merge bine". Katanga reprezintă aproape 70 la sută din reţetele bugetare ale Republicii Congo. În iulie 1960, cînd Patrice Lumumba, abia instalat în funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri, se pregătea să transforme fosta colonie belgiană într-un stat independent, secesiunea katangheză avea să smulgă Congoului, biciuit de furtuni interne, însăşi baza lui economică.

Coşurile lui „Union Minière" au continuat să fumege. Şi totul să meargă bine. Dar nu pentru Congo.

Doi oameni au jucat atunci rolul de prime vedete : Moise Chombe şi Achille Gavrage. Politician veros, cel din urmă se afla în fruntea „Uniunii katangheze", un soi de federaţie provincială a unor organizaţii care afişau un program de segregaţie rasială, de imigraţie masivă a albilor şi constituirea unor puternice armate de mercenari care să pună stăpînire pe principalele centre ale ţării. El a dispărut însă curînd de pe tabla de şah a secesiunii. În virtutea dreptului de cetăţenie pe care paradoxal şi l-a cîştigat în Congo, partida a revenit tocmai unui negru : Moise Chombe, fiul celui dintîi milionar al ţării, descendent din dinastia de regi Lunda, şeful partidului katanghez „Conakat" şi... acţionar (după unii, după alţii numai stipendiat) al lui „Union Minière". Gavrage, care se afla şi el în solda lui „Union Minière", a fost sacrificat. Incendiul se întinsese în întreaga ţară, masacrele se ţineau lanţ, haosul ameninţa totul. Aşadar, trebuia manevrat pionul negru. Şi cum Gavrage era un alb...

Chombe s-a dovedit zelos, la adăpostul jandarmilor săi, al poliţiei lui „Union Minière", al consilierilor lui „Union Minière", al avioanelor lui „Union Minière". Cînd şi-a făcut bilanţul, societatea a înregistrat 300 000 tone aramă, cu 20 000 mai multe decît în 1959. În acelaşi an, cînd se constata că „viitorul economic al ţării este compromis", „Union Minière" construise o rafinărie la Luilu şi deschisese o nouă exploatare la Kambove. Coincidenţa este frapantă. În 1960, masacrele de la Kongolo, de la Thysville, de la Leopoldville au cutremurat întreaga lume. „Union Minière" însă a prosperat. În 1964, la Stanleyville, la Bukavu, numărul victimelor n-a putut fi stabilit. Represiunea a căpătat aspectul unei explozii de sălbăticie. „Société Générale", principala acţionară a lui „Union Minière", îşi încheia însă bilanţul notînd : „Activitatea societăţii filiale a fost satisfăcătoare"

„Educaţia economică" a congolezilor sau cum a devenit conte Ferdinand de Meeus

La Tervuren, nu departe de Bruxelles, se află Muzeul Regal al Africii Centrale. Încă de la intrare, vitrinele meticulos organizate vorbesc despre bogăţiile fostei colonii. Congo este al treilea producător de aramă din lume, el furnizează 60 la sută din consumul de cobalt al ţărilor occidentale, aproape totalitatea radiumului existent în lume, uraniu şi cadmiu, germaniu şi cositor, diamante şi manganez, cauciuc şi metale preţioase. O altă sală, învecinată, e destinată „educaţiei economice" a indigenilor. „Compagnie du Congo pour le Commerce et l'industrie" (CCCI) i-a învăţat că palmierii, bananele, arahidele, cafeaua se pot industrializa şi comercializa. „Compagnie du Katanga" a descoperit Congoului vocaţia de constructor în domeniul electromecanic, „Sogechim" a produs acid sulfuric şi clorat de sodiu, „Société Minière de Kisenge" a extras din pămîntul congolez minereu de manganez, „Miba" a produs anual 15 milioane carate de diamante, la Kamoto şi la Kambove s-a dezvoltat extracţia de cadmiu, „Metallurgie Hoboken" a tratat metalele primite de la „Union Minière". O adevărată şcoală a educaţiei economice. Dar inginerii şi tehnicienii erau străini. După şase decenii de „expansiune economică", Republica Congo nu dispune decît de cîteva zeci de ingineri, pe care „Union Minière" a refuzat să-i angajeze. Ei n-au putut să lucreze nici la celelalte societăţi. Formal independente, toate aparţineau unuia şi aceluiaşi stăpîn.

Diversificarea economiei congoleze avea o raţiune precisă : dispersarea şi diluarea obligaţiilor celor 27 de concesionari ai ţării faţă de autorităţile locale. Tactica a fost folosită anterior pe plan administrativ — şi a dat roade, cel puţin pentru promotorii dictonului „divide et impera". Pînă la 1 mai 1966, numărul provinciilor se ridica la 21. Fărîmiţarea tribală a constituit o frînă permanentă în calea creării unui stat centralizat. Numai cei 27 se reduceau, în ultimă analiză, la unul singur : „Société Générale", primul acţionar al tuturor companiilor şi societăţilor, de la fabricile de ciment din Jadotville pînă la caracatiţa Congoului — „Union Minière".

„Société Générale" a fost creată în anul 1822. În 1830, unul dintre directorii săi era ministrul finanţelor. După cinci ani, statul belgian intenţionase să realizeze o economie bugetară de un miliard franci aur prin conversiunea unui împrumut emis în 1831. Guverna-

torul lui „Société Générale", Ferdinand de Meeus, declară: „Guvernul vrea conversiunea. Noi însă n-o vrem și deci nu se va face". Faptele i-au dat dreptate. Iar în 1840, Ferdinand de Meeus este înnobilat cu titlul de conte. În anul 1955, revista americană *Look* publica o listă a „celor 100 de oameni cei mai importanți din lume". Firește, cei mai importanți din punct de vedere al puterii lor financiare. Printre ei figura și Edgar Sengier, președintele comitetului permanent al lui „Union Minière" și unul dintre conducătorii lui „Société Générale". Cine l-ar fi împiedicat să facă și să desfacă totul în țara cea mai bogată — dar și cea mai divizată — din Africa ?!

În schimbul concesiunilor acordate mulțimii de societăți congoleze, acestea se angajau să atribuie puterii publice o anume participare financiară. Organele de stat aveau dreptul de a prezenta candidatura administratorilor care să le reprezinte interesele în consiliile de conducere ale societăților. Dar aceste mandate au fost încredințate de cele mai multe ori nu candidaților congolezi, ci înalților funcționari ai fostei colonii, activi sau în retragere, care încasau tantieme de două și patru milioane franci pe an, ignorînd complet interesele Congoului. Exemplele sînt prea numeroase: Alfred Moeller de Laddersous, fost viceguvernator general onorar; André Gilson, comisar general onorar al Congoului; Alfred Liénart, viceguvernator onorar al provinciei Kivu; Peigneux, fost guvernator al provinciei Kasai etc. În condițiile dependenței lor de consiliile de administrație, independența țării devenea iluzorie. Uriașele bogății erau monopolizate de o mică minoritate de posesori de acțiuni, care disimulau adevăratele beneficii, repartizîndu-le în o infinitate de societăți și filiale, adesea existînd numai cu numele. Cum legislația minieră prevedea plata impozitelor numai începînd de la un anumit beneficiu foarte ridicat, spolierea statului congolez se opera sistematic și fără prea multe scrupule, cu atît mai mult cu cît comercializarea producției societăților înstăpînite în Congo se făcea în mare măsură în afara țării și independent de controlul statului.

În ziua de 11 iulie 1960, cînd Chombe a proclamat ruperea provinciei Katanga de Republica Congo, rezervele monetare ale guvernului secesionist se reduceau la zero. În ziua de 31 octombrie 1960 ele se ridicau la 10 milioane dolari. Katanga era proprietatea lui „Union Minière", iar „Union Minière" trebuia să plătească întreținerea lui Chombe, a complicilor săi, a jandarmeriei sale, a mercenarilor săi. Conform legii fundamentale, impozitele și taxele vamale trebuiau vărsate guvernului Republicii Congo. „Union Minière" a făcut abstracție de prevederile legilor și a umplut buzunarele lui Chombe. În 1964, istoria s-a repetat. Dar în octombrie 1965, cînd generalul Mobutu l-a destituit pe omul lui „Union Minière", a găsit visteria goală. Dolarii luaseră drumul Europei încă înaintea lui Chombe. Actualul conflict, după cum se vede, are origini mai îndepărtate.

Uraniu, germaniu, cobalt și moartea lui Dag Hammarskjoeld

Congo este un imperiu al misterelor. S-a spus în urmă cu un deceniu că zăcămintele sale de uraniu s-ar fi epuizat. Explicația zvonului nu poate fi găsită decît în presimțirea momentului cînd fosta colonie își va reclama independența. Stăpînii lui „Union Minière" au miros fin. Unde apare contradicția este cînd, un an mai tîrziu, în 1958, numai mina de la Shinkolobwe i-a îngăduit lui „Union Minière" să furnizeze Statelor Unite 435 704 tone minereu de uraniu.

În actualul stadiu al tehnicii, uraniul nu mai este indispensabil. Fără germaniu însă, nu se poate concepe o industrie nucleară. Cobaltul este esențial pentru producția de oțeluri ușoare destinate construcției de rachete interplanetare și de avioane supersonice. Iar „Union Minière" are germaniu și a exportat, numai în 1960, 9 000 tone cobalt — adică 3/4 din producția mondială.

După proclamarea independenței, marile monopoluri americane au manifestat un interes deosebit pentru Congo. În 1960, la Leopoldville a apărut firma unui important trust americano-suedez în căutarea de zăcăminte de aramă. În fruntea întreprinderii se afla suedezul Hammarskjoeld, fratele secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Puține luni după aceea, secretarul general Dag Hammarskjoeld avea să dispară, în condiții rămase pînă azi nelămurite, în cursul misiunii sale din Congoul căștilor albastre și... al lui „Union Minière". La Elisabethville se afla nu numai Chombe, ci și agentura americană de spionaj. Dosarul congolez cuprinde, desigur, numeroase piese pe cît de pasionante, pe atît de pline de semnificație. Reconstituirea lor ar cere un spațiu de care nu dispunem. Oare însă elementele trecutului ar putea lumina perspectivele viitorului? Să încercăm a schița măcar unele jaloane.

Înaintea izbucnirii crizei provocate prin înlocuirea lui „Union Minière" cu Generala Congoleză a Minelor, consiliul de administrație al societății „Forminière" hotărăște lichidarea firmei. Foarte exact, aceasta s-a întîmplat în anul 1960, anul proclamării independenței Congoului. „Forminière" avea concesiunea zăcămintelor diamantifere din Kasai și, asemenea celorlalte societăți concesionare, trebuia să se pronunțe în favoarea sau împotriva statutului congolez. Toate societățile au ales a doua soluție. Spre uimirea celor neinițiați, „Forminière" a optat pentru statutul congolez, recunoscînd astfel participarea noului stat cu 55,5 la sută din pachetul de acțiuni.

Minele de diamante de la Tshikapa și Bakwanga sînt printre cele mai bogate din lume. Dar la începutul lui 1960 se aflau pe un teritoriu cuprins în zona de insecuritate, frămîntată de agitații politice. Aceasta este rațiunea deciziei adoptate de „Forminière". În luna iulie, Chombe a anunțat secesiunea katangheză. În aceeași lună, „Forminière" s-a autodizolvat. Portofoliul ei a fost transferat unei societăți din Bruxelles, „Internationalle commerciale et financière de la Forminière" (INTERFOR), avînd însă drept președinte un american: Allen A. Ryan. Este de reținut că „Forminière" — în care eterna „Société Générale" este direct interesată — dispune de 98 la sută din capitalul social al „noii" societăți. Astfel drepturile statului congolez au fost anulate dintr-o singură trăsătură de condei. „Interfor" avînd sediu și statut belgian, ba chiar și un președinte transoceanic.

Presa occidentală s-a întrebat dacă nu cumva „operațiunea Interfor" ar putea servi ca test în cazul „Union Minière". Evenimentele de la Kinshasa au depășit însă intențiile și manevra nu s-a mai putut repeta.

O precizare totuși. Americanul Ryan nu este un oarecare. Grupul Ryan — Oppenheimer se confundă cu majoritatea societăților sud-africane de exploatare a diamantelor, cu „Diamang" — Lisabona, cu Companhia de Diamantes din Angola, cu Tanganyika Concessions Limited, acționară a lui „Union Minière" și care, reclamîndu-se britanică, aparține în cea mai mare parte lui Société Générale. Pe H. Oppenheimer, regele diamantelor, îl întîlnim în consiliile de administrație ale lui „De Beers", ca și la „Tanganyika Concessions Limited", la „British South Africa Company", ca și la „Anglo-American Corporation of South Africa" sau la „Rhodesian Anglo-American". Întocmai ca și Robins de la „Tanganyika Concessions", care nu lipsește de la „De Beers", de la „British South Africa Company" și nici de la „Anglo-American Corporation of South Africa". Marile familii joacă la toate nunțile". De plătit însă plătesc cei „de culoare". Se știe că Statele Unite nu se pot lipsi de arama katangheză, nici de cobaltul, germaniul și cadmiul congolez. Între S.U.A., Union Minière și trusturile din Rhodesia, Republica Sud-Africană și Angola, generalul Mobutu pare izolat. El a cîștigat totuși prima rundă, reactualizînd ideile luptătorului patriot Patrice Lumumba. Desfășurarea rundelor ce urmează depinde de consecvența cu care va ști să afirme adevăratele interese ale țării sale.

Horia LIMAN

Geneva, ianuarie

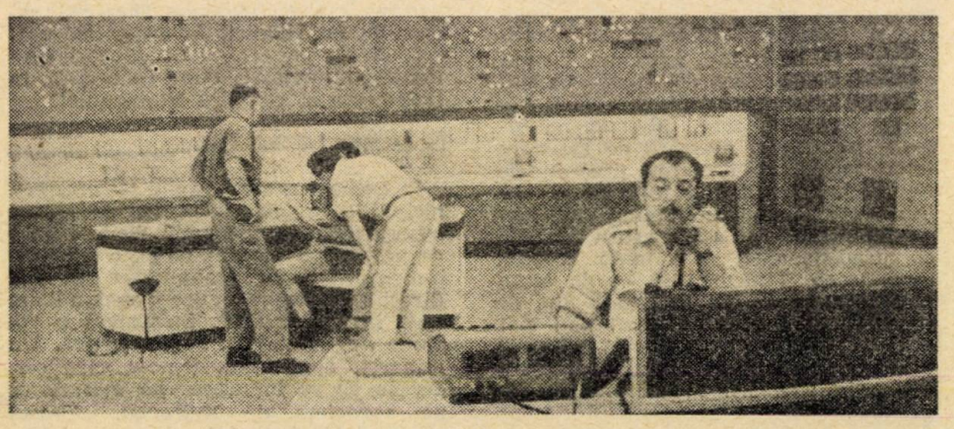

Aici comandă, începînd de la 15 ianuarie, congolezii. La centrala minelor din Kolwezi, care au aparținut concernului „Union Minière", erau pînă acum numai angajați belgieni

REPORTAJ PE GLOB

De la Tunis la Kairouan

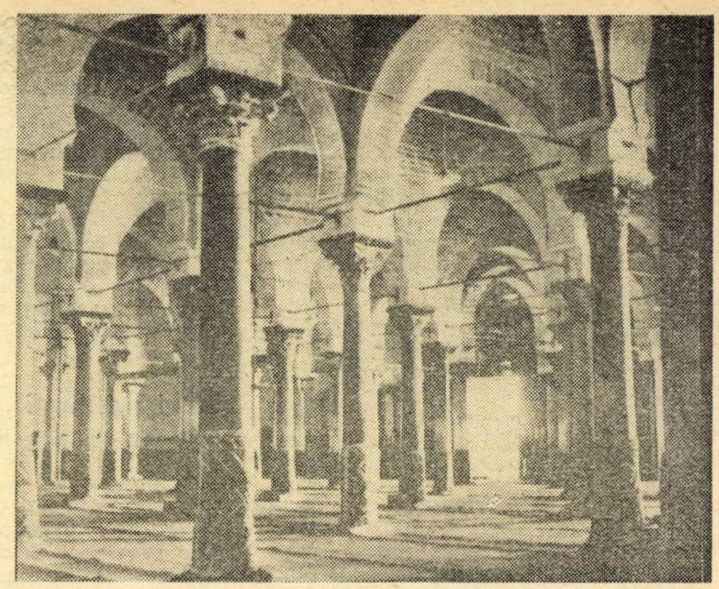

Interiorul moscheei lui Sidi Okba

Cei care au trăit vreodată poezia Tunisiei se întorc spre ea cu nostalgie. Farmecul ei nu poate fi ușor transpus în cuvinte. Poezia aceasta este darul cel mai de preț al Tunisiei. Și nu o poți înțelege fără a evoca lumina aurie, soarele și azurul care, în toate anotimpurile, o învăluie în acea atmosferă senină și în acea dragoste de viață ce par că întrerup cursul timpului și dau o mai mare intensitate și căldură celor mai obișnuite gesturi ; fără a enumera multiplele frumuseți care-i împodobesc tinerețea, misterioasa feerie a oazelor sahariene de la Tozeur și Nefta, înzăpezita solitudine a pădurilor de la Ain-Draham sau calmul auriu al plăjilor de la Gammarth și Hammamet ; fără a invoca acea particulară facultate, care-i este proprie, de a te face să retrăiești momente ale unui trecut îndepărtat. Sînt imagini numeroase, uneori greu de definit, dar ele se imprimă profund în memorie.

Vrei să faci o incursiune în plin Ev Mediu musulman ? Pătrunzi în bazarele multicolore și pline de animație, ca în timpurile fabuloase ale lui Haroun El Rachid. Sau mergi la Kairouan, „orașul sfînt" al primelor secole ale Islamului, cu milenara și grandioasa lui moschee și prestigiul ei de fostă capitală a Ifriquiei.

Vrei să calci pe urmele tuturor civilizațiilor care au înflorit și apoi s-au stins pe coastele mediteraneene, din perioada punică pînă în epoca actuală ? Este suficient să vizitezi doar cîteva dintre așezările tunisiene : Cartagina, Utica, Dougga, Bulla Regia — pentru antichitate ; Mahdia, Kairouan, Tunis, Sousse, Sfax, Gafsa — pentru Evul Mediu și timpurile moderne. Puține țări din lume îți oferă o asemenea călătorie prin timp și spațiu. Tunisia e una dintre ele ; ea reunește într-un ansamblu larg, cuprinzător o impresionantă bogăție de peisâje geografice și vestigii istorice.

Tradițional și modern

Țara uimește pe vizitator chiar dacă acesta a mai avut prilejul să ia contact cu pitorescul ei ; tot ce vede i se pare profund contradictoriu. Extrema diversitate, violența contrastelor pe care ți-o oferă peisajul tunisian izbește pînă și pe călătorul cel mai distrat. Cît de adînc am pătrunde în istorie, descoperim Tunisia marcată de semnul dualismului. Sub ochii noștri, cel dintre tradițional și modern este mai evident.

Clădiri și hoteluri moderne, peste care lumina reclamelor de neon aruncă în răstimpuri pînze roșii, verzi, galbene, cafenele și baruri ce poartă nume franțuzești ; noaptea, Tunisul vrea să semene cu Parisul. Orice modă, orice capriciu găsește ecou și în jurul lor se angajează discuții aprinse. Atracție pentru toate excentricitățile și, în același timp, mii de obiceiuri seculare.

...Un sat berber agățat la poalele unui munte, un sat spre care nu duc șosele asfaltate. Aici se părea că nimic, niciodată nu se va schimba. Case din piatră sau chirpici, zgomotul războaielor de țesut covoare, oameni înfășurați în burnusuri discută așezați pe saci în băcănia satului. Vorbesc grav despre ultimii sateliți spațiali și despre probleme ale aselenizării. A fost de-ajuns ca pe tejghea să apară un tranzistor pentru ca întregul sat să fie proiectat parcă într-o altă lume.

Evident, contrastele se pot multiplica. La Tunis tinerii dansează jerk și surf, copiii fredonează melodiile lui Adamo și Halliday, vînzătorii de iasomie strigă „Blumen", iar marea burghezie joacă golf. Astăzi, în Tunisia vîntul modernismului răstoarnă convențiile și tradițiile. Suflul renovării transformă uzanțele, instituțiile, valorile și antrenează chiar un „aggiornamento" al Islamului. Pînă nu demult emanciparea, ieșirea din lumea închisă a preceptelor musulmane, însemnau trădare, depersonalizare. „Religia musulmană nu este o doctrină de asfixiere intelectuală", a declarat președintele Bourghiba. Această voință de a reinterpreta Islamul în lumina exigențelor lumii moderne a fost aspru criticată de „tradiționaliști". Cu toate acestea, respectarea Ramadanului — de altfel neobligatorie — nu mai este atît de riguroasă, iar moscheele nu mai sînt atît de frecventate. Rari sînt cei ce-și părăsesc lucrul în timpul zilei pentru a răspunde chemării muezinului la rugăciune.

Pentru a ajunge la Kairouan, capitala stepei tunisiene, trebuie să străbați Sahel-ul, fațada orientală a Tunisiei, regiune a cîmpiilor de coastă scăldate de apele unei mări calde.

După portul La Goulette și cîteva mici stațiuni balneare de la suburbiile Tunisului, ajungi la Cartagina. Cine n-a fost obsedat de istoria Cartaginei ? Ruinele unor temple, amfiteatre, terme stau mărturie strălucirii de altădată a Cartaginei, reanimînd memoria lui Salammbô, imortalizată de Flaubert. Puternica metropolă punică ce va duce Roma, grație lui Hannibal, în pragul pieirii, va dispare în 146 î.e.n. pentru a renaște apoi din ruine și a deveni, sub ocupația romană, capitala „Provinciei Africa". Berberii — populația băștinașă — vor fi adînc influențați de civilizația cartagineză. Ei se vor iniția în noua tehnică agricolă, se vor grupa în orașe și vor împrumuta de la popoarele punice limba, instituțiile și zeii, creînd după modelul lor primele regate indigene.

Nu departe de Cartagina, pe o înălțime numită „muntele farului", orășelul Sidi Bou Said pare desprins din poveștile celor 1001 de nopți, salvat parcă spre fericirea celor ce-l pot locui. Drumul, împrejmuit de smochini, urcă lin spre Dar Zarrouk, cafenea celebră în stil maur, cu coloane roșii și verzi. La umbră, o clientelă variată soarbe în tihnă, într-o atmosferă destinsă, cafea sau tradiționalul ceai de mentă. Europeni bogați vin în vilegiatură la Sidi Bou Said, așa cum se venea la Saint Tropez pe vremea lui Colette. Aici și-a isprăvit André Gide piesa *Thesée* și traducerea lui Hamlet. În acest mic orășel, uimitor de alb, suspendat deasupra mării strălucitoare, Gide va regreta în 1942 ceața și cîmpiile Normandiei.

În cetatea lui Sidi Okba

În curba dulce a golfului Hammamet, nisipul e fin ca pudra, iar pe marea transparentă se văd pînă departe vase de pescuit pictate viu, ca niște totemuri indiene. De la Hammamet plecăm direct spre Sousse de unde, apoi, o luăm spre interiorul țării. Străbatem o regiune vag ondulată, semideșertică. Un minaret, apoi altul, țîșnesc spre cer, cupole ce se înmulțesc pe măsură ce ne apropiem de Kairouan. „Orașul sfînt" al Maghrebului oriental se întinde în fața ochilor ca un miraj. Pătrunzi în cetatea fondată în 766 de Sidi Okba și cavalerii lui, printr-un bulevard larg,

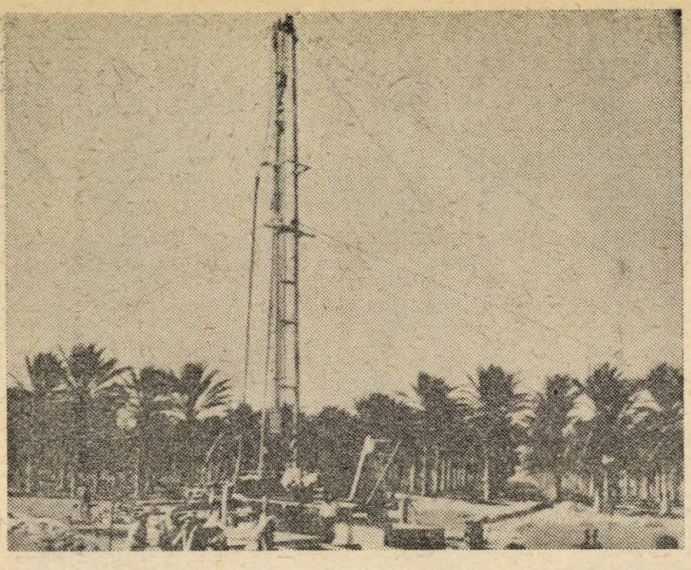

Tehnică modernă într-un decor străvechi : foraj în oază

străjuit de o parte și alta de clădiri europene, pe deasupra cărora foșnesc frunzele argintate ale eucaliptilor.

Dinastiile — aglabită, fatimidă și hafsida — care s-au succedat la putere în cele două secole cît Kairouanul a rămas capitală a țării, au înfrumusețat orașul rînd pe rînd, fiecare imprimîndu-și personalitatea în construcția de palate, moschee, grădini. Djama el Kebir (marea moschee) sau Moscheea lui Sidi Okba este un sanctuar venerat în mod deosebit. Este o construcție solidă, de formă rectangulară, împrejmuită de ziduri puternice și dominată de un minaret pătrat, al cărui model va fi copiat de constructorii din occidentul arab. De la înălțimea lui, admiri întregul oraș, strîns între ziduri crenelate. Dincolo de ele, spre sud, privirea se deplasează lent, fără să întîmpine obstacole, peste vasta împărăție a nisipurilor și a pietrelor.

Pătrunzi în Marea moschee după ce traversezi o curte spațioasă pavată cu marmoră albă. Te întîmpină o pădure de coloane, de toate stilurile, aduse aici de pe ruinele fostelor așezări romane. Printre ele avansezi spre *mihrab*, o nișă mică aureolată cu carouri de faianță, loc ce indică direcția Meccăi. Alături se află *mimbarul*, de unde predică muezinul, sculptat în lemn de artiști sirieni, operă a secolului al IX-lea.

În timp ce străbatem străzile orașului, ghidul nostru, Othman Jerad, directorul Muzeului și al moscheelor, nu încetează să ne înșire nume de eroi și sfinți ale căror sanctuare se găsesc la Kairouan. Unul dintre ei este Abou Zamaa el Beloni, care, spune legenda, a avut norocul să poată atinge cu mîinile fața Profetului și care purta, cusute în hainele sale, trei fire din Sublima barbă.

Kairouanul nu este numai un oraș al cupolelor și sanctuarelor. De cîțiva ani el se poate mîndri cu titlul de zonă-pilot a tinerei Tunisii. Protejarea solului, lupta împotriva eroziunii și a deșertului sînt termeni care fac parte din vocabularul obișnuit al kairouanezilor. Și aici, ca și în alte regiuni ale țării există numeroase perimetre de punere în valoare. Fiecărui perimetru agricol îi corespunde o celulă de 50—60 de familii, în cea mai mare parte beduini, conduși de un monitor care-i învață să irige, să cultive legume și bumbac.

Imperativele dezvoltării

De cînd și-a cucerit independența, acum aproape 11 ani, Tunisia este în căutarea unui echilibru între moștenirea trecutului și imperativele moderne ale dezvoltării, înfruntînd greutățile inerente determinate de trecutul colonial. „Timp de 25 de ani am luptat împotriva regimului colonial. Ultimii 10 ani i-am consacrat construirii unui stat", declara recent președintele Bourghiba. În această Africă, cu multe regimuri instabile, Tunisia se distinge efectiv printr-o stabilitate politică, printr-o continuitate în acțiune.

Datele concrete erau, a doua zi după independență, profund contradictorii. Masele populare care luptaseră pentru cucerirea independenței erau ferm hotărîte să participe la opera de reconstrucție națională, de ridicare a nivelului de trai. Dar Tunisia, țară prin excelență agrară, dispunînd de relativ puține bogății naturale, nu putea nici măcar să asigure subzistența unei populații care creștea într-un ritm rapid. Trebuia, deci, înainte de toate să producă. Și, pentru aceasta, să încerce să se industrializeze, în loc să exporte materiile prime, să-și modernizeze structurile tradiționale și să recupereze un sector modern deținut de colonii străini. În intenția conducătorilor tunisieni, decolonizarea economică însemna, înainte de toate, integrarea sectorului colonial în economia națională și „tunisificarea" enclavelor străine, obiectiv de altfel atins prin recuperarea în 1964 de către statul tunisian a ultimelor pămînturi deținute de străini.

Tell-ul, denumire dată nordului țării, este o regiune muntoasă unde Atlasul pare tăiat în două de oued-ul (valea) rîului Medjerda. Aici se întindea cea mai mare parte a pămînturilor deținute de colonii străini. Astăzi, ele aparțin statului tunisian. Pe aceste terenuri au fost aplicate soluții originale : crearea de cooperative de exploatare și gestiune. Este o politică aplicată progresiv din 1962 pe întreg teritoriul țării. Ea urmează să ducă, pînă la sfîrșitul planului de 4 ani (1965—1968), la cuprinderea în cooperative a cvasitotalității agriculturii.

Am vizitat cîteva asemenea cooperative de producție în regiunea văii rîului Medjerda. Toate se află sub patronajul unui Oficiu de punere în valoare, creat în 1958, o dată cu promulgarea legii pentru reforma agrară, care urmărește transformarea structurii funciare a agriculturii tunisiene. Ea limitează proprietatea asupra pămîntului la 50 de hectare, excedentul fiind expropriat prin vînzarea către stat sau cedat gratuit, ca plată pentru investițiile publice efectuate în vederea irigării terenurilor pe care le deține proprietarul. În aceste condiții toți colonii străini din regiunea nordică și-au părăsit terenurile. Pămînturi astfel obținute au fost apoi împărțite felahilor, în loturi de șase pînă la zece hectare, prin vînzarea în rate, ce se eșalonează pe o perioadă de 20 de ani.

Observatorul care vizitează azi țara nu poate să nu constate transformările care se operează în economie, efortul de a o integra într-un proces de dezvoltare și modernizare. La Bizerta, unul din principalele centre de dezvoltare (celelalte două fiind Tunis și Sousse) a intrat în funcțiune, la sfîrșitul anului 1965, un complex siderurgic cu o producție anuală de 70 000 tone fontă și 70 000 tone de produse laminate. O rafinărie de prelucrare a petrolului, exploatată de o societate mixtă italo-tunisiană, permite să se facă față necesităților consumului intern. Realizări însemnate se remarcă și în sectorul textilelor. La Monastir (în regiunea Sousse) s-a construit o fabrică de prelucrare a lînii iar o alta este în curs de construcție. Sousse și-a păstrat deci vocația sa textilă, fără ca activitatea industrială a acestui centru să se limiteze aici : recent a fost pusă în funcțiune o uzină pentru montarea camioanelor, construită în colaborare cu societatea Renault. Uzina de celuloză de la Kasserine răspunde unui alt obiectiv : transformarea locală a ierbii alfa, pînă nu de mult exportată în stare brută în Anglia. Considerente asemănătoare au inspirat și construirea fabricii de zahăr de la Beja.

Aceste realizări industriale se încadrează într-un plan de dezvoltare menit să antreneze o modificare a geografiei economice a țării. În Tunisia, planificarea dezvoltării economiei a început în 1962 : „Perspectivele decenalului" au trasat obiectivele de realizat pe perioada 1962—1971. În acest cadru, un plan trienal cuprinzînd anii 1962—1964 a fost îndeplinit în proporție de 90 la sută. I-a succedat un plan de 4 ani care trebuie să permită țării să facă pași importanți pe calea industrializării.

Părăsind Tunisia, călătorul duce cu sine imaginea unui popor angajat într-un larg proces de reconstrucție, de transformare a vechilor structuri, de modernizare a întregii vieți economice și spirituale. De aceea, pe lîngă imaginea Tunisiei de azi, vizitatorul își va fi prefigurat o Tunisie a viitorului, modernă și originală.

Rodica GEORGESCU

SCRISOARE DIN PHENIAN

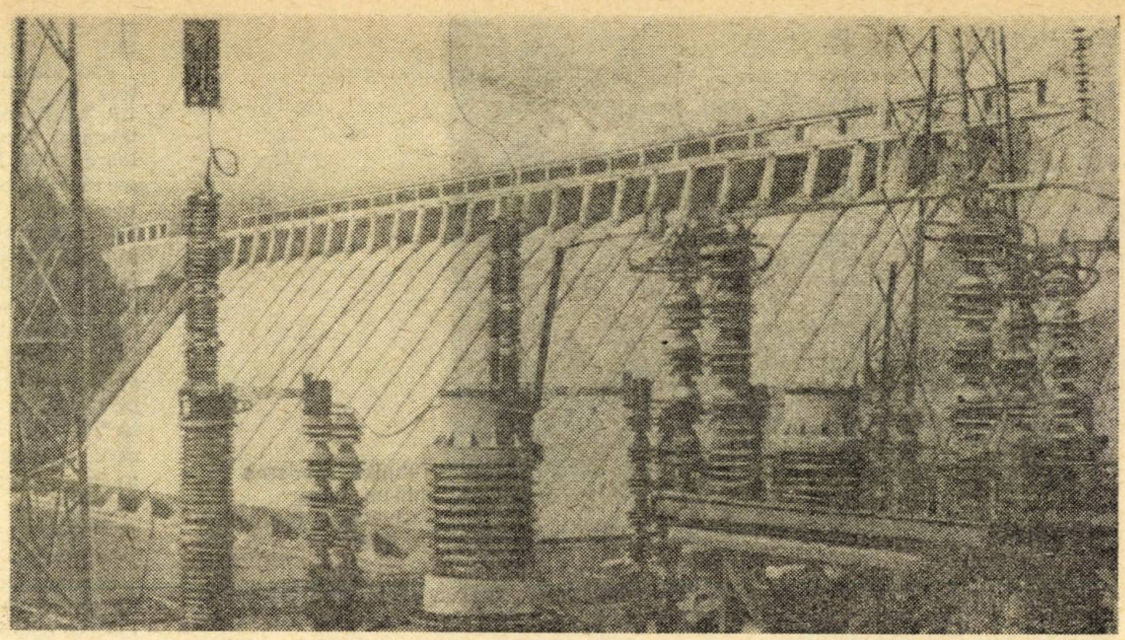

Barajul de pe rîul Amnok al centralei hidroelectrice de la Supung, cu o putere instalată de 700 000 kW

La început de an

Ninge. Ninge mult. Totul s-a transformat într-o lume de argint. Privind frumusețea poleită a iernii, mi-am amintit cuvintele unui poet care spunea că lumea este aidoma unei ape curgătoare: lină sau învolburată, caldă sau de gheață...

În această iarnă am vizitat gospodăria cooperativă agricolă Hoang Cio Riong, situată în nordul țării noastre. Cînd am ajuns pe insula unde se află gospodăria (care urma să facă repartizarea anuală a cerealelor), petrecerea era în toi. În cîntecele și dansurile populare se întruchipează minunat satisfacția pentru succesele obținute. Din raportul președintelui gospodăriei rezulta, de pildă, că eroul muncii socialiste Ro Săng Se obținuse în 1966 o recoltă foarte bogată, printre cele mai mari în întreaga țară. Cifrele generale sînt cît se poate de elocvente. La orez s-a recoltat în medie la hectar 6 010 kg de pe o suprafață totală de 900 hectare. Un record deosebit: de pe o suprafață de 180 hectare de orezărie, colectiviștii au obținut, în medie, 7 500 kg la hectar. Fiecare familie membră a gospodăriei (în total, în gospodărie sînt 700 de familii) a primit în medie cîte 6 500 kg de cereale și pește, precum și 1 000 weni. Multe familii în care lucrează trei oameni au primit 10—12 tone de cereale și pește, precum și 2—3 000 weni în numerar.

Un proverb coreean spune că „inima bună a omului depinde de bogăția lui". Seara am fost invitat de mai multe familii, întrucît satele noastre frumoase primesc cu sufletul cald pe orice vizitator ca pe un musafir scump. Am aflat numeroase întîmplări din Hoang Cio Riong. Oamenii mi-au povestit despre viața amară și plină de greutăți, lipsită de drepturi din regimul trecut, despre sărăcia și mizeria îndurată pe atunci. În prezent, viața și condițiile lor de trai s-au schimbat radical față de timpurile dinainte de eliberare.

Ritmul dezvoltării economiei agricole este determinat de avîntul industriei grele cu nucleul său, industria constructoare de mașini moderne. Pe baza principiului bizuirii pe forțele proprii și a politicii ferme a Partidului Muncii din Coreea de construire a unei economii naționale independente, guvernul R.P.D. Coreene a depus mari eforturi în vederea dezvoltării industriale a țării. În ultimii 5 ani au fost construite 300 de mari întreprinderi și de secții importante în industria electrotehnică, constructoare de mașini, siderurgică, chimică și ușoară. La aceasta se adaugă alte 2 300 de fabrici mijlocii și mici. Este evident că îmbunătățirea radicală a tehnicii poate juca un rol important în dezvoltarea rapidă a industriei ușoare, a economiei gospodăriilor de la sate și, în general, în ridicarea nivelului de trai al poporului.

Dezvoltarea agriculturii nu poate fi concepută fără a pune la dispoziția țărănimii muncitoare mașini agricole, electricitate, îngrășăminte. În 1966, condițiile climaterice au fost nefavorabile pentru agricultură. Totuși, în raionul Mun Dăc s-au recoltat cu 5 000 de tone cereale mai mult decît în 1965. Asistăm la o dezvoltare progresivă, an de an, a agriculturii. Înainte de eliberarea de sub jugul imperialismului japonez, în acest raion s-au recoltat numai 13 900 tone de cereale. Iată și cifrele în anii care au urmat: după reforma agrară din 1946 — 28 300 tone, după încheierea colectivizării (1957) — 58 200 tone, după aplicarea sistemului de conducere nouă în agricultură (1962) producția de cereale a ajuns la 71 800 de tone.

Ajutorul activ acordat de către stat gospodăriilor agricole de la sate, după adoptarea raportului tovarășului Kim Ir Sen „Cu privire la problema satelor socialiste din țara noastră" (în anul 1965), a permis ca producția raionului Mun Dăc să ajungă la peste 78 000 tone de cereale. Acest progres a fost strîns legat de acordarea unui ajutor sistematic din partea industriei. Cu 10 ani în urmă în raionul Mun Dăc existau 42 de tractoare. Pe atunci încă nu se produceau tractoare în țara noastră. În prezent, numărul lor a crescut la 420, fiecărui tractor revenindu-i 40 de hectare de teren arabil.

Numeroasele hotărîri adoptate de organele de stat au favorizat o vastă dezvoltare cultural-tehnică la sate. La cea de a 6-a sesiune a celei de a treia legislaturi a Adunării Populare Supreme s-a hotărît trecerea la învățămîntul tehnic obligator de nouă ani. De la vîrsta școlară de 7 ani pînă la 16 ani, toți elevii vor trebui să urmeze gratuit școala tehnică.

Anul 1967. Poporul coreean depune toate eforturile pentru realizarea cu succes a programului revoluționar trasat de Conferința Partidului Muncii din Coreea în vederea dezvoltării construcției economice paralel cu întărirea forțelor de apărare, a construirii socialismului în țara noastră.

Patria noastră nu este încă unificată; ea este dezmembrată din cauza ocupării părții de sud de către imperialiștii americani. Dar poporul coreean va realiza unificarea suverană a patriei prin izgonirea completă a armatei agresive americane care ocupă Coreea de sud de 20 de ani.

Poporul coreean luptă activ pentru înfăptuirea marelui eveniment revoluționar — unificarea suverană a patriei — dorința supremă a poporului coreean pentru realizarea cu succes a programului trasat de partid în toate domeniile construcției socialismului și pentru întărirea forțelor de apărare a patriei.

IUN CIANG U
redactor la ziarul **Minciu Ciosan**
Phenian, ianuarie

contrapunct

Teodor **MAZILU**

BOMBA DE DIMINEAŢĂ

Vreme îndelungată, pe senatorul republican John Tower din statul Texas îl aşteptau în fiecare dimineaţă zîmbetul soţiei, corespondenţa şi micul dejun.

— John, lasă corespondenţa, se răceşte cafeaua.

Această tradiţională şi invariabilă duioşie care, sub presiunea timpului şi a excesivei folosiri se uzase oarecum, făcea parte, aşa cum era, din viaţa şi liniştea senatorului. A trebuit să intervină o întîmplare nefericită pentru ca John Tower să aprecieze şi mai mult divina monotonie a micului dejun.

Atmosfera neschimbat tandră în care John Tower îşi sorbea cafeaua simboliza liniştea, şi mai mult decît liniştea, securitatea fizică... Senatorul John Tower şi-a băut multă vreme liniştit cafeaua, pe deplin încrezător în prosperitatea familiei, pînă cînd a intervenit elementul surpriză. Se spune că o anumită schimbare care mai zdruncină tabieturile n-are ce strica nimănui. Numai că, de data aceasta, surpriza a fost prea de tot. Într-o frumoasă dimineaţă, la puţin timp după asasinatul de la Dallas, John Tower a găsit în corespondenţa trimisă pe adresa lui, o bombă. Să deschizi liniştit corespondenţa şi să vezi că cineva a avut amabilitatea să-ţi trimită o bombă nu e prea plăcut, chiar dacă natura te-a înzestrat cu sînge rece... Oricît de agreabilă ar fi diversitatea, cînd ea se manifestă prin înlocuirea tabieturilor cu o moarte fulgerătoare, oricine preferă monotonia. Diversitatea plătită cu preţul vieţii nu mai e chiar atît de amuzantă... Moartea are acest avantaj incontestabil, ea nu poate fi transformată într-un tabiet, într-o obişnuinţă mecanică ; John Tower nu putea s-o domesticească şi s-o guste liniştit o dată cu micul dejun şi cu studierea corespondenţei.

Vă daţi seama că, de atunci, micul dejun se desfăşura într-o atmosferă de coşmar.

— John, nu deschide corespondenţa, nu vreau să rămîn văduvă.

— John, nu citi corespondenţa, eşti încă tînăr.

E drept că senatorul John Tower fusese pregătit într-un fel în vederea acestui eveniment. Ştia că are adversari politici care nu glumesc. Cîteva frumoase scrisori de ameninţare şi cîteva telefoane cu acelaşi subiect l-au ajutat să priceapă destul de bine cam despre ce e vorba... Dar să primească o bombă prin corespondenţă, la asta, în mod sigur, John Tower nu se gîndise.

Aşadar se poate ucide şi prin corespondenţă... La drept vorbind, nu-i pentru prima oară cînd asasinii din Texas dovedesc fantezie şi simţ practic. Asasinii au devenit însă comozi din caleafară. Asasinul nu se mai deranjează să dea ochii cu victima. I se părea prea obositor şi prea riscant să se deplaseze personal. Impachetează bomba, scrie numele şi adresa celui destinat trecerii în lumea umbrelor şi apoi îşi vede liniştit de treburile lui...

Prudent, John Tower nu s-a resemnat cu ideea de a sări în aer după micul dejun. Şi-a ales un domiciliu pe care-l păstrează în cel mai deplin secret. Cei care îi doresc moartea au bomba pregătită, dar nu-i cunosc adresa. Moartea lui John Tower exista, ea trebuia doar expediată...

Cînd factorul poştal îl va anunţa :

— Aveţi o scrisoare pe numele dumneavoastră...

John Tower, om prudent şi tată de familie, nu se va grăbi să citească scrisoarea şi să sară în aer. Dacă moartea mai aşteaptă, nu-i nici o nenorocire.

O victimă a războiului...

(Din **The Washington Post**)

Jack Diamond nu are cancer

Cei care, aflînd despre moartea lui Jack Ruby, au tras concluzia că ar fi ceva putred în închisoarea din Dallas, îşi vor schimba cu siguranţă părerea cînd le vom istorisi cazul lui Jack Diamond, care se află în această închisoare din decembrie 1963, adică aproximativ de cînd a sosit acolo şi Jack Ruby.

Jack Diamond este cel mai simpatizat dintre puşcăriaşii din Dallas. Este şi firesc să fie aşa, deoarece radiază în jurul său numai optimism şi bună dispoziţie. Nici vorbă să aibă stări depresive şi cu atît mai puţin să sufere de vreun delir de persecuţie. Nu visează urît noaptea. Nu s-a dat niciodată cu capul de pereţi, nu a încercat să se electrocuteze băgînd mîna în priza din celula sa şi nici nu şi-a rupt în bucăţi pantalonii ca să-şi facă o frînghie : lui Jack Diamond pur şi simplu nu-i trece prin minte să se sinucidă. Nu e nici omul care să spună lui Earl Warren că viaţa lui ar fi în primejdie la Dallas ; dimpotrivă, cu cîteva săptămîni în urmă, cînd închisoarea a fost inspectată de un tip din poliţia federală şi cînd acesta l-a întrebat dacă n-ar prefera să fie închis la Washington, Jack a răspuns : „Nu, domnule, nu vreau să fiu transferat la Washington. N-aş schimba închisoarea din Dallas pe nici o altă închisoare din lume".

Acum o săptămînă, Jack Diamond a fost puţin cam răcit. Medicul închisorii a venit să-l viziteze.

— E grav, domnule doctor ? a întrebat Diamond. Credeţi că ar putea fi vorba de o pneumonie ?

— Nu ştiu, a răspuns doctorul. Să vedem ce vor spune cei de la spitalul Parkland.

— Cum, a spus Diamond, credeţi că ar putea fi cancer ?

— Să vedem, a răspuns doctorul. Apropo, pentru ce te afli dumneata aici ?

— Spargere şi rănirea unui casier, a spus Diamond.

— Ai depus vreo mărturie în legătură cu asasinarea preşedintelui Kennedy sau a lui Oswald ? a mai vrut să ştie doctorul.

— Cum o să fac aşa ceva, domnule doctor ? s-a dezvinovăţit Diamond. Eu nici n-am fost la Dallas în zilele acelea.

— Mda, bine, a conchis doctorul. Cred că nu trebuie să te îngrijoreze răceala asta. Ai să trăieşti o sută de ani, Diamond.

Mihai MATEI

In lumea științei

Prof. W. T. WILLIAMS

Ființe extraterestre?

Nu trebuie să ne mire, după părerea mea, că marea majoritate a planetelor vizitate (în literatura științifico-fantastică) de către astronauți aparțin tipului „terestru", sînt lumi în care atmosfera conține oxigen și mările sînt pline cu apă, lumi unde pămîntenii au posibilitatea de a se deplasa liber, putînd așadar rătăci în voie pentru a studia flora și fauna locală și unde, în sfîrșit, ei pot întîlni, în condiții de satisfăcătoare comoditate materială, creaturile indigene înzestrate cu inteligență. De altfel, aceste ființe pot fi asemănătoare omului, dar uneori au un aspect atît de deosebit, cît îngăduie imaginația autorului.

Toate aceste date sînt perfect acceptabile din punctul de vedere al biologiei. Chiar și pe Pămîntul nostru diversitatea formelor vii este nespus de mare ; în calitate de biolog, sînt gata să admit plauzibilitatea oricărei ființe, indiferent de forma ei, cu o singură rezervă : această ființă trebuie să aibă o talie convenabilă. Într-adevăr, pentru a atinge un anumit nivel de inteligență, creierul unui individ trebuie să poată stoca o cantitate considerabilă de informații, creierul propriu-zis să fie deci suficient de vast și să facă parte dintr-un corp îndeajuns de mare pentru a-l apăra și a-i asigura existența. Ajungem astfel la o primă concluzie : povestirile care pun în scenă personaje minuscule, nu mai mari decît insectele și totuși înzestrate cu o inteligență superioară, comportă în mod fatal o contradicție care neagă logica.

Este interesant de observat apoi că aproape toți autorii fac o distincție între regnul vegetal și regnul animal. Oare nu s-ar putea închipui ceva intermediar, o ființă care să-și capete energia vitală de la soare, cu ajutorul unei forme oarecare de fotosinteză, și care să fie totuși inteligentă și, poate, cine știe, în stare de a se deplasa ? Dificultatea constă în faptul că fotosinteza, așa cum o cunoaștem noi, este un proces lent, cu un grad redus de eficacitate, încît sînt necesare suprafețe mari pentru a capta radiația solară. După părerea mea, o plantă inteligentă ar fi foarte voluminoasă și, practic, imobilă ; oamenii-arbori, imaginați de Olaf Stapledon în „Starmaker" (Făuritorul de stele), ar putea corespunde oarecum acestei definiții la fel ca și acei „triffids" ai lui John Wyndham ; este vorba de creaturi cu intelect rudimentar și mobilitate foarte redusă. Dar unii autori se lasă antrenați de imaginație. Cîntărind bine lucrurile, ajungem la concluzia că o ființă care ar fi în esență un animal, dar ar fi totuși echipată pentru fotosinteză, nu ar avea gradul necesar de eficacitate pentru a supraviețui exigențelor evoluției.

Fost profesor de botanică la Universitatea din Southampton, W. T. Williams activează în prezent la Canberra (Australia), în cadrul Organizației de cercetări științifice și industriale a Commonwealthului. Articolul pe care îl reproducem are la origine o comunicare făcută de autor la Asociația britanică pentru progresul științelor.

■ *Viață, inteligență, necesități*

Ce să mai spunem de acei autori care, mai aventuroși, au imaginat lumi absolut diferite de a noastră : lumi cu temperaturi mai mici sau mai mari decît cele care ne sînt familiare, lumi cu atmosferă irespirabilă, sau cu oceane corosive ? Înainte chiar de a ne gîndi la posibilitatea vieții pe asemenea planete, trebuie să evocăm necesitățile fundamentale fără de care viața — mai cu seamă viața înzestrată cu inteligență — nu ar putea exista, așa cum o concepem noi.

Consider că aceste necesități sînt în număr de trei. În primul rînd, orice organism viu trebuie să dispună de un oarecare sistem chimic pentru efectuarea unor rapide schimburi de energie. Aceste sisteme sînt numeroase, chiar pe planeta noastră ; cele mai simple din-

tre ele depind de acele elemente chimice care pot exista în două stări ușor transformabile, de exemplu formele oxidate și reduse ale fierului și cuprului. Cîte asemenea elemente sînt disponibile ? Chimiștii spun că ele nu sînt prea numeroase : cele mai probabile pot fi socotite fierul, cuprul, vanadiul, molibdenul și cobaltul ; la acestea am putea adăuga, eventual, cromul și wolframul. Organismul omenesc posedă un pigment de fier ; alte ființe terestre au pigmenți de cupru și chiar de vanadiu. Molibdenul slujește leguminoaselor la fixarea azotului ; cobaltul e necesar omului pentru a evita anemia pernicioasă. Am putea deci admite prea bine că pe o altă planetă, diferită de a noastră, s-a dezvoltat cu succes un alt sistem biochimic, respectivele viețuitoare depinzînd mai puțin de fier și într-o măsură mai mare de un alt element, poate crom și wolfram. Important este faptul că există posibilitatea unei mari varietăți de sisteme și că această problemă a biochimiei nu constituie de fapt un obstacol pentru autorii de știință-ficțiune.

A doua necesitate — și chiar cea mai vitală — este aceea a unui compus în același timp suficient de complex și de ordonat pentru a transmite datele eredității și care să fie și capabil de a se reproduce cu ușurință. Pe Pămînt se cunoaște un singur exemplu : acela al sistemului de acizi nucleici, aflat la originea a tot ce se numește viață. Dacă nu poate exista nici un alt sistem, atunci (cu o singură excepție, asupra căreia vom reveni) înseamnă că viața nu ar fi posibilă pe planete deosebite din punct de vedere chimic de a noastră. Nu putem ști dacă alte sisteme, alte catene chimice ar putea ține locul acesteia și, presupunînd că ar exista, încă este foarte îndoielnic că noi, pe Pămînt, avem posibilitatea de a le reproduce. Totuși, important este că putem *concepe* alte sisteme de lanțuri complexe care le-ar *putea* înlocui.

■ *Viață de tip terestru în mări de amoniac?*

Indiferent însă de ceea ce ne închipuim noi în acest domeniu, sîntem puși îndată în fața celei de-a treia necesități, care constă în faptul că trebuie să existe un fluid oarecare servind ca mediu de efectuare a reacțiilor ce duc la schimburi de energie și la reproducere. Pe Pămînt, acest fluid este apa.

Sistemul nostru terestru bazat pe acizi nucleici funcționează oare și într-un alt mediu ? Curios, dar există un mediu în care funcționarea lui pare oarecum asigurată, deși nici un autor de știință-ficțiune nu a explorat pînă acum aceste posibilități. Mă gîndesc la amoniacul lichid. Planeta Jupiter este compusă probabil din amoniac lichid la presiuni enorme și se poate concepe, cel puțin pe plan chimic, că în aceste oceane veșnic reci înoată ființe inteligente a căror chimie internă este structural apropiată de a noastră. Dacă aceste ființe există, nu ne vom afla însă niciodată față în față cu ele, căci nu ne este posibil — nici nouă, nici lor — să pătrundem și să supraviețuim unul în lumea celuilalt.

Ce putem gîndi însă despre lumile în care acizii nucleici ar fi inoperanți ? În literatura științifico-fantastică pot fi întîlnite trei asemenea lumi : lumea clorului, avînd clorul drept atmosferă și mări formate din acid clorhidric ; lumea siliciului ; lumea pentru ai cărei locuitori oxigenul este toxic. Putem face ca aceste lumi să corespundă speculațiilor noastre anterioare, deși în con-

ceperea fiecăreia dintre ele autorii au comis unele greşeli.

Lumea clorului ar necesita drept bază a vieţii o catenă azot-fosfor-clor ; dar pentru o făptură constituită astfel apa ar fi tot atît de corosivă cît este pentru noi iperita. Mările nu ar fi formate din acid clorhidric ci dintr-o clorură, sau dintr-o oxiclorură de fosfor, de sulf sau chiar de arsen. În ce priveşte oxigenul, el ar fi nepericulos şi la fel de puţin nociv pe cît e pentru noi azotul.

Fiinţa pe bază de siliciu ar întîmpina dificultăţi asemănătoare, deoarece chi-

mia ei i-ar impune desigur temperaturi înalte şi temperatura de fierbere a apei ar fi pentru ea prea joasă. Topite, sărurile obişnuite dau fluide propice reacţiilor, şi în această direcţie ar trebui să ne îndreptăm.

■ *Fiinţe de siliciu pe Mercur?*

Cu alte cuvinte, un „om" constituit din siliciu ar locui o planetă cu temperaturi foarte ridicate : Mercur ne-ar putea îndreptăţi speranţa de a găsi o asemenea făptură. În ceea ce priveşte fiinţele extraterestre pentru care oxigenul este cea mai periculoasă dintre otrăvuri (ca de exemplu Kalen din povestea lui Sheckley „Hands Off" — Jos mîinile), acestea ar fi probabil vieţuitoare constituite pe baza unor catene metalice. Ceea ce este însă important în ipotezele de acest fel, e faptul că ele nu pot fi formulate în mod izolat : de îndată ce se produce o mică abatere de la rigorile chimiei, apar o serie de neconcordanţe secundare. Rezultă că dacă se imaginează lumi chimice străine de a noastră, ele sînt însă foarte puţin plauzibile.

Iată de ce autorii de ştiinţă-ficţiune au recurs atît de rar la asemenea ipoteze. Ei au preferat cel mai adesea să preconizeze posibilitatea existenţei unor forme de viaţă, cu totul străine acelora care ne sînt familiare, pe planete de un tip esenţial terestru. Cea mai frecventă din aceste forme de viaţă se prezintă ca un organism-colonie, alcătuit din unităţi individuale microscopice sau chiar inframicroscopice, înzestrate colectiv cu o vastă inteligenţă. Printre exemplele cele mai cunoscute pot fi citaţi marţienii lui Olaf Stapledon din „Last and First Men" (Ultimii şi primii oameni), virusii venusieni din „Three to Conquer" (Trei de cucerit) de Eric Frank Russell şi bacteriile simbiotice din „Drop Dead" (Ucis fulgerător) de Clifford Simak. După părerea mea, această concepţie se întemeiază pe o greşeală. Într-adevăr, pentru a exista o inteligenţă superioară este necesar să existe memorie, iar pentru a exista memorie este necesară o oarecare structură ordonată şi permanentă la care să fie conectată fiecare unitate individuală. Se pare că autorii au intuit acest lucru, pentru că nu au uitat, în fiecare caz, să-şi înzestreze coloniile cu facultăţi telepatice ; dar pentru ca această facultate să rezolve problema, mai trebuie ca inteligenţa coloniei să existe în mod independent, sub formă de structură permanentă şi ordonată. Nu ar fi suficient să se pretindă că această facultate spirituală este, într-o formă oarecare, „imprimată în esenţa însăşi a spaţiului-timp", căci dacă ar fi aşa, ea însăşi ar fi materială.

Dintr-o examinare atît de sumară putem trage oare unele concluzii generale? Cred că da. Iată ce apare în mod clar : condiţiile care trebuie să existe pentru dezvoltarea celor mai simple forme de viaţă sînt deosebit de riguroase, iar condiţiile necesare pentru viaţa inteligentă sînt încă şi mai riguroase. În ultimă analiză, viaţa depinde de existenţa unor molecule chimice infinit de complexe, înzestrate cu proprietăţi de înaltă specializare, şi noi nu ştim absolut de loc cîte anume asemenea molecule există, sau pot exista. După experienţa noastră terestră, perspectivele nu sînt deosebit de încurajatoare ; căci dacă avem sisteme variate ale schimburilor de energie şi chiar cîteva variante de fotosinteză, nu avem, în schimb, nici o alternativă la sistemul acizilor nucleici, bază a întregii vieţi.

■ *Ipoteza cea mai probabilă*

Se prea poate ca nici un alt fel de moleculă să nu răspundă tuturor aces-

Desene de MATTY

tor exigenţe, şi, dacă astfel stau lucrurile, un singur drum duce spre viaţă în întregul Univers. După cum am văzut, această concepţie s-ar putea aplica teoretic la două feluri de planete ; e posibil însă şi ca mările amoniacale reci de pe marile planete, ca Jupiter, să nu primească suficientă energie pentru ca viaţa să se poată dezvolta.

Autorii de ştiinţă-ficţiune care imaginează planete de tip terestru unde călătorii spaţiali descoperă personaje bizare, adesea foarte inteligente, sînt socotiţi uneori naivi. Stadiul actual al cunoştinţelor noastre ştiinţifice ne face să credem că anticipaţiile lor sînt totuşi cele mai verosimile, iar extratereştrii lor sînt de tipul pe care avem cea mai mare şansă să-l întîlnim, într-o zi, în realitate. Niciodată însă cunoştinţele ştiinţifice nu au constituit multă vreme adevăruri absolute : ne-am înşelat adesea în trecut, vom continua desigur să ne înşelăm şi în viitor. Trebuie să sperăm că va veni o zi cînd vom naviga liber printre stele. Atunci, probabil numai atunci, vom şti cum stau lucrurile în privinţa biologiei extraterestre.

SCRISOARE DIN PRAGA

ARHITECTURA ŞI MEDIUL UMAN

Acest titlu formulează tema generală a celui de al IX-lea Congres mondial al Uniunii internaţionale a arhitecţilor (U.I.A.) care se pregăteşte în prezent în capitala Cehoslovaciei.

Pornind de la constatarea că dinamica intereselor şi nevoilor sociale se ciocneşte cu existenţa relativ statică a clădirilor şi aglomerărilor din oraşe, de la sarcinile mari ale arhitecturii în faţa evoluţiei demografice, de la exigenţele unui nivel de viaţă din ce în ce mai ridicat, raportorul general al celui de al IX-lea Congres al Uniunii internaţionale a arhitecţilor, Jiri Novotny, enunţă, în cuvîntul înainte la această reuniune mondială, cîteva din problemele majore care aşteaptă răspunsuri :

Se poate echilibra noul mediu artificial cu valorile existente ale mediului natural în continuă diminuare ? Industrializarea rapidă a unei regiuni poate fi însoţită de amenajările indispensabile pentru un raport armonios al condiţiilor elementare de locuit şi de muncă ? Poate fi stăpînită revoluţia ştiinţifică şi tehnică, astfel ca ea să servească efectiv umanitatea ?

Lucrările congresului se vor concentra în principal asupra următoarelor cinci probleme : structura populării ; patrimoniul istoric şi lumea modernă ; mediul rezidenţial ; industria şi mediul de muncă ; omul şi aşezarea.

Al IX-lea Congres al Uniunii internaţionale a arhitecţilor va lua în discuţie concepţiile viitoarei dezvoltări demografice, pe cele privitoare la structura şi întinderea oraşelor, precum şi formele şi aspectele locuinţelor în perspectiva nevoilor viitoare ale locuitorilor ; de asemenea, amenajarea mediului rezidenţial în raport cu viaţa individuală, familială şi socială.

Vor fi discutate cu acest prilej noile tendinţe de implantare şi amenajare a instalaţiilor industriale de producţie şi a locurilor de muncă, vor avea loc confruntări ale experienţelor legate de funcţionarea clădirilor istorice, a ansamblurilor acestora, se va discuta despre rolul oraşelor în viaţa contemporană şi despre semnificaţia lor socială, materială, spirituală. Dezbaterile generale vor permite în acelaşi timp un schimb de experienţă în domeniul protecţiei oraşului, a aşezării şi funcţiei sale în cadrul procesului de dezvoltare a civilizaţiei şi urbanisticii.

Paralel cu al IX-lea Congres al U.I.A., la Praga vor fi organizate mai multe expoziţii internaţionale : una cu lucrări ale studenţilor viitori arhitecţi, alta de arhitectură, a treia asupra tehnicilor de construcţie şi de artă aplicată. În aceeaşi perioadă, Praga va găzdui şi cel de-al II-lea Festival internaţional al filmului de arhitectură, organizat de cinematografia şi televiziunea cehoslovacă, în colaborare cu Uniunea arhitecţilor din această ţară, manifestare care îşi propune „să contribuie la dezvoltarea arhitecturii contemporane şi să ajute cu mijloacele specifice filmului la o mai bună cunoaştere a arhitecturii actuale şi istorice, a creatorilor săi".

În continuarea manifestărilor de la Praga va avea loc la Bratislava „Ziua urbanismului", organizată cu prilejul reuniunii Comisiei de urbanistică a Uniunii internaţionale a arhitecţilor.

Vaclav CESNIK

Praga, ianuarie

O carte controversată

O nouă carte se adaugă literaturii, de pe acum vaste, despre viața și sfîrșitul tragic al lui John F. Kennedy, cel de-al 35-lea președinte ale Statelor Unite. Este probabil încă prea devreme pentru o judecată amplă asupra valorii documentare a „Morții unui președinte" în care William Manchester, fost reporter la **Baltimore Sun** și, pînă de curînd, un autor relativ obscur, povestește istoria a cinci zile : istorie care începe cu zborul spre Texas și se termină după funeraliile lui Kennedy, la cimitirul Arlington. Deocamdată au fost publicate numai tranșe din seria de patru extrase achiziționate de revista americană **Look** la prețul de 665 000 de dolari. Cartea propriu-zisă abia urmează să apară în volum, în editura Harper & Row, în luna aprilie. Oricum, chiar dacă părerile se deosebesc în privința însemnătății lucrării lui William Manchester, toată lumea este de acord că ne aflăm în fața unuia dintre manuscrisele cele mai scump plătite ale secolului...

New York, 10 ianuarie. Un milion de exemplare din revista-magazin *Look* au dispărut într-o clipită din chioșcurile de ziare. Publicarea primelor capitole din „Moartea unui președinte" a început... *Look* a tipărit 500 000 de exemplare în plus, dublîndu-și astfel tirajul. Prețul de vînzare la chioșcuri a fost sporit de la 35 la 50 de cenți. Dar revista se vinde la „bursa neagră" cu 2 dolari exemplarul, în timp ce sute de abonați telefonează la *Look* reclamînd că n-au primit numărul, care a fost, probabil, furat din depozit...

Cum se explică excepționalul succes de vînzare care poate face din povestirea lui Manchester o carte atît de solicitată, „best-seller"-ul Statelor Unite în acest an ?

■ EFECTELE PUBLICITARE ALE DISPUTEI

...Pe coperta revistei *Look* se poate citi că „Moartea unui președinte" este „*singura* carte pe care doamna Kennedy a cerut să fie scrisă despre soțul ei"... O recomandare sugestivă de care n-a beneficiat, de pildă, monumentalul „Kennedy" de Theodore Sorensen (după cum se știe, Sorensen a fost colaboratorul intim al lui John Kennedy și redactorul principalelor discursuri rostite de acesta). Nu este mai puțin adevărat că tot revista *Look* publică, la sfîrșitul primei tranșe oferite cititorilor săi, următoarea notiță (tipărită cu caractere mici) : „Doamna Kennedy și senatorul Robert Kennedy au declarat, în forme legale, că nici unul, nici celălalt *nu aprobă* conținutul articolelor din *Look*". În consecință, autorul Manchester și editorii magazinului iau asupra lor întreaga responsabilitate.

Discordanța dintre cele două anunțuri reflectă disputa răsunătoare dezlănțuită la un moment dat între familia Kennedy și grupul de interese Manchester-Look-Harper.

Cum a apărut această dispută care a atras atenția publicului și i-a ațițat curiozitatea, mai mult decît cea mai intensă campanie de publicitate ?

■ CELE DOUĂ ROZE

În urmă cu cîtva timp, în *New York Herald Tribune* putea fi citit articolul intitulat „Johnson și cartea" de Rowland Evans și Robert Novak. Evans și Novak sînt autorii unei documentate lucrări asupra carierei politice a actualului președinte al Statelor Unite, Lyndon Johnson.

„Politicieni serioși din partidul democrat, scriu Evans și Novak în articolul lor, sînt profund alarmați de influența politică a cărții lui Manchester asupra partidului lor și, în consecință, asupra alegerilor pentru președinție din 1968". „Moartea unui președinte", continuă autorii, cuprinde afirmații care, scoase din ansamblul textului, pun pe Lyndon Johnson într-o lumină extrem de nefavorabilă în orele și zilele care au urmat tragediei de la Dallas. Se spune că președintele Johnson pregătește o respingere masivă a „versiunii Manchester"... Lovitura, subliniază Evans și Novak, este destinată, desigur, nu lui Manchester, pe care președintele Johnson a refuzat să-l primească, ci familiei Kennedy. „După părerea prietenilor președintelui Johnson — scrie revista americană *U.S. News and World Report* — zvonul cel mai de temut este acela că Lyndon Johnson, pe atunci vicepreședinte, l-ar fi atras pe John F. Kennedy în Texas în toamna anului 1963 și că, de aceea, el este oarecum răspunzător de moartea președintelui."

Un colaborator al lui Kennedy a spus următoarele în drum spre Washington, după asasinarea fostului președinte :

„Ei bine, *ei* au ajuns la putere, dar *noi* ne vom întoarce". Unul din colaboratorii lui Lyndon Johnson — relatează mai departe *U.S. News and World Report* — a comentat deschis : „Întreaga serie de evenimente care a urmat asasinării reprezintă o înscenare calculată, contrafăcută nu de dragul de a exprima respect față de John Kennedy, nu de dragul de a arăta durere față de moartea acestuia, ci pentru a amplifica poziția familiei Kennedy și numele acestei familii".

„Afacerea Manchester" — și aceasta este principala ei caracteristică — relevă o nouă intensificare a luptei pentru putere dintre aripa Kennedy și aripa Johnson, cele două clanuri care își dispută preponderența în partidul de guvernămînt din Statele Unite. În această luptă pentru hegemonie, pe care *Times* o aseamănă cu „războiul celor două roze", Manchester este considerat, pe drept sau nu, un scutier al „blazonului Kennedy", iar cartea sa o armă cu ascuțișul îndreptat împotriva „blazonului texan"... După cum afirmă Alain Clément în cotidianul parizian *Le Monde*, „spirite ingenioase au emis chiar ipoteza că scandalul actual ar fi fost premeditat de către «kennediști» pentru a asigura maximum de publicitate lansării lui Manchester. Aceasta, în timp ce ei s-ar spăla pe mîini, în public, de neplăcerile cauzate domnului Johnson, pe care cartea l-ar zugrăvi — continuă Clément — în culorile unui «uzurpator» mai curînd decît succesor". Autorii acestor ipoteze, aflați după toate aparențele în aripa johnsonistă, menționează în sprijinul spuselor lor faptul că tot William Manchester este semnatarul unui studiu mai vechi despre John Kennedy („Portretul unui președinte"), studiu pe care unii critici l-au considerat „un act de adorație". Mai tîrziu, familia Kennedy i-a încredințat lui Manchester, în cadrul unei înțelegeri care rezerva senatorului Robert Kennedy și doamnei Jacqueline Kennedy dreptul de a da „bun de imprimat", misiunea de a povesti asasinatul, într-o carte care „să evite spiritul comercial și de senzație". Se spune că aflînd ce a ieșit pînă la urmă, senatorul Robert Kennedy ar fi exclamat : „Ce mai încurcătură !"...

■ PRUDENȚĂ ȘI NEÎNCREDERE

În rîndul comentatorilor americani a fost exprimată opinia că Robert Kennedy, care nădăjduiește să devină președinte în 1972, nu se simte răspunzător de scăderea vertiginoasă a popularității lui Lyndon Johnson. Dar în același timp, senatorul Kennedy n-ar dori să ofere aripii johnsoniste prilejul de a-l învinui că „slăbește partidul democrat și că dă apă la moară concurenței republicane"... Totodată este reamintită prudența cu care Robert Kennedy întîmpină orice ipoteză neoficială cu privire la atentatul de la Dallas, orice sugestie care ar putea umbri instituțiile ordinii stabilite. Din acest punct de vedere s-a putut observa că Manchester nu-și permite nici o originalitate și că, spre deosebire de cărțile scrise de Buchanan, Epstein și Lane, el nu aduce nici o teză în plus despre asasinat față de raportul oficial al Comisiei Warren.

Episod al „războiului celor două roze", cazul cărții „Moartea unui președinte" vorbește în același timp despre un fenomen care se manifestă în viața politică actuală a Statelor Unite. Presa americană îl numește „credibility gap", lipsă de crezare, neîncredere a opiniei publice în versiunile „autorizate", în spusele Administrației. Efect al situației create prin prelungirea și intensificarea agresiunii în Vietnam, criza încrederii în versiunea oficială își găsește fără îndoială un izvor și în atmosfera tăcerilor convenționale de după Dallas.

Florin HERA

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

Îndîrjita controversă în jurul cărţii lui William Manchester, „Moartea unui preşedinte", a stîrnit un interes deosebit în presa internaţională. Reproducem ample extrase din această lucrare, publicată de revistele **Paris-Match, Look, Der Stern, Epoca, The Sunday Times.**

Jacqueline Kennedy : „Voi face campania alături de tine, pretutindeni unde te vei duce"

Deşi aveau, evident, temperamente şi stiluri diferite, John Kennedy şi Lyndon Johnson erau animaţi amîndoi de aceeaşi pasiune — politica. În cursul toamnei calme a anului 1963, preşedintele şi vicepreşedintele său au fost atraşi de un motiv politic la o distanţă de peste 1 500 km de Washington, în Texasul îndepărtat. Trebuiau să se ducă pentru că partidul democrat din acest stat era dezbinat. Guvernatorul John Connally şi senatorul Ralph Yarborough erau la cuţite. În 1960, echipa Kennedy-Johnson cîştigase în Texas cu o majoritate de numai 46 233 de voturi. O nimica toată. Dacă guvernatorul şi senatorul nu ajungeau grabnic la un armistiţiu, în toamna următoare lista democrată nu ar mai fi avut nici o şansă. Nici un partid nu renunţă cu inima uşoară la 25 de voturi ale electorilor. De aceea, Kennedy şi Johnson plecau amîndoi pentru a încerca să aranjeze lucrurile. Călătoria lor trebuia să aibă o mare strălucire, iar Connally şi Yarborough, aparent împăcaţi, urmau să apară alături de ei în principalele cinci oraşe ale statului. Dar această perspectivă îi cam displăcea preşedintelui Statelor Unite. El era de părere că Johnson ar fi trebuit să fie în stare să rezolve el însuşi acest conflict meschin. Călătoria i se părea o corvoadă.

De fapt, problemele lui Johnson erau reale. Distanţa care separa biroul oval al preşedintelui, din aripa de vest a Casei Albe, de acela al vicepreşedintelui, situat peste drum, în biroul 274 al clădirii puterii executive putea fi parcursă pe jos în cinci minute. Într-un sens, însă, această distanţă reprezenta o prăpastie de netrecut. Dacă toate ziarele erau la curent cu cel mai neînsemnat gest al primei familii a ţării, nici unul nu se ocupa de cea de-a doua familie — aceea a vicepreşedintelui. Doamna Johnson nu văzuse niciodată interiorul celebrului avion prezidenţial. Dacă Johnson avea nevoie de un avion pentru deplasări oficiale, acesta îi era pus la dispoziţie de ataşatul preşedintelui pentru problemele aviaţiei, generalul Godfrey Mac Hugh, şi uneori cererea era refuzată, ceea ce era extrem de umilitor pentru un om cu o sensibilitate atît de vie ca a lui Johnson. În plus, Johnson era la curent cu zvonurile neîntemeiate, dar persistente, după care el avea să fie şters de pe lista candidaţilor în alegerile prezidenţiale din toamna următoare.

Pentru Kennedy, călătoria în Texas nu comporta decît o singură consolare : soţia sa avea să-l însoţească. Hotărîrea acesteia îl surprinsese pe preşedinte (...) „Vom duce împreună campania, i-a spus ea preşedintelui. Voi face această campanie cu tine, pretutindeni unde te vei duce". Iar cînd el a întrebat-o dacă aceasta includea şi expediţia cu Lyndon, ea a deschis de îndată agenda îmbrăcată în piele roşie şi a scris „Texas" la datele de 21, 22 şi 23 noiembrie. Kennedy era încîntat (...)

Toate acestea se întîmplau miercuri, 20 noiembrie 1963. Mai tîrziu, Robert Kennedy avea să-şi amintească că dispoziţia fratelui său era în acel moment — ca şi în cursul celor 10 zile precedente — destul de sumbră.

În mod indiscutabil, marţi dimineaţa el era taciturn. Copiii se aflau la Atoka, în Virginia, cu mama lor, astfel că preşedintele nu luase obişnuita sa lecţie de franceză. Este vorba de un secret păstrat cu strictеţe. De Gaulle se arăta din ce în ce mai dificil şi preşedintele Statelor Unite considera că mijlocul cel mai bun de a-i satisface amorul propriu era de a învăţa limba franceză — de a o învăţa cu adevărat — şi de a negocia cu el în această limbă. Profesoara era Jacqueline Hirsch, care o învăţa franceza şi pe Caroline. Din luna septembrie, ea dădea lecţii preşedintelui şi fiicei sale în fiecare dimineaţă la Casa Albă.

„De cît timp voi avea nevoie ?", o întrebase el la începutul lecţiilor. „De un an", îi răspunse doamna Hirsch. Preşedintele nu a putut rezista dorinţei de a-i replica : „Pariez că voi termina în şase luni."

Marţi însă, lecţia nu a avut loc. Preşedintele a venit în biroul său, unde au început întrevederile. A intrat Pierre Salinger, însărcinat cu problemele de presă. La miezul nopţii, Pierre urma să i-a avionul spre Honolulu, împreună cu Dean Rusk şi Mac George Bundy, pentru un consiliu de război cu privire la Vietnam ; apoi, împreună cu Rusk şi alţi cinci membri ai cabinetului, trebuia să se deplaseze în Japonia. Presa credea că această călătorie a lui Pierre era o simplă călătorie de plăcere. Dar lucrurile stăteau altfel. Kennedy nu uitase fiasco-ul japonez al predecesorului său, Eisenhower, pe care manifestaţiile organizate de partidele de stînga îl obligaseră să-şi anuleze vizita în această ţară. Preşedintele înţelegea să restabilească prestigiul Statelor Unite printr-o vizită care trebuia să aibă loc în februarie şi pe care Pierre urma s-o pregătească.

Se lăsase seara, venise noaptea, dar la Casa Albă întîlnirile continuau. Doamna Kennedy rămăsese la Atoka, însă copiii reveniseră acasă. O dată plecat ultimul vizitator din ziua aceea, preşedintele şi-a dus copiii să se scalde în piscină, apoi, după cină, s-a retras pentru a lucra în biroul galben, oval, de la primul etaj. Trebuia să-şi întocmească nota pentru discursurile din Texas, avea de rezolvat probleme personale, trebuia să ia cunoştinţă de noi probleme politice, căci, lună după lună, se acumulau presiunile pentru 1964. Avea presentimentul net că partidul republican urma să-şi taie cu brutalitate craca de sub picioare numindu-l pe Barry Goldwater drept candidat, dar nu putea să conteze numai pe această şansă nemaipomenită. De aceea, intenţiona să depună eforturi enorme. Dacă Goldwater devenea mielul sacrificat cu atît mai bine ; el avea să dispară definitiv din scenă. Preşedintele credea într-o realegere strălucită şi întrevedea deja cel de-al doilea mandat Kennedy. Trebuiau făcute schimbări în guvern. Fratele său dorea să părăsească postul de ministru al justiţiei. Dillon voia şi el să părăsească finanţele şi să se reîntoarcă la banca sa particulară. Mai era, de asemenea, problema Rusk. Înţelegînd că preşedintele avea intenţia de a fi propriul său ministru de externe, Rusk exercitase presiuni asupra lui din alte di-

→

14558

recții. După realegere, cabinetul avea să fie, desigur, prezidat de ministrul de externe, Robert McNamara. Bobby hotărîse în mod vag, că, după plecarea lui Rusk, va cere să fie numit subsecretar de stat pentru problemele interamericane. Dar noua configurație a cabinetului mai putea să aștepte.

„Domnule președinte, intrați într-un viespar"

Miercuri, prima reuniune a președintelui a fost dejunul cu liderii parlamentari. Senatorul de Minnesota, Hubert Humphrey, și Hale Boggs, din Louisiana, erau îngrijorați de știrile care lăsau să se înțeleagă că la Dallas s-ar fi putut produce unele dificultăți. Kennedy a ridicat din umeri. Ideea că președintele Statelor Unite nu s-ar fi putut duce în indiferent ce oraș american, era de-a dreptul inacceptabilă. „Domnule președinte, i-a spus Boggs pe jumătate în glumă, intrați într-un viespar". Kennedy i-a răspuns distrat : „Nu-i nimic, au să fie, totuși, mulțimi interesante".

Misiunea din Texas avea să fie într-adevăr grea. Aici, ca și în alte părți, Comitetul național al Partidului democrat făcea tot posibilul pentru a menține pacea. Dar Texasul disprețuia pacea. Fiecare district reprezenta un ducat autonom, pradă facțiunilor. Era vorba de adevărați canibali politici și străinul naiv care se aventura în mijlocul lor risca să fie devorat de viu. John Kennedy nu era un naiv. La Convenția de la Los Angeles, în 1960, cînd Johnson încercase să-i smulgă desemnarea prezidențială, Kennedy însuși fusese atacat de partizanii lui Johnson care lansaseră zvonul că el nu va trăi pînă la sfîrșitul mandatului său deoarece era „bolnav". (După Los Angeles au explicat cu răceală că făcuseră aluzie la faptul că suferă de maladia lui Addison). Guvernatorul Connally fusese de acord cu călătoria în Texas și, de 15 zile, cercetașii Comitetului național democrat explorau ungherele cele mai primejdioase.

Președintele nu era la curent cu cearta dintre Connally și senatorul Ralph Yarborough. Totuși, acesta din urmă era singurul liberal din Texas care ocupa un post în administrația statului. La Los Angeles, în timp ce restul partidului din acest stat se raliase candidaturii lui Johnson, originar din Texas, senatorul l-a susținut pe John Kennedy. Partizanii lui Johnson l-au pedepsit refuzîndu-i un loc în delegația Texasului : senatorul a fost obligat să se așeze la galerie ca un simplu spectator. În persoana lui John B. Connally, dreapta își găsise un adevărat șef. Johnson nu reușise niciodată să-i cîștige pe deplin încrederea întrucît fidelitățile sale erau întotdeauna nesigure. Connally fusese adjunctul administrativ al lui Johnson și ministru al marinei în cabinetul Kennedy, iar acum era guvernator al Texasului. Cei care nu erau la curent cu politica internă a Partidului democrat continuau să-l considere drept omul lui Johnson și al lui Kennedy. Dar ei se înșelau. Conservatorismul lui Connally era autentic, întocmai ca și liberalismul lui Yarborough.

Guvernatorul oferea exemplul clasic al unui tînăr sărac, care s-a ridicat deasupra originei sale modeste și o disprețuiește. El dobîndise lustru și șiretenie, devenise prietenul unor oameni bogați și aliatul lor fidel. Cercetarea mizeriei sărăcilor din Texas făcuse din Ralph Yarborough adversarul acelora pe care el îi considera răspunzători de această stare de lucruri. Dimpotrivă, sărăcia devenise inamica lui John Connally. Așa cum declara Johnson în intimitate, Connally nu se simțea în largul său decît în costume de 300 de dolari, în pantofi de comandă și numai în compania celor care purtau și ei asemenea veșminte. Zidul dintre Connally și trista sa copilărie nu putea fi niciodată destul de gros. Ca guvernator, el se disociase cu grijă de liberalismul Washingtonului și se dedicase cu trup și suflet conservatorismului. Și, la fel ca și președintele, urmărea cu atenție viitoarele alegeri. Afară de cazul unor mari răsturnări în alegerile preliminare, Connally și Yarborough aveau să participe la campanie alături de Kennedy. Guvernatorul recunoștea cu sinceritate că înțelegea să facă figură de vedetă. El dorea ca Yarborough să fie înfrînt în alegerile pentru Senat și, cu această idee în cap, intenționa să se servească de viitoarea călătorie a președintelui pentru propria sa campanie electorală.

În calitatea sa de guvernator al statului, el avea să fie gazda șefului statului. Înainte de a pleca cu avionul la Washington pentru a discuta detaliile călătoriei, se sfătuise cu elita conducătoare din Dallas : J. Eric Jonsson, președintele puternicului Consiliu al cetățenilor, Robert Cullum, președintele Camerei de Comerț, Earl Thornton, director la Mercantil National Bank, Joe Dealey, fiul lui Ted Dealey, directorul lui Dallas Morning News (Ted însuși se afla la Washington) și Albert Jackson, de la Dallas Times-Herald. Guvernatorul s-a scuzat în legătură cu apropiata vizită a președintelui. Le-a declarat că el însuși se afla „în încurcătură" și a comparat rolul său cu acela al căpitanului căruia amiralul îi cere să se urce pe bordul navei sale. Nu-i putea cere șefului statului să nu vină. Ținea însă să le facă cunoscut că nu avea de loc intenția de a deveni „curierul lui Kennedy". În plus, dacă folosea această ocazie pentru a-l umili pe Yarborough, era foarte posibil ca liberalismul texan să fie zdrobit. Era o ocazie minunată ca liberalii să fie aruncați peste bord : „Nu am de loc intenția să trădez și să trec de partea liberalilor, a explicat el. Trebuie să dispun de un corp constituit, apolitic, care să reprezinte Dallasul, corp pe care dv. prin asociațiile dv., îl formați".

Guvernatorul ținea la părerea sa : călătoria nu trebuia să aibă un caracter partizan. A doua zi, el a dezvoltat cam aceeași temă în fața lui Kennedy; președinția să fie menținută deasupra politicii. Era o idee absurdă. Președinția înseamnă politică. Pentru Kennedy, însă, dificultatea consta în aceea că nu-și putea permite să-l înstrăineze pe Connally ; dacă un turneu protocolar avea să lase impresia unui front democratic unit în Texas, el avea să se mulțumească și cu atît.

La 20 octombrie, senatorul Yarborough a reamintit la Casa Albă devotamentul său inalterabil față de Kennedy. Trebuia oare să sufere un afront în propriul său stat ? Dacă așa stăteau lucrurile, prefera să rămînă la Washington. I s-au dat asigurări. Pentru Kennedy, un turneu fără Yarborough ar fi fost mai dezastruos decît lipsa oricărui turneu. Un asemenea gest era de natură să producă indignarea liberalilor din Texas și aceștia aveau să se răzbune la viitoarele alegeri.

Dar Connally depusese multe străduințe pentru a-și țese complicata urzeală. Jerry Bruno, propagandist al Comitetului național democrat, aflase de proiectul lui Connally de a-l pune pe Yarborough la locul său. Detaliile acestui plan sînt importante, deoarece ele au influențat asupra alegerii locului unde președintele urma să-și țină discursul și, în consecință, asupra drumului pe care cortegiul urma să-l parcurgă venind de la aeroport.

Era de ales între trei săli : Clădirea femeilor, Market Hall și Trade Mart. Bruno ar fi preferat Clădirea femeilor (...) El dispunea de împuternicirile necesare pentru a adopta o hotărîre finală la fata locului și, mai tîrziu, avea să-l chinuiască gîndul că, dacă ar fi insistat pentru Clădirea femeilor, cortegiul nu ar fi trecut prin fața depozitului de cărți școlare. Cum el ezitase însă, problema a rămas în suspensie. Serviciul secret a considerat acceptabile toate cele trei săli. Problema a fost supusă Casei Albe unde se urmărea încă politica de împăciuire față de Connally. La 14 noiembrie, O'Donnel a optat pentru Trade Mart. (Raportul Warren declară că locul dejunului a fost ales de serviciul secret cu aprobarea lui O'Donnel. Nu este exact. Hotărîrea a fost o hotărîre politică adoptată de oameni politici. Bruno face parte dintre martorii pe care Comisia Warren nu i-a convocat.)

Guvernatorul s-a declarat satisfăcut. El avea un proiect pentru Austin și un atu în mînecă. Se gîndea să dea o recepție în cinstea președintelui în Palatul guvernamental, unde senatorul Yarborough nu avea să fie invitat.

Toți prietenii președintelui care cunoșteau Dallas-ul erau îngrijorați

De-a lungul întregii luni, președintele Comitetului național democrat din Texas, Byron Skelton, fusese chinuit de o prevestire. În vîrstă de aproape 60 de ani, era însuși tipul respectabilității sudice ; cu trei ani în urmă, jucase un rol de prim plan în organizarea unei confruntări istorice între catolicul Kennedy și pastorii protestanți sceptici de la Greater Houston Ministerial Association. Ceea ce făcuse Skelton la Houston îi adusese respectul și recunoștința președintelui. Acum însă, la Dallas, atmosfera era atît de încărcată de declarații incandescente încît se arăta sincer îngrijorat. De aceea, la 4 noiembrie, s-a hotărît să acționeze. „Ca să fiu foarte sincer — îi scria el în dimineața aceea ministrului justiției — călătoria președintelui Kennedy la Dallas mă îngrijorează".

Două zile mai tîrziu, el i-a scris lui Walter Jenkins, mîna dreaptă a lui Lyndon Johnson, pentru a-și exprima din nou îngrijorarea în legătură cu acest oraș ; pentru a fi mai sigur că nu a lăsat nici o ușă nedeschisă, a luat în săptămîna următoare avionul și a plecat la Washington unde a discutat cu John Balley și cu Jerry Bruno, la Comitetul național. Rezultatul tuturor eforturilor lui Skelton a fost absolut nul. La 8 noiembrie, ministrul justiției, care-l cunoștea și-l lua în serios, a comunicat scrisoarea sa lui O'Donnel, care a fost însă de părere că nu era vorba decît de o temere intuitivă, lipsită de fundament.

Nimeni, inclusiv Skelton, nu-și putea imagina că președintele Kennedy va fi ucis la Dallas, deși multe persoane se temeau că președintele putea să sufere un afront. Atmosfera, starea de spirit de la Dallas nu erau un secret pentru nimeni. Chiar și cei mai distrați cititori de ziare știau că orașul fusese teatrul unor incidente neplăcute. În timpul campaniei din 1960, o ceată de gospodine din Dallas îl scuipase pe Lyndon Johnson. Ambasadorul la O.N.U., A. Stevenson, fusese huiduit la 24 octombrie, cu prilejul Zilei O.N.U. A doua zi, consilierul prezidențial Arthur Schlesinger i-a telefonat ambasadorului. Stevenson i-a afirmat că fusese profund șocat de climatul de ură de la Dallas. El își punea serios întrebarea dacă președintele face bine plecînd în acest oraș. A doua zi, însă, el a telefonat din nou pentru a retracta ceea ce spusese. Schlesinger și-a închipuit că după ce a plecat de la Dallas, ambasadorul și-a regăsit sîngele rece.

Senatorul Fulbright : „Dallas-ul este foarte periculos ; nu te duce acolo"

Poate că era vorba exact de contrariul. Cu cît un observator se afla mai aproape de Dallas, cu atît era mai îngrijorat. Consilierii prezidențiali, care cunoșteau Dallas-ul din auzite, se așteptau la cîteva huiduieli. Avertismentul cel mai clar a fost dat însă președintelui de senatorul William Fulbright din Arkansas, un liberal din statul vecin cu Texasul. El nu avea încredere în acest oraș din cauza violențelor politice din trecut. Se temea — o teamă fizică — și recunoștea în mod deschis acest lucru. La 3 octombrie, în ajunul ultimei conferințe pregătitoare dintre Kennedy și Connally, Fulbright îl implorase pe președinte să nu treacă prin Dallas : „Dallas-ul este un loc foarte periculos, i-a spus el. Eu nu m-aș duce ; nu te duce nici d-ta".

La Dallas, lumea era cu adevărat alarmată. Cele două ziare au publicat editoriale în care îndemnau la calm. Șeful poliției, Jesse Curry, a făcut cunoscut în mod public că poliția sa „va lua de îndată toate măsurile pentru a împiedica orice comportare deplasată". Orașul strălucea de insigne polițienești.

Popas la Fort Worth. La tribună președintele Kennedy ; în dreapta, Lyndon Johnson, pe atunci vicepreședinte

A fost, așadar, un cor de avertismente. Apoi s-a produs o catastrofă. Între cele două elemente există o prăpastie care nu va putea fi niciodată explorată pe de-a-ntregul. Zece luni după tragedie, Comisia Warren n-a găsit „nici o dovadă" a unei legături oarecare între crima lui Lee Harvey Oswald și „atmosfera generală de ură" din oraș. În mod individual însă, membrii Comisiei formulau rezerve precise. Cei mai mulți dintre ei erau de părere că starea de spirit din Dallas era de natură să discrediteze celelalte descoperiri ale lor. În consecință, nu s-au aventurat prea departe pe acest teren. Au recunoscut că asasinul era la curent cu încordarea politică din Dallas, dar au ajuns la concluzia că „nu există nici o posibilitate de a aprecia care fusese efectul fermentului politic existent în oraș, chiar dacă Oswald avea cunoștință de el".

Cuvîntul cheie este aici „a aprecia". Desigur, este imposibil să se stabilească raporturile exacte dintre un individ și mediul în care trăiește. Cine vrea să discute acest lucru trebuie să se mulțumească doar cu ipoteze. Dar presupunerile legitime constituie una din datoriile istoricului. Sursele sale nu se pot reduce la amprente digitale, la probe balistice și la examene făcute cu spectrograful. Asasinul de la Dallas nu făcea parte dintr-un complot criminal tradițional. Acest lucru este clar. Lee Oswald a fost numit un „solitar". Aproape toată lumea s-a folosit de acest cuvînt pentru a-l descrie și pentru a-l explica. Dar lumea se înșela. Este adevărat că Oswald era lipsit de legături sufletești. Dar oamenii de acest fel nu sînt solitari. Nici un om nu trăiește în vid. Toate actele lor sînt condiționate de epocă și de mediu...

În al treilea an al mandatului lui Kennedy, atmosfera Dallas-ului era lipsită de orice legătură cu politica normală. Spiritul orașului era bolnav, exista în toate o notă stridentă, isterică, semnalînd o societate profund tulburată. În domeniul crimei, Texas-ul se situa în fruntea Statelor Unite, iar Dallas-ul în fruntea Texas-ului. La Dallas se săvîrșeau într-o lună mai multe asasinate decît în întreaga Anglie. În afară de aceasta, aproape trei crime din patru (72 la sută) erau comise cu arme de foc, căci la Dallas nu se cerea declararea armelor de foc și nu exista nici un control asupra acestora. De la începutul anului, pînă la 22 noiembrie 1963, la Dallas se comiseră deja 110 crime.

Dallas nu deținea monopolul urii. Era însă singura metropolă americană în care incitarea la violență devenise respectabilă. Originile ostilității implacabile a Dallas-ului față de „Noua Frontieră" rezidă într-o profundă nostalgie față de valorile, reale sau imaginare, ale vechii frontiere. Nimeni n-ar fi putut să-l prezinte pe Kennedy ca pe un om al Far West-ului. Averea sa personală, accentul său din Noua Anglie, erau deja destul de neplăcute. Dar insulta supremă a constituit-o sfidarea pe care o lansase instinctelor lor de clan. Președintele, de exemplu, era un om care gîndea. Pe frontiera de ieri, omul care se oprea să gîndească, nu supraviețuia. Societatea pionierilor impusese un conformism total. Toată lumea trebuia să se susțină reciproc, să poarte aceeași etichetă și să-și strîngă rîndurile pentru a evita dezastrul. Așa era situația ; altminteri, indienii i-ar fi masacrat pe toți. De aceea, străinul din Est părea o amenințare. În plus, germenul pietății era foarte real și tunetul indignării morale a izbucnit în mod vizibil în editorialele lui Morning News a cărui cruciadă antiguvernamentală reprezenta cheia de boltă a absolutismului din Dallas. Director la Morning News era E. H. „Ted" Dealey, un om greoi care purta ochelari fumurii. Sub conducerea sa, începînd din 1960, ziarul Morning News reabilitase extremismul. În cele două luni care au precedat călătoria președintelui în Texas, ziarul și stația de televiziune (W.F.A.A.) ale lui Dealey s-au lansat într-o mare ofensivă împotriva președintelui, pentru a-i compromite numele.

Plecarea spre Texas

(...) La heliport se afla adunată aproape întreaga suită pentru Texas, împreună cu cîțiva din membrii personalului din aripa de vest, veniți să-și ia rămas bun și să ureze călătorie plăcută. Generalul Ted Clifton și trei inspectori se și aflau pe bordul elicopterului nr. 1. Micul John urcă cu ei. Evelyne Lincoln și dr. George Burkley, medicul președintelui, erau în elicopterul nr. 2 ; însărcinatul adjunct de presă, Mac Kilduff, în nr. 3 cu ziariștii din serviciul de presă al Casei Albe. Kennedy, cu capul gol sub o ploaie fină a urcat și el în nr. 1. Apăru și dna Kennedy. Paletele elicopterelor începură să se învîrtească.

În toamna anului 1963, numărul de telefon al Casei Albe mai era National 8-1414 și, cînd stăpînul casei era acolo, comunicațiile erau relativ simple. Dar din momentul în care șeful statului părăsea heliportul, totul se schimba. Precauțiunile de înaltă securitate deveneau efective. Chiar și numele erau înlocuite prin nume de cod care se schimbau din timp în timp. Casa Albă nu mai era Casa Albă, ci Castle (castelul) și în timpul unei călătorii, locul precis în care se găsea președintele într-un moment sau altul era Charcoal (mangal). El însuși nu se mai numea John Kennedy, ci era Lancer (lăncierul) însurat cu Lace (dantelă), avînd o fiică numită Lyric și un fiu numit Lark (ciocîrlia). Prima familie avea nume care începeau cu „L" dar bunica lui Lyric și a lui Lark locuia la Georgetown, într-o casă numită Hamlet. Agenții serviciului secret aveau toți nume cu inițiala „D". Litera W era rezervată funcționarilor. „V" era litera vicepreședintelui și a familiei sale. Lyndon Johnson era Volunteer (voluntar). Lady Bird devenea Victoria. Turiștii credeau că locuința președintelui era permanent pe Pennsylvania Avenue nr. 1600. Se înșelau. Casa Albă avea darul de a fi pretutindeni. Ea se afla acolo unde se afla și președintele și, de îndată ce acesta pornea la drum, centrala telefonică devenea, în subsolul est al Casei Albe, o junglă de fire și de cabluri ale căror culori aveau semnificații de cod, fiind manipulată de tehnicienii corpului de comunicații al Casei Albe.

La baza aeriană militară de la Andrews, elicopterul s-a lăsat la pămînt, alături de splendidul aparat imaculat Air Force 1 (avionul președintelui). Micul John fu sărutat de părinții săi.

— Vreau să vin și eu ! Vreau să vin și eu !

— Nu se poate, îi răspunse cu blîndețe tatăl său.

Kennedy : „Aveți grijă de John, domnule Foster"

Băiețelul începu să plîngă. Președintele își sărută pentru ultima dată fiul înlăcrimat și îi mîngîie umerii care tresăreau sub impermeabilul englezesc. Se întoarse apoi spre agentul care rămînea la Washington.

— Ai grijă de John, domnule Foster, îi spuse el.

În aceeași zi, dis-de-dimineață, apăruseră pe străzile Dallas-ului 5 000 de afișe portocalii. Pe aceste afișe, în partea de sus, se aflau două fotografii ale președintelui, una din față, una din profil. S-ar fi zis că sînt niște fotografii de fișă antropometrică. Acesta era, de altfel, și efectul urmărit, căci dedesubt se putea citi :

„Acest om este căutat pentru manevre trădătoare împotriva Statelor Unite". Urma un act de acuzare în șapte puncte. Indiferent ce adversar otrăvit de ură putea găsi în aceste puncte material pentru a-și atîța ura.

Dar însemnătatea acestor afișe a fost desigur exagerată. Fără îndoială că nu a existat o legătură directă între asasinul președintelui și cei care l-au imprimat. La Dallas, inamicii lui Kennedy erau în fierbere. În aceeași dimineață, difuzorul liceului W. E. Greiner, de cealaltă parte a rîului Trinity, anunțase că elevii pot merge a doua zi să vadă trecerea cortegiului, cu condiția ca părinții lor să vină să-i ia. Exact înainte de terminarea cursurilor, o profesoară le-a spus :

— Nici unul dintre voi nu va fi autorizat să plece pentru a asista la trecerea cortegiului. Puțin îmi pasă dacă familiile voastre se vor prezenta aici. Nu veți merge, și cu asta am terminat. Dacă l-aș vedea, adăugă surîzînd această tînără elegantă de 25 de ani, l-aș scuipa în față...

Cu o jumătate de oră mai tîrziu, pe străzi apărea prima ediție de seară a lui Times Herald. Unul din funcționarii depozitului de cărți cumpără un exemplar în colțul străzii și alergă în imobil agitînd planul itinerarului pe care avea să-l urmeze cortegiul. Mașina președintelui urma să treacă pe sub ferestrele lor, rulînd încet spre triplul viaduct.

Aparatul „26 000" decolă de la Andrews la ora 11,05. Colonelul Jim Swindal era un pilot legendar, un fiu îndrăzneț al Alabamei și conducea un avion ca în basme, 100 de tone de mecanisme strălucitoare, cu instalații minunate, cu cabine izolate fonic și climatizate.

Președintele deschisese vechea sa servietă neagră de piele de crocodil și întinsese conținutul pe biroul cabinei. Lua cunoștință de telegramele diplomatice ce-i erau destinate în exclusivitate. În cabina alăturată soția sa și Pam Turnure lucrau la un discurs. Era singurul discurs pe care ea urma să-l pronunțe în Texas și trebuia să fie foarte scurt. Cum trebuia să se adreseze membrilor LULACS — liga cetățenilor uniți latino-americani — hotărîse să vorbească în spaniolă. În tăcerea cabinei se putea auzi clar dulcele ei accent castilian.

În compartimentul personalului, în partea din față a avionului, Ralph Yarborough spumega de furie. În cursul ultimelor zile, el aflase detaliile cursei pe care i-o întinsese guvernatorul Connally. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît furia îi creștea. Connally și Johnson — căci el îl considera pe vicepreședinte la fel de vinovat și îl socotea complice — erau pentru el la fel de negri ca și inima unui republican.

Jim Matthias, un ziarist din serviciul de presă, îi vorbi despre recepția de la Austin. Indignat, senatorul Yarborough răspunse scurt :

— Pe cuvîntul meu că nu sînt surprins. Guvernatorul Connally este atît de îngrozitor de prost crescut, vorbind din punct de vedere guvernamental, încît nu ne putem aștepta la altceva de la el.

Acum, vendetta era oficializată. De îndată ce „26 000" avea să aterizeze, aprecierea avea să fie transmisă celor din avionul presei.

Primul contact cu texanii

Sub un cer de aluminiu, orașul din depărtare fremăta într-o brumă de căldură. (...)

— Iată-l, strigă o voce masculină.

Președintele sosea ; se distingea drapelul înstelat pe coada lui Air Force 1 care rula grațios pe o pistă îndepărtată. (...)

— Jackie ! strigă o femeie.

Mulțimea reluă strigătul.

— Jackiiiiie ! Jackiiiiie !

O pasarelă fu adusă pe pistă, ușa din spate se deschise și Jackie Kennedy apăru prima, →

cu surîsul ei ezitant şi timid. Mulţimea începu să aclame. Apoi zvelta siluetă familiară apăru în cadrul uşii. Noi strigăte. A început ceremonia prezentărilor. Ralph Yarborough ar fi trebuit să fie al treilea. Dar senatorul, ştiind că Gonzales era texanul favorit al oraşului, îl împinse încet înaintea lui. Toată lumea striga şi chiar şi personalităţile oficiale, hărţuite, izbucniră în aplauze atunci cînd preşedintele i-a strîns călduros mîna primarului, s-a întors şi a pătruns împreună cu Jacqueline între numeroşii membri ai familiei deputatului federal.

Între timp însă se forma cortegiul. În rîndurile personalului, O'Donnell avea cuvîntul hotărîtor. El aprobase personal fiecare numire, inclusiv pe aceea a colonelului Swindal şi avea dreptul să le schimbe locurile în cazul în care nu l-ar fi ascultat. Senatorul Yarborough se îndrepta grabnic spre aripa nord a aerogării, cînd apăru un grup de liberali. Aceştia i-au spus că au auzit vorbindu-se despre complotul de la Austin şi erau de părere că, mai degrabă decît să se accepte această umilinţă, este preferabil să părăsească suita prezidenţială la Dallas ; el i-a aprobat din toată inima.

— Şi nu vă urcaţi în aceeaşi maşină cu Johnson, a adăugat şeful lor, Maury Maverick. Toţi liberalii de la Austin şi Houston ştiu în ce situaţie vor să vă pună Connally şi Johnson şi aşteaptă să vadă dacă veţi accepta fără să spuneţi nimic.

Cortegiul era pe cale să pornească şi Yarborough încă nu ştia unde-i este locul. Larry O'Brien îl informase că, în fiecare oraş, el avea să urce în maşina celei mai populare personalităţi locale, în general în maşina primarului. Dar senatorul nu-şi amintea de loc să se fi menţionat maşina vicepreşedintelui.

— Ba da, insistă Maverick. Au de gînd să vă plaseze în maşina lui.

Şi nu se înşelau, căci, în momentul în care Yarborough se apropia de lungul şir de automobile, se înfiinţă în faţa lui inspectorul Youngblood, un om slab, chel şi agresiv.

— Domnule senator, s-a stabilit ca, aici, dv. să vă urcaţi în maşina vicepreşedintelui, i-a spus Youngblood.

Yarborough s-a făcut că nu-l vede, i-a întors spatele şi s-a apropiat de Gonzales.

— Henry, poţi să-mi faci loc lîngă d-ta ?

Deputatul federal era încîntat. La fel şi serviciul de presă al Casei Albe. Toţi cei 40 de ziarişti cunoşteau acum observaţia făcută de senator în avionul prezidenţial, şi, cînd îl văzură evitîndu-l pe vicepreşedinte, trasseră concluzia inevitabilă. Hotărîră să considere aceasta drept un afront. Răspunzător era Connally, dar acesta se afla foarte liniştit în marele Lincoln al preşedintelui ; cel pus într-o situaţie proastă era Johnson.

Puterea de atracţie a lui Kennedy nu era un mit. Mulţimea era fantastică. Peste 125 000 de persoane se îngrămădeau pe străzi şi pe trotuare, de-a lungul itinerarului, ceea ce schimbase şi oraşul. De obicei, San Antonio este un oraş posomorît. În ziua aceea, însă, urîţenia sa era ascunsă distinsului vizitator de un adevărat zid de oameni. Trotuarele erau înţesate de figuri latine surîzătoare. Mii de persoane consacraseră mult timp şi multă imaginaţie pentru a organiza o primire originală. Deasupra capetelor se agitau drapele, pancarte şi mesaje. Lady Bird, care în calitate de cunoscătoare nu ţinea seama de pancartele produse în serie, a văzut inscripţii de mînă apărînd din toate părţile : „Fii binevenit J. F. K." „Bien-venido, domnule preşedinte" şi „Jackie, vino să faci schi nautic în Texas".

La centrul medical Broocks, vîntul puternic răcorise vremea. Mai mult de jumătate din public a putut auzi discursul preşedintelui, o reafirmare strălucită a „noii frontiere", dar la sfîrşit toată lumea a aplaudat încrezătoare şi l-a aclamat.

Îndată după ce cortegiul prezidenţial părăsise aeroportul internaţional de la San Antonio, colonelul Swindal îşi adusese escadrila formată din trei aparate pe terenul vecin cu Kelly, şi aici, la ora 15,48, familia Kennedy se urcă din nou pe bordul lui „26 000". Erau epuizaţi şi uzi leoarcă. Începea oboseala, tribut inevitabil după o asemenea zi. Acum nu mai aveau decît o singură zi de viaţă comună în faţa lor. Totuşi, trebuia să fie ultima lor oră de linişte. De fapt, ei nu au avut nici măcar o oră. Zborul de la San Antonio la Houston nu durează decît 45 de minute.

Reuniunea de la Hotelul Rice

Preşedintele ieşi din cameră îmbrăcat cu o cămaşă curată şi îl chemă pe Albert Thomas. San Antonio îl impresionase pe deputat. El dorea ca circumscripţia sa să se prezinte bine şi promise acest lucru preşedintelui.

— Oamenii mei s-au zbătut ca dracii într-un aghiazmatar, adăugă el. Sper că au făcut o treabă bună.

— Vom vedea, murmură Kennedy.

Ceea ce văzură fu o repetare a primirii de la aeroportul din San Antonio. Erau acolo Lyndon care aştepta la picioarele pasarelei, primarul, plin de bunăvoinţă, trei duzini de trandafiri galbeni pentru prima doamnă şi 8 000 de texani îngrămădiţi în jurul intrării magaziei de mărfuri a aerogării, transpirînd în căldura atroce a după-amiezii şi scandînd cu gura pînă la urechi numele lui Jackie. Thomas îi salută cu mîna pe alegătorii săi care aplaudau şi se înclină în faţa preşedintelui.

— Ei ? întrebă el cu mîndrie.

— O. K., spuse Kennedy rîzînd. Aţi cîştigat.

La barieră, cei doi Kennedy se lăsară în voia mulţimii. Acest fel de campanie nu-i era prea familiar lui Jackie, dar ea îşi păstrase calmul, şi soţul său o aprecia : din timp în timp, el se întorcea spre ea pentru a-i surîde şi a o încuraja.

La Houston, preşedintele trebuia să ia loc într-o maşină decapotabilă albă, dar ordinea cortegiului era aceeaşi şi Ralph Yarborough era la fel de furios. Inspectorul Youngblood încercă din nou să-l convingă.

— Trebuia să fiţi alături de vicepreşedinte la San Antonio, domnule senator, spuse el cu o voce plină de reproşuri. Şi trebuie să fiţi cu el şi aici.

— Dacă nu te deranjează, replică Yarborough, prefer să stau cu soţia mea în maşina domnului Thomas.

Inspectorul plecă pentru a-i raporta lui Johnson, care nu spuse nimic.

Cînd cortegiul de personalităţi se opri, cu 40 de minute mai tîrziu, în faţa hotelului Rice, un ziarist alergă la dreapta şi la stînga de-a lungul trotuarelor, pentru a întreba lumea de ce venise. „Pentru a-i vedea pe preşedinte şi pe Jackie", răspundeau oamenii, şi adeseori „pentru Jackie". Kennedy i-a cerut lui Dave Powers să aprecieze cîţi oameni se aflau în mulţime.

— Pentru dv. un număr aproximativ egal cu acela înregistrat la ultima vizită. Dar au venit 100 000 în plus pentru a o vedea pe Jackie. (...)

La hotelul Rice, exact deasupra apartamentului lui Kennedy, vicepreşedintele cina la al cincilea etaj cu lady Bird, în apartamentul auriu. Preşedintele îi chemă. Subiectul acestei reuniuni — ultima lor conferinţă — nu este clar. Dacă ar fi să ne luăm după amintirile lui Johnson, exprimate 19 luni mai tîrziu : „Nu a existat absolut nici un fel de dezacord... A fost o discuţie activă", în cursul căreia „ei nu au fost întotdeauna de acord". Johnson nu a menţionat care a fost natura acestei discuţii. Nu se ştie cu precizie ce anume s-a spus ; dna Kennedy se retrăsese în camera vecină pentru a-şi repeta discursul. Cu toate că era conştientă de vocile care se ridicau, formînd un zgomot de fond, ea se concentra asupra propriei munci. Curierii de etaj şi girantul hotelului, care au intrat şi au ieşit din apartament, au auzit numele lui Yarborough menţionat de mai multe ori. În prezenţa superiorului său, Johnson îşi stăpînea binecunoscutul caracter irascibil, dar, aşa cum a declarat unul din agenţii postaţi afară, „a ieşit din încăpere ca un glonte" (...)

— Dar despre ce a fost vorba ? l-a întrebat Jacqueline Kennedy, intrînd după plecarea vicepreşedintelui. Mi s-a părut că e furios.

Preşedintele a surîs, amuzat.

— E Lyndon, din cap pînă în picioare... Dar se află într-o mare încurcătură, i-a răspuns el.

Sub îndemnul unui impuls neaşteptat, ea îi declară că nu-i plăcea Connally.

— De ce spui asta ? se miră el.

— Nu-l pot suporta o zi întreagă. Gura aceea morocănoasă, aerul acela mulţumit de sine. E pur şi simplu unul din oamenii aceia... nici eu nu ştiu ce să spun. Nu pot suporta gura lui lipsită de fermitate şi nu-l pot asculta povestind toate lucrurile acelea formidabile despre el însuşi. Are aerul că te bate la cap toată ziua.

— Nu trebuie să spui că-l urăşti, Jackie. Dacă spui acest lucru vei începe să-l crezi tu însăţi, şi aceasta va influenţa în rău felul în care te vei comporta cu el mîine. A reuşit să se împrietenească cu mulţi oameni de afaceri din Texas care înainte nu-l simpatizau. Ceea ce a vrut să spună de fapt în maşină a fost că mă va preceda în Texas. Ei bine, e perfect ! Să-l lăsăm s-o facă. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu te ridica împotriva lui, căci tocmai acest lucru am venit să-l îndrept aici. Încerc să încep prin a pune două persoane în aceeaşi maşină. Dacă începem să ne urîm unii pe alţii, nimeni nu va mai accepta să stea cu altcineva în maşină.

Ea nu a mai insistat. De altfel, se apropia momentul în care trebuia să apară în faţa membrilor asociaţiei LULACS. În sala de bal, după o scurtă cuvîntare a vicepreşedintelui, Kennedy vorbi despre „Alianţă".

Pentru a înţelege mai bine cuvintele mele, spune el în încheiere, soţia mea vă va spune şi ea cîteva cuvinte.

Ea îşi stăpîni tracul şi accentul ei clasic izbi în mod curios urechile obişnuite cu dicţiunea mexicană.

— Olé ! începu să strige mulţimea.

Discursul nu fusese chiar atît de formidabil. Preşedintele le spusese mult mai multe. Dar ea li se adresase în propria lor limbă. Părăsind sala de bal, notează Dave Powers, „ei schimbă o privire" ; lady Bird fu de părere că soţul primei doamne „avea aerul de a fi pradă unui farmec".

Al patrulea cortegiu

Cortegiul nocturn era al patrulea din ziua respectivă. Şi trebuiau să mai aibă loc două înainte ca ei să se poate duce la culcare. La Colisseum, Jack Valenti, însărcinat cu organizarea banchetului Thomas, avea neplăceri cu serviciul secret. I se cerea permisul Casei Albe pe care el nu-l avea însă şi pe care nu-l avusese niciodată. Dacă doi agenţi ai poliţiei din Houston nu ar fi venit pentru a-l recunoaşte pe Valenti, nenorocitul ar fi fost alungat. Odată în interior, însă, el se simţi ca la el acasă în labirintul coridoarelor cimentate. De fapt, reuşise să fie singurul străin în salonul rezervat preşedintelui şi vicepreşedintelui. Yarborough sau Connally ar fi dat mult să fie în locul lui. El rămase acolo, într-un colţ, în timp ce soţii Kennedy şi soţii Johnson discutau prietenește, aşteptînd ca invitaţii să sfîrşească puiul à la Virginia. Apoi, cînd ei se aşezară la masa de onoare, Valenti îi urmă îndeaproape. Nu era loc pentru el, astfel încît se aşeză la picioarele preşedintelui, ca un sufleur la Metropolitan Opera. Unul cîte unul, eminenţi oratori se ridicară, îşi dreseră vocea, vorbiră, fură aplaudaţi şi se aşezară. Preşedintele însuşi nu fu deosebit de elocvent. Cea mai mare parte a discursului său era formată din statistici. În ochii publicului său, uşurinţa cu care vorbea părea foarte naturală. Puţine persoane ştiau cu cîtă îndîrjire muncise la şcoala de dicţiune Staley, la Boston, pentru a atinge acest rezultat. Pe o estradă, iluzia de spontaneitate era perfectă ; numai mîinile îl trădau şi de aceea avea grijă întotdeauna să le ascundă. Dar pentru ochii lui Valenti, ele nu erau disimulate. Erau exact deasupra lui şi se agitau cu atîta violenţă încît s-ar fi spus că erau mîinile unui bătrîn nervos. Din timp în timp, mîna dreaptă ţîşnea şi dispărea din faţa lui, pentru a apărea în faţa publicului şi îndexul ridicat preciza sau sublinia un anumit punct. Deîndată ce mîna recădea la locul ei, ea reîncepea să tremure.

Era după 21,30 cînd călătorii părăsiseră masa de onoare, dar nu puteră să se odihnească înainte de a ajunge la un alt hotel, într-un alt oraş, la Fort Worth.

Pe terasa hotelului Texas scria „Bun venit domnului preşedinte". Holul era înţesat de o mulţime de oameni zgomotoşi, purtînd imense pălării cafenii. Apartamentele rezervate preşedintelui erau mai mici şi chiar mai puţin scumpe decît acelea ale vicepreşedintelui. Dnei Kennedy i se dăduse o sumbră cameră verde, cu vedere spre un teren de parcare luminat feeric cu neon, şi avînd pe laturi două societăţi de credit, două staţii de automobile, un garaj şi un cinematograf.

Capitolul următor al cărţii reconstituie moment cu moment atentatul de la Dallas

puncte de vedere

Newsweek
Vol. LXIX, nr. 1
NEW YORK

RĂSTURNAREA DRAMATICĂ ȘI IMPLICAȚIILE EI ELECTORALE

CU UN AN ÎN URMĂ ar fi părut o nebunie să se pună întrebarea dacă Lyndon Johnson își va succeda sie însuși în 1968. În politica americană de astăzi, însă, aceasta este o întrebare pivot. În mod brusc și cu totul pe neașteptate, partidul republican a încetat să mai fie lipsit de orice speranță de a cîștiga alegerile. Candidații republicani potențiali sînt examinați acum în ceea ce privește posibilitatea lor de a ralia opoziția față de democrați și pentru a se aprecia calificarea fiecăruia pentru funcția de președinte al Statelor Unite. Democrații își pun întrebarea dacă Johnson se va retrage în cazul în care își va da seama că nu mai poate fi reales. Ei se întreabă, de asemenea, ce ar putea face partidul pentru a ieși din situația periculoasă în care a fost pus.

Această răsturnare dramatică e determinată de faptul că, în timpul de cînd funcționează ca președinte, Johnson a ajuns să ocupe locul omului pe care l-a înfrînt într-un mod atît de covîrșitor în 1964. Atunci, Johnson a dobîndit 61 la sută din voturile țării iar Goldwater 39 la sută. Cu prilejul ultimului sondaj Harris, numai 43 la sută din populație a aprobat politica președintelui, în timp ce 57 la sută s-au pronunțat împotrivă. Johnson nu a atins nivelul scăzut al lui Goldwater, dar este pe cale să-l atingă.

Această răsturnare a atitudinii populației este însoțită de faptul — și o consecință a faptului — că Johnson se apropie tot mai mult de momentul în care va ocupa exact pozițiile adoptate de Goldwater în 1964. El a escaladat războiul din Vietnam, contrar promisiunii sale, și exact așa cum Goldwater a spus că o va face. Nu a bombardat toate obiectivele pe care Goldwater dorea să le bombardeze, dar se apropie pas cu pas de această posibilitate.

Pe plan intern, datorită escaladării, el a oprit aproape în loc realizarea Marii Societăți. Programul său intern este redus la o dimensiune care îl apropie mult mai mult de ceea ce dorește senatorul Dirksen decît de ceea ce președintele Johnson a promis cu un an în urmă.

În fapt, s-a produs o realiniere nedeclarată dar reală în cadrul guvernului. Din punct de vedere moral și intelectual, partidul democrat este divizat de escaladarea războiului din Vietnam și de renunțarea la orice reforme interne. Cei mai puternici sprijinitori din Congres ai președintelui sînt astăzi republicanii din vechea gardă și unii democrați din sud. În locul marii majorități moderate și liberale care l-a ales în 1964, sprijinitorii președintelui Johnson, în ce privește războiul și politica sa internă, se află astăzi în coaliție cu republicanii conservatori. Aceasta este exact coaliția pe care Goldwater spera s-o realizeze și el a fost înfrînt în mod hotărîtor în această încercare a sa. Există toate motivele să credem că combinația politică Goldwater este incapabilă să cîștige o alegere pe plan național. Dacă republicanii încearcă să utilizeze coaliția în 1968, cu Nixon de exemplu, ei își vor submina orice șansă de succes, afară de cazul — care nu este de neconceput — că Johnson îi va fi adus pe democrați într-o asemenea situație nefavorabilă încît republicanii să poată fi aleși. Este aproape sigur că democrații nu pot spera să cîștige în 1968 cu actuala coaliție de forțe politice. Angajați în această coaliție, democrații alunecă astăzi pe un povîrniș rapid spre înfrîngere.

Ce va urma deci ? S-ar putea ca democrații să fie salvați de republicani, sau s-ar putea să se salveze singuri. Dacă republicanii vor desemna drept candidat un uliu războinic de dreapta, perspectivele democraților lui Johnson vor spori considerabil. Este însă îndo-

→

Într-o orezărie din R. D. Vietnam. Sătencele sînt pregătite să întîmpine pe agresorii americani

REFLECTOR

DEZINTEGRAREA ADMINISTRAȚIEI MARIONETĂ

Neputînd obține victoria în războiul său de agresiune, va reuși oare Washingtonul să facă față prăbușirii inevitabile a administrației marionetă aflate în solda sa ? De la demisia celor șapte miniștri din „cabinetul" de la Saigon, la mijlocul lui octombrie 1966, și pînă la tentativele de asasinat care au avut loc în ultimul timp în Vietnamul de sud, contradicțiile în sînul administrației Thieu-Ky continuă să evolueze pe o linie ascendentă. Această nouă criză nu este doar unul din obișnuitele momente asemănătoare. Este vorba, de fapt, de criza cea mai importantă din ultimul timp. Divergențele dintre diferitele clici de la Saigon, care sînt suficient de profunde, cunosc în prezent o exacerbare datorită unei noi conjuncturi, aceea a luptei între civili și militari. Aceștia se află într-un conflict deschis.

Lupta se duce în jurul monopolului de a obține favorurile americane pe care le pretind și unii și alții. După căderea lui Ngo Dinh Diem, acest monopol a trecut în mîinile juntei militare, iar civilii din administrație au devenit marionete ale armatei. Această stare de lucruri s-a instalat, în special, după lovitura de stat din iunie 1966, care a instituit dictatura militară a clicii Thieu-Ky.

Adversarii lui Thieu și Ky se regrupează. După ce au reușit să pătrundă în „adunarea constituantă" și în „cabinetul remaniat", civilii se bazează pe poziția lor „legală" pentru a-și reorganiza forțele și a contraataca pas cu pas clica Thieu-Ky. Demisia celor șapte miniștri, în octombrie 1966, a marcat prima lovitură în acest contraatac. A urmat apoi amenințarea cu demisia a mai multor membri ai „consiliului mixt militar și civil", a peste 20 de funcționari și directori din administrația marionetă. În „adunarea constituantă", unii deputați, cum ar fi Phan Khay Su, Phan Quang și alții, au adoptat două rezoluții care vizează direct pe Thieu și Ky. Prima cere anularea decretului prin care aceștia doi și-au asumat dreptul de a modifica „constituția", iar a doua tinde să interzică militarilor participarea la treburile administrative.

(După **Nhan Dan**, Hanoi)

ESCALADAREA FISCALĂ

Pentru a încerca să salveze niște aparențe atît pentru concetățenii săi cît și pentru străinătate, președintele S.U.A. a declarat că intenționează să continue construirea „Marii Societăți", din care făcuse elementul esențial al programului celui de al doilea mandat prezidențial al său. Dar ce valorează o majorare medie cu 20 la sută a prestațiilor în cadrul asigurărilor sociale, în comparație cu creditele pentru războiul din Vietnam, a căror creștere cu două miliarde dolari trimestrial este atît de mare încît pentru anul fiscal care va începe la 1 iulie 1967 cheltuielile militare americane vor spori cu 15—18 miliarde dolari și vor reprezenta peste jumătate din cheltuielile statului ? Este adevărat că, în această direcție, americanilor le sînt permise și alte speranțe. Președintele Johnson i-a lăsat să înțeleagă că nu ar trebui să se considere la capătul „sacrificiilor" și „pierderilor" lor și că vor cunoaște noi suferințe.

În primul rînd, bugetul care va fi prezentat Congresului va cuprinde o suprataxă fiscală de 6 la sută, care va avea repercusiuni adînci asupra dezvoltării economiei S.U.A. O asemenea suprataxă va reduce foarte mult puterea de cumpărare a americanilor și va provoca în mod necesar în sectoarele bunurilor de consum o anumită recesiune, o dată cu creșterea cheltuielilor publice în scopuri militare.

Mesajul președintelui Johnson cu privire la Starea Uniunii ne provoacă teama că escaladarea militară din Vietnam va trîi S.U.A. în dificultăți financiare și economice care se vor repercuta asupra întregii lumi occidentale.

Gilles GOZARD
(Din **La Nation**, nr. 1213)

ielnic că republicanii vor risca posibilitățile tangibile de cîștigare a alegerilor, numai ca să adopte o atitudine de aventură politică. Democrații nu pot conta pe prea mult sprijin din partea prostiei republicanilor. Este cu mult mai probabil că republicanii vor urma precedentul din 1950, cînd democrații aveau de asemenea greutăți de pe urma unui război nepopular. Ei vor numi un alt Eisenhower. După doi ani de război costisitor, brutal și dezamăgitor și după doi ani de neglijență și confuzie în țară, nu va fi prea greu să se facă în așa fel încît orice republican să apară drept un nou Eisenhower.

Se pot salva oare democrații din această situație ? O pot face dacă vor pune capăt războiului înainte de a începe cu adevărat campania prezidențială. Dar democrații pot oare pune capăt războiului ? Realitatea este că democrații pot s-o facă numai dacă președintele va renunța la efortul de a recuceri întregul Vietnam de sud și va renunța și la bombardarea Vietnamului de nord.

O asemenea politică prezintă însă dificultatea de a nu reprezenta o victorie. Multă lume o va numi chiar o înfrîngere. Dar marea majoritate a poporului american și întreaga lume o va numi o victorie a rațiunii și decenței asupra brutalității și orgoliului.

Walter LIPPMANN

The New York Times

Vol. XXVI, nr. 39 801

UN MESAJ PUȚIN PROMIȚĂTOR

PREGĂTINDU-ȘI mesajul cu privire la Starea Uniunii, președintele Johnson a constatat că el însuși și Administrația sa se află în „starea cea mai nefavorabilă și anume într-o stare de tranziție". Războiul din Vietnam continuă, rezistent în aparență la presiunile puterii militare sau la arta diplomației. Războiul împotriva sărăciei a obținut unele succese inițiale, dar a întîmpinat de asemenea înfrîngeri politice și administrative. Tendințe contradictorii de inflație și recesiune au dezechilibrat economia națională. Partidul președintelui, deși încă puternic în Senat, și-a pierdut controlul efectiv asupra Camerei Reprezentanților. Coaliția dintre republicani și democrații din sud și-a reafirmat deja puterea în Cameră, iar climatul politic din acest for pare potrivnic programului intern al Administrației.

Nu se poate spune că, în mesajul său, președintele Johnson a triumfat asupra acestor împrejurări dureroase și supărătoare. Mesajul, slab din punct de vedere intelectual și lipsit de eleganță oratorică, a fost cel mai puțin impresionant dintre discursurile rostite de președinte de la venirea sa la putere. El nu a reușit să-și expună cererile în mod elocvent sau să impună un punct de vedere personal ; nu se desprinde decît o pledoarie în favoarea tenacității. Nu e o greșeală să evoci această virtute de buldog, dar tenacitatea singură nu este suficientă. Este nevoie de clarviziune pentru sprijinirea ei și de dezinvoltură în exercitarea ei. Dar acestea au lipsit în mod vizibil.

Un subtext trădînd oboseală a redus atît eficacitatea părții interne cît și cea a părții externe a mesajului. Modul în care se cere majorarea impozitelor, indiferent dacă ești sau nu de acord cu ea din motive economice, este important din punct de vedere psihologic pentru sănătatea morală a unui popor aflat în război. Dar dacă Johnson își închipuie că suprataxa este necesară și din alte motive decît cele de ordin bugetar, el nu a reușit să-i facă pe alegătorii săi să înțeleagă această semnificație mai largă.

Se poate oare realiza o destindere atîta timp cît războiul din Vietnam continuă ? Ce ar aduce această destindere pentru N.A.T.O. ? Iată numai două din problemele centrale asupra cărora Johnson a păstrat tăcerea în discursul său

În problemele interne, mesajul a fost vag. Johnson a fost mai concret în problemele cele mai puțin controversate — în recomandările sale privind majorarea ajutoarelor de asigurări sociale și controlul asupra delicvenței. În legătură cu programul pentru combaterea sărăciei și efortul pentru îmbunătățirea vieții în orașele americane, chestiuni strîns legate între ele, Johnson a vorbit destul de îndelung, dar nu a adus multe clarificări. Sărăcia și problemele urbane constituie, din punct de vedere politic, elementele cele mai explozive ale întregului său program intern ; ele prezintă cea mai mare importanță pentru democrații de la orașe și sînt cele mai atacate de republicanii conservatori. A anunțat că va aplica „anumite schimbări administrative propuse de Congres" în programul pentru combaterea sărăciei, dar nu a arătat care sînt acele schimbări. A declarat că va prezenta din nou proiectul său de lege cu privire la drepturile civile, cuprinzînd o prevedere oarecum revizuită în legătură cu desegregarea locuințelor, dar nu a arătat despre ce schimbare este vorba și nu a reafirmat urgența acestei măsuri.

În cursul majorității războaielor, președinții americani au declarat că doresc pacea. Lyndon Johnson nu constituie o excepție. Dar genul de pace pe care o dorește în Vietnam — și anume pacea însoțită de victorie — rămîne în afara posibilităților sale. De aceea, în mesajul său cu privire la Starea Uniunii, apărarea energică a politicii actuale nu a putut să se debaraseze de un ton sumbru vecin cu pesimismul.

El oglindește hotărîrea de a se persista într-un război îndelungat și înverșunat în loc să se caute, prin inițiative noi, calea spre pace. Această căutare reclama, în mod cert, încetarea bombardamentelor asupra Vietnamului de nord și convorbiri directe cu Vietcongul, așa cum a cerut din nou secretarul general al O.N.U., U Thant. Este evident că președintele refuză în continuare să urmeze această cale.

Ironia poziției reafirmate de Administrație cu privire la Vietnam constă în faptul că în timp ce pare dificilă realizarea de progrese noi în țară, împiedică și orice program mai îndrăzneț în problemele mai largi ale politicii externe.

Administrația Johnson și-a sabotat singură, de cele mai multe ori, obiectivele externe prin metodele și prin tactica sa. Nicăieri nu este mai evident acest lucru ca în implicarea mereu crescîndă în Vietnam, care lovește tot mai puternic în interese mult mai esențiale și în speranțele de instaurare a unei stabilități.

— Nici o grijă, acum ne ai pe noi !
(Din New York Herald Tribune)

Le Monde

Nr. 6 841 PARIS

SCUFUNDAREA ÎN MLAȘTINĂ

ARMATA AMERICANĂ acționează în delta Mekongului. Ca o urmare a eșecului raidurilor efectuate la nord de paralela 17, operațiunea infanteriștilor marinei a fost lansată în partea cea mai populată a Vietnamului de sud, ceea ce reprezintă un preludiu la stabilirea unor baze a căror construire este în curs. De multă vreme delta este bombardată, de multă vreme armata de la Saigon este „sfătuită" de consilieri americani, dar noutatea debarcării constă în faptul că a dispărut și ultimul „sanctuar" în care armata sud-vietnameză își putea dovedi independența.

De pe acum, pe platourile interioare fiecare operație îi obligă pe americani să golească tot mai mult interiorul țării de locuitori, pentru a umple la exces regiunile de coastă cu o masă de refugiați nenorociți. Acest fenomen riscă să se reproducă în deltă. Dar unde vor fugi țăranii din această zonă suprapopulată ? Sarcina riscă să fie deosebit de grea pentru americani. Pentru populația vietnameză se va juca un nou act al unei tragedii începută în timpul primului război al Indochinei și continuată cu represiunile lui Ngo Dinh Diem și politica „satelor strategice", centre polițienești de regrupare.

Noul atac în deltă arată de asemenea ce credit pot avea felicitările adresate din timp în timp armatei generalului Ky de către comandamentul american : ele reprezintă acte de propa-

gandă mai degrabă decît de recunoaștere a unor victorii reale. Dacă această armată, atît de numeroasă la sud de Saigon, ar lupta cu adevărat, dacă efectivelor sale i-ar corespunde o voință la fel de puternică de a „înfrînge agresiunea comunistă", F.N.E.-ul ar fi dispărut de mult din regiune. Or, în numeroase sectoare, situația s-a înrăutățit în ultimii doi ani.

Lupta care începe în regiunea ce se întinde de la Saigon la punctul Camau va impune sosirea a noi trupe americane. Costul în oameni și bani al intervenției Washingtonului va spori. Dar, întocmai ca și ofensivele precedente, noua ofensivă americană nu poate rezolva problema vietnameză. Încă o dată se încearcă găsirea unui răspuns cu caracter strict militar la o problemă politică. Vechiul plan al Washingtonului — mari operațiuni americane, acțiune pacificatoare întreprinsă de armata sud-vietnameză — nu este abandonată în mod oficial. Decretîndu-se zona de debarcare drept „regiune în care se poate ucide în mod liber", comandamentul speră cu adevărat să ajungă la această pacificare? Reiese tot mai mult că momentul este al unei escaladări care capătă aspectul unei scufundări într-o mlaștină.

New Statesman

LONDRA

Vol. 73, nr. 1 869

■

SERVILA APOLOGIE

ÎN URMĂ cu un an, cînd, după armistițiul de Anul Nou, bombardamentele asupra Vietnamului de nord au fost reluate, scriam: „Nici o persoană informată nu este de părere că această măsură va contribui la cîștigarea războiului. Ea este menită să potolească dezamăgirile crescînde ale poporului american și să ascundă adevărul că nu se întrevede sfîrșitul campaniei. Pe lîngă suferințele impuse unor ființe omenești, tragedia bombardamentelor este că amînă speranțele de pace". Tot ce s-a petrecut în ultimele 12 luni confirmă justețea acestor păreri. Totuși intensitatea bombardamentelor continuă să crească; interzicerea atacurilor asupra obiectivelor nemilitare este redusă treptat; iar miniștrii britanici se contorsionează în poziții tot mai penibile pentru a justifica acțiunile americane.

Exact înainte de vacanța de sărbători, Brown a informat Camera Comunelor că „nici un război nu se poate desfășura fără asasinate în masă" și a dojenit un deputat care pusese o întrebare pe motiv că „adoptă punctul de vedere al uneia dintre părți". Totuși el nu a putut să dea amănunte privind bombardarea vreunor locuințe și școli în suburbiile Washingtonului. Peste cîteva minute, el a afirmat: „Nu sînt de părere că guvernul american a făcut așa ceva (a bombardat populația civilă)... Guvernul S.U.A. ne-a asigurat în modul cuvenit că nu atacă decît obiective militare". Această apologie servilă a constituit preludiul potrivit la absurda „inițiativă de pace" a lui Brown.

Dar falsitatea ei a fost repede demascată. Peste cîteva zile, respectatul ziarist american Harrison Salisbury trimitea corespondențe cuprinzînd mărturii oculare asupra distrugerilor din zone civile. Eufemismul „decalajului de încredere" exprimă acum ceea ce reiese izbitor: autoritățile S.U.A., începînd cu președintele, au înșelat opinia publică încă de la începutul bombardamentelor. Se recunoaște că distrugerea de locuințe și asasinarea civililor sînt considerate un lucru obișnuit. S-ar părea că poporul vietnamez este singur vinovat, pentru că trăiește — ca nici un alt popor — în apropierea podurilor și liniilor de cale ferată.

De după perdeaua de fum a apărut și altceva: ceva care ar putea duce la încetarea chinurilor acolo unde considerentele de omenie nu ajută. Chiar și la nivel oficial se consideră că bombardamentele sînt zadarnice și chiar, potrivit jargonului folosit, duc la rezultatul contrariu. Economia nord-vietnameză a cîștigat în eficacitate și, moralul a crescut. Aceste concluzii s-au impus unor personalități ale Administrației americane ca Helms, directorul C.I.A., și McNamara, ministrul apărării.

Marea Britanie are nenumărate motive, printre care în primul rînd apărarea păcii în lume, pentru a se pronunța în mod clar în favoarea încetării bombardamentelor și nu a intensificării lor. Întrucît problema este realmente controversată din cauza pozițiilor divergente de la Washington, influența noastră ar putea avea, de data aceasta, un oarecare efect.

Eveniment excepțional în sudul Franței: zăpada a căzut, din abundență, pe ambarcațiunile ancorate în portul mediteranean St. Raphael

REFLECTOR

CRIZA DIN LESOTHO

De curînd, mii de reprezentanți ai triburilor Basuto din Lesotho se îndreptau spre creasta muntelui sacru Thaba Bosiu, la chemarea regelui Moshoeshoe al II-lea, care dorea să le vorbească despre problemele țării. Această întrunire a constituit un pretext favorabil pentru guvern de a impune prin forță un regim ce se pronunță în favoarea apartheidului. În timp ce poporul se aduna pe muntele Thaba Bosiu, guvernul a interzis întrunirea. Pînă atunci, o asemenea manifestare, organizată de șeful statului, nu mai fusese niciodată interzisă de către propriul său guvern. Premierul Leabua Jonathan a decretat stare excepțională și a anunțat existența unui complot organizat de „rege și partidele de opoziție cu sprijinul celor din străinătate". Au fost arestate 170 de persoane, iar altele au fost expulzate din țară. Șeful statului, Moshoeshoe al II-lea, a fost pus sub stare de arest la domiciliu.

S-ar putea crede că problema esențială a crizei din Lesotho constă în divergențele constituționale dintre regele „conservator" și primul ministru care are „principii moderne". Adevărul este că premierul Leabua Jonathan, liderul Partidului național, este exponentul forțelor cele mai conservatoare și reacționare din țară. El a aservit țara dușmanului tradițional al populației Basuto — clasei conducătoare a albilor din Republica Sud-Africană — în schimbul unor îndoielnice avantaje economice.

În opoziție cu el, regele statului Lesotho și adepții săi nu sînt dispuși să transforme țara într-un bantustan al R.S.A. Această realitate stă la baza crizei.

La ultimele alegeri desfășurate înainte de obținerea independenței, partidele de opoziție din Basutoland — Partidul congresului și Partidul libertății (Maremat-lou) — au totalizat împreună 57 la sută din voturi, în timp ce Partidul național din Lesotho a dobîndit numai 41 la sută din voturi. În ciuda acestui fapt, Partidul național a obținut 31 locuri în Adunarea Națională, iar opoziția numai 29.

Ignorînd faptul că Leabua Jonathan este reprezentantul unei minorități, Anglia a negociat în pripă transferul puterii în mîinile acestuia, la 4 octombrie 1966, cînd a luat ființă regatul independent Lesotho. Acordul încheiat atunci cuprindea germenii unor tulburări. Leabua Jonathan știa că nu are nici cea mai mică șansă să-și asigure sprijinul majorității față de politica sa, dar bazîndu-se pe sprijinul guvernului sud-african și pe biserica catolică din Lesotho, era convins că se va impune. În ultimul timp, influența R.S.A. în Lesotho a crescut foarte mult. Țara suferă de pe urma activității consilierilor aduși din străinătate. Planurile economice ale guvernului menționează invitații nesfîrșite adresate capitalului străin.

Politica sa externă este ostentativ pro-occidentală. El a lansat nenumărate atacuri la adresa libertății popoarelor africane.

Lovitura de stat, care nu s-a încheiat încă, are drept scop înlăturarea celor care se opun politicii Partidului național, printre care regele, Partidul libertății (Maremat-lou), Partidul congresului și Partidul comunist din Lesotho.

Joe MATTHEWS

(Din Morning Star)

PESTE 100 000 DE DEZERTORI

În ciuda înăspririi pedepselor, se crede că totalul dezertărilor din armata sud-vietnameză a depășit în cursul anului 1966 totalul din 1965. Potrivit surselor militare, numărul dezertărilor anunțate în primele 11 luni ale anului 1966 a fost de peste 109 000. Totalul pe 1965 a fost de 113 000. Se crede că atunci cînd vor fi anunțate cifrele lunii decembrie se va constata o sporire a totalului pe anul 1966.

Ceea ce preocupă în prezent pe militarii americani este următoarea problemă: dezertările vor crește oare și mai mult atunci cînd trupele sud-vietnameze vor începe să păzească regiunile rurale în cadrul programului de „pacificare"?

(Din U.S. News and World Report, vol. LXII, nr. 3).

ИЗВЕСТИЯ
Nr. 10/15 404 MOSCOVA

PARTENERI – 100 DE ȚĂRI

N. S. Patolicev, ministrul comerțului exterior al U.R.S.S., a acordat recent ziarului Izvestia un interviu, în legătură cu dezvoltarea comerțului exterior al U.R.S.S. și perspectivele sale, din care reproducem unele fragmente.

UNIUNEA SOVIETICĂ face comerț cu aproximativ 100 de țări din lume. Nu este vorba de acorduri episodice, ci de un sistem bine statornicit, verificat în timp, de vaste legături economice cu lumea exterioră. În prezent, dispunem de acorduri comerciale interguvernamentale cu 73 de state. Dar și această cifră impunătoare nu reprezintă o limită. Sînt convins că anii următori vor aduce în această direcție corective serioase.

În ceea ce privește volumul comerțului exterior, în 1965, acesta s-a apropiat de 15 miliarde de ruble. În momentul de față se fac calcule privind bilanțul anului trecut. Sperăm că cifra va fi superioară anului 1965. În 1967, volumul comerțului exterior al U.R.S.S. va crește cu cel puțin 6 la sută. Această creștere este indisolubil legată de consolidarea forței economice a statului nostru.

Dezvoltarea comerțului exterior al Uniunii Sovietice se bazează, în primul rînd, pe activitatea schimburilor economice cu țările frățești. Aproximativ 70 la sută din comerțul nostru exterior revine țărilor comunității socialiste. În mod deosebit de rapid se dezvoltă comerțul cu țările membre ale C.A.E.R. Cu aceste țări au fost semnate noi acorduri pe termen lung (1966—1970). Va crește schimbul de mărfuri cu Republica Democrată Germană care, ca și pînă acum, va ocupa primul loc în comerțul exterior al U.R.S.S. Se vor dezvolta considerabil relațiile economice cu Cehoslovacia, Polonia, Bulgaria, Ungaria, România, Iugoslavia, Mongolia, R.P.D. Coreeană și Republica Cuba. O deosebită atenție va fi acordată dezvoltării comerțului cu Republica Democrată Vietnam. Livrările de mărfuri sovietice în această țară eroică reprezintă o parte a acelei contribuții importante pe care o acordă poporul nostru luptei juste a poporului frate vietnamez împotriva agresiunii imperialismului american. Scontăm ca volumul total al comerțului U.R.S.S. cu țările socialiste să crească, în 1967, în comparație cu anul trecut cu cel puțin 9 la sută.

Relațiile comerciale și colaborarea economică dintre Uniunea Sovietică și țările în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină se extind în fiecare an. Creșterea comerțului cu așanumita „lume a treia" ne va permite să sporim în acest an importul de lînă, bumbac, cauciuc, metale neferoase, cafea, fructe, piei și alte materii prime și produse alimentare. Va spori, de asemenea, și achiziționarea unor produse ale industriei naționale din aceste țări — încălțăminte, țesături, confecții.

A fost stabilită o bază solidă de dezvoltare în anul 1967 a comerțului cu o serie de țări în curs de dezvoltare. Astfel, am semnat, încă anul trecut, acorduri comerciale cu India, Afganistan, Siria și alte țări. La începutul acestui an, urmează să aibă loc tratative comerciale cu Turcia și Iranul.

U.R.S.S. are relații comerciale cu majoritatea țărilor din Europa occidentală pe baza unor acorduri interguvernamentale. Conținutul acestora ne permite de pe acum să prevedem o evoluție favorabilă a operațiunilor comerciale cu o serie de țări și, în primul rînd, cu Finlanda, Franța, Italia, Anglia, Suedia.

Vizita lui A. N. Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., în Franța, în decembrie anul trecut, a sporit premisele unei activizări a legăturilor economice multilaterale între Uniunea Sovietică și Franța. Țările noastre au căzut de acord să elaboreze planuri de colaborare pe termen lung în domeniile comercial, economic, științific și tehnic. În general, toate acordurile încheiate ne permit să sperăm că se va înregistra o creștere continuă a comerțului sovieto-francez.

În ce privește comerțul sovieto-italian, este important de subliniat că ambele țări sînt hotărîte să colaboreze în diferite domenii ale economiei. Dovezi în acest sens sînt acordurile și contractele privind construcția de automobile. O contribuție la dezvoltarea comerțului sovieto-italian aduc și creditele pe termen lung ale băncilor italiene, care permit lărgirea achizițiilor de mărfuri în Italia și extinderea exportului nostru spre această țară.

Volumul comerțului nostru cu Anglia crește an de an. Sperăm că această tendință se va menține și anul acesta. Speranțele sînt întărite de succesul expoziției britanice, la care au participat 600 de firme engleze. Perspective favorabile există și în ceea ce privește dezvoltarea comerțului cu alte țări vest-europene.

În ce privește comerțul cu Japonia, acesta s-a cifrat în 1965 la 326 de milioane de ruble. În 1966, potrivit datelor preliminare, el se va ridica la aproximativ 370 de milioane de ruble. După Finlanda și Anglia, Japonia se plasează pe locul al treilea în comerțul nostru exterior. Posibilitățile de dezvoltare a comerțului sovieto-japonez nu sînt deloc epuizate.

Belgia — una din ultimele țări din lume în care permisul de conducere pentru automobiliști era necunoscut — a introdus, începînd cu anul 1967, obligativitatea unor asemenea carnete

Frankfurter Allgemeine

O LEGE ÎMPOTRIVA PRESEI BRAZILIENE

ÎN ULTIMA VREME, guvernul brazilian a început să conteste ziariștilor drepturile politice și să le ia astfel posibilitatea de a-și exercita în continuare profesia. Castelo Branco a prezentat Senatului și Camerei proiectul unei noi legi a presei cu indicația de a-l adopta în decurs de 30 de zile ; în caz contrar, legea va fi elaborată sub formă de decret. Autorul proiectului este ministrul justiției, Medeiros. El a dezmințit în două rînduri, cu insistență, zvonurile care circulau la Rio în legătură cu pregătirea unei noi legi a presei. Deși proiectul proclamă în general libertatea presei, a radioului și a televiziunii, este totuși vorba de o lege al cărei caracter totalitar nu poate fi trecut cu vederea.

Și totuși se fac referiri la opinia publică. Dar ea respinge cu hotărîre cursul politicii adoptată de actualul regim, în octombrie 1965, cînd, în locul democratizării promise, el s-a decis tot mai mult în favoarea unui sistem autoritar de guvernare ; ea speră că succesorul lui Castelo Branco, Costa e Silva, va găsi o cale pentru a trece prăpastia periculoasă dintre populație și guvern, dintre puterea militară și cea civilă.

Noua lege poate deveni deosebit de periculoasă datorită faptului că nu stabilește suficient de clar și de precis ce este susceptibil de pedeapsă. Chiar o știre despre elaborarea de către ministrul justiției a unei noi legi a presei, prin care ar urma să se îngrădească mult libertatea exprimării opiniei, ar avea probabil drept consecință o serie întreagă de pedepse. Alături de amenzi, se prevăd detențiuni pînă la patru ani. Într-un alt paragraf sînt amenințați cu pedeapsa ziariștii care, în concepția legii, se fac vinovați de atentat la „securitatea națională". În măsura în care este vorba de securitatea externă a țării, nu pot exista aproape deloc divergențe de păreri. Dar președintele Castelo Branco este, evident, de părere că tot ceea ce se referă la poziția armatei în actualul stat intră în sfera „securității naționale". Nu e cituși de puțin îmbucurător faptul că ziariștii brazilieni nu vor mai avea voie să se ocupe de aceste probleme importante pentru dezvoltarea viitoare a țării lor.

Legea presei este numai una dintr-o serie de noi legi pe care președintele intenționează să le decreteze cu ajutorul foarte activului său ministru de justiție. Nu se știe dacă, și în ce măsură, aceste legi sînt discutate cu viitorul președinte Costa e Silva. Pe de altă parte, nu se poate trece cu vederea că prezenta legislație este o consecință a dominației actuale a armatei și că Costa e Silva trebuie să se sprijine, la fel ca și predecesorul său, pe armată, ca exponent al puterii acesteia. Nu ne putem deci aștepta la o transformare subită, ci, în cel mai bun caz, la o recunoaștere treptată, în viitor, a puterii civile.

Leonardo SINGER

ERROL W. BARROW

primul ministru al Republicii Barbados

La sfîrșitul anului 1966, insula Barbados (fostă colonie engleză din arhipelagul Antilelor Mici) a devenit stat independent. Cu acest prilej, în funcția de șef al primului guvern al Republicii Barbados a fost numit Errol W. Barrow, conducătorul Partidului laburist democratic din Barbados.

Născut în anul 1920, E. W. Barrow este licențiat în științe juridice. În timpul celui de-al doilea război mondial el s-a înrolat în cadrul forțelor aeriene britanice, luînd parte la numeroase acțiuni militare. După război, paralel cu exercitarea profesiei de avocat, el participă activ la viața politică a insulei, fiind ales, în anul 1951, în Camera deputaților a parlamentului. Din 1955, anul în care a înființat Partidul laburist democratic, el este liderul acestui partid, pe care l-a reprezentat în administrația colonială. Activitatea desfășurată de E. Barrow în cadrul mișcării sindicale a fostei colonii este marcată de alegerea lui ca vicepreședinte al Sindicatului muncitorilor din transporturi și aprovizionare.

În urma victoriei obținute de partidul său în alegerile parlamentare din anul 1961, Errol W. Barrow devine premier al cabinetului coloniei. În această funcție el s-a pronunțat cu hotărîre împotriva Federației Indiilor de Vest britanice, care constituia o frînă în calea emancipării teritoriilor din această regiune. După dizolvarea Federației (1962), obiectivul principal al cabinetului Barrow a devenit obținerea independenței.

Conform hotărîrilor adoptate de conferința de la Londra, ținută în iunie-iulie 1966, independența Barbadosului a fost proclamată în cadrul ceremoniilor oficiale care au avut loc la Bridgetown, capitala noului stat, la 30 noiembrie 1966, cînd Errol W. Barrow a depus jurămîntul în calitate de prim-ministru. Cu acest prilej, el a declarat că politica externă a noului stat va avea la bază colaborarea cu toate țările lumii.

M. F.

Din activitatea Asociației de drept internațional și relații internaționale

Asociația de drept internațional și relații internaționale a pășit în al doilea an de activitate. Prima perioadă a programului, inaugurată la 15 martie 1966, o dată cu crearea Asociației, s-a încheiat în luna decembrie prin două comunicări științifice și participarea la o manifestare internațională.

La Varșovia, a avut loc, între 8—10 decembrie 1966, o conferință internațională cu tema „Securitatea europeană și concepțiile actuale ale Occidentului". La conferință, unde au fost prezenți delegați din Cehoslovacia, Polonia, Republica Democrată Germană, România, Ungaria și U.R.S.S., ADIRI a fost reprezentată de prof. dr. docent Mihail Ghelmegeanu, președintele secției de drept internațional a Asociației, care a expus în intervenția sa principiile de bază ale politicii partidului și statului nostru în problema securității europene.

Secția de istoria relațiilor internaționale și a diplomației românești a urmărit în ședința sa din 16 decembrie 1966, condusă de prof. univ. Vasile Maciu, vicepreședinte al secției, comunicarea lui Cristian Popișteanu : „Semnarea Pactului Înțelegerii Balcanice, contribuție la factorii de securitate europeană".

Expunerea, urmărită de membri ai ADIRI, lucrători din Ministerul Afacerilor Externe, cercetători științifici, ziariști, a pus în lumină semnificația internațională a semnării Pactului în 1934 și rolul diplomației românești în încheierea acestei reglementări regionale a relațiilor dintre state.

Ecoul internațional al Pactului înfățișat de conferențiar pe baza unei ample documentări de arhivă și de presă, împrejurările, în parte inedite, ale pregătirii diplomatice a acestui act aduc lămuriri substanțiale într-un capitol din cele mai interesante ale istoriei diplomației românești și ale Europei de sud-est în general, dintre cele două războaie mondiale.

Conf. univ. dr. Gheorghe Moca a prezentat în cadrul secției de drept internațional (la 22 decembrie) comunicarea „Problema caracterului social al dreptului internațional contemporan". Expunerea a format obiectul unei mese rotunde ale cărei susținute dezbateri au fost conduse de prof. dr. docent Mihail Ghelmegeanu. Participanții la discuții au subliniat caracterul științific al analizei întreprinse de conferențiar asupra problemei și, în special, elementele de interpretare noi aduse de autor.

Comunicarea a pus într-o lumină corespunzătoare contribuția românească la studiul naturii și fundamentului dreptului internațional, prin Nicolae Titulescu și a supus unei critici atente concepțiile actuale privind caracterul social al dreptului internațional contemporan.

C. V.

ÎNSĂRCINAȚII CU AFACERI

Misiunile diplomatice ale statelor sînt conduse de ambasadori, miniștri și însărcinați cu afaceri.

Însărcinatul cu afaceri este șeful unei misiuni diplomatice acreditat pe lîngă ministrul afacerilor externe al țării de reședință. Numirea însărcinatului cu afaceri se face de către ministrul afacerilor externe al statului acreditant. În Republica Socialistă România, potrivit decretului nr. 23 din 26 ianuarie 1959 privind oficiile diplomatice și consulare ale Republicii Socialiste România și acordarea gradelor de ambasador și ministru plenipotențiar, numirea însărcinatului cu afaceri se face printr-un ordin al ministrului afacerilor externe.

În cazul în care șeful unei misiuni diplomatice — ambasador, ministru, însărcinat cu afaceri — este în imposibilitatea vremelnică de a-și îndeplini funcțiile, locul său este luat de **însărcinatul cu afaceri ad-interim.** El este persoana cu rangul diplomatic imediat inferior șefului misiunii respective care conduce în mod vremelnic reprezentanța diplomatică și reprezintă statul său în numele șefului misiunii.

Numirea unui însărcinat cu afaceri ad-interim are loc, de regulă, cînd șeful misiunii părăsește, în interes de serviciu, țara de reședință, cînd pleacă în concediu de odihnă sau într-o excursie mai îndelungată sau în caz de deces. De asemenea, în caz de acreditare multiplă, statul acreditant poate numi în fiecare dintre aceste misiuni, cu excepția aceleia în care șeful de misiune își are reședința un însărcinat cu afaceri ad-interim. În asemenea situații, șeful de misiune transmite Ministerului Afacerilor Externe al țării de reședință o scrisoare prin care-i comunică numele colaboratorului ce-i va ține locul pe timpul absenței sale. Această practică a fost consacrată în par. 1 al art. 19 din Convenția de la Viena din 1961 unde se spune : „Dacă postul de șef de misiune este vacant, sau dacă șeful misiunii este împiedicat să-și exercite funcțiunile sale, un însărcinat cu afaceri ad-interim acționează cu titlu provizoriu ca șef de misiune. Numele însărcinatului cu afaceri ad-interim va fi notificat fie de către șeful misiunii, fie, în cazul în care acesta este împiedicat să o facă, de către Ministerul Afacerilor Externe al statului acreditant, Ministerului Afacerilor Externe al statului acreditar sau unui alt minister la care s-a convenit".

În situația în care și însărcinatul cu afaceri a.i. este nevoit să-și părăsească postul, în virtutea principiului DELEGATUS NON POTEST DELEGARE el nu mai are dreptul să delege alt însărcinat cu afaceri. În acest caz Ministerul Afacerilor Externe al țării rămasă fără reprezentant diplomatic deleagă un alt însărcinat cu afaceri a.i. În timpul absenței șefului de misiune, însărcinatul cu afaceri a.i. se bucură de aceleași drepturi ca și acesta — cu excepția ordinii de precădere (urmează după însărcinații cu afaceri permanenți, iar între însărcinații cu afaceri ad-interim ordinea sa de precădere este determinată de gradul său diplomatic, iar la rang egal de vechimea în funcția de însărcinat, cu afaceri a.i.).

Însărcinatul cu afaceri curente este o persoană, fără rang diplomatic, însărcinată a rezolva în absența șefului reprezentanței diplomatice, problemele curente ale misiunii — rezolvarea corespondenței cu Ministerul Afacerilor Externe al țării de reședință, primirea curierului diplomatic, acordarea de vize etc. „În cazul în care nici un membru al personalului diplomatic al misiunii nu este prezent în statul acreditar — se spune în paragraful 2 al art. 19 din Convenția de la Viena din 1961 — un membru al personalului administrativ și tehnic poate, cu consimțămîntul statului acreditar, să fie desemnat de către statul acreditant pentru a gira afacerile administrative curente ale misiunii". Numirea unui însărcinat cu afaceri curente are loc în cazul în care șeful misiunii lipsește temporar din țara de reședință, în cadrul misiunii nefiind prezent nici un colaborator cu rang diplomatic. Ea se notifică atît Ministerului Afacerilor Externe al statului acreditar cît și misiunilor diplomatice din țara de reședință.

I. CLOȘCA

poșta redacției

RĂSPUNDEȚI LA ANCHETA NOASTRĂ !

1) Care dintre rubricile revistei vă interesează cel mai mult ?

2) Ce rubrici noi ați dori să găsiți în Lumea ?

3) Indicați-ne cîteva titluri de articole pe care ați dori să le citiți în Lumea.

Vasile Domnica, Fălticeni. **Preferă rubricile „Pe urmele istoriei" și „Reportaj pe glob". Propune crearea unei rubrici „Realizări deosebite ale științei mondiale" (altceva decît rubrica noastră „În lumea științei" ? Nu e clar), a unei rubrici „Orașe și tradiții" și a unei rubrici consacrate legăturilor economice externe ale României. Ca teme de articole ne sugerează nume noi pentru rubrica noastră „Scriitori-diplomați".**

■

Vasile Hănțescu, București. **După ce ne comunică de asemenea preferința sa pentru impresiile de călătorie și pentru evocările istorice, ne sugerează să inițiem o rubrică închinată marilor personalități care și-au consacrat viața progresului omenirii.**

■

Paul Dugăișescu, Craiova. **Pentru că interesul său se îndreaptă în special spre actualitatea internațională, citește cu precădere „Lumea într-o săptămînă", celelalte articole cu caracter politic de actualitate și „Puncte de vedere". Ne propune introducerea unei rubrici intitulate „Evenimentul săptămînii", consacrată evenimentului care a deținut „capul de afiș" în săptămîna respectivă. Ar dori, de asemenea, o rubrică „Lumea în perspectivă", avînd ca obiect preocupările specialiștilor din diferite domenii în legătură cu viitorul apropiat sau mai îndepărtat.**

■

George Sebastian Lăzărescu, București. **Iată lista noilor rubrici pe care le-ar considera binevenite : „Almanahul diplomatic" (de fapt o rubrică de documente, evocări și curiozități din istoria diplomației) ; „Noi și lumea", consacrată vieții și activității celor mai de seamă luptători pentru apărarea păcii din întreaga lume ; „Orașele păcii" (cele care manifestă inițiative pentru menținerea păcii, organizează conferințe internaționale etc.), „Vorbește cititorul" (contribuții publicistice ale cititorilor, precum și opiniile lor despre evenimentele internaționale).**

■

Ștefan Turcu, Timișoara. **«Citesc, în primul rînd, „Reportaj pe glob" și, cînd există, „În lumea științei" și „Pe urmele istoriei". Continui cu „Lumea într-o săptămînă". Deoarece citesc zilnic presa, urmăresc comentariile din Lumea numai pentru a-mi îmbogăți cunoștințele despre săptămîna internațională. Aproape totdeauna las pentru sfîrșit rubricile „Contrapunct", „Profil", „Fișier", „Presa acum 50 de ani", ordine favorizată de constanța în paginarea lor». În continuare, cititorul nostru face o amplă pledoarie pentru crearea unei rubrici noi și anume „Partide politice", la care să se prezinte istoricul, structura și ponderea actuală a principalelor partide din diversele țări ale lumii.**

■

Prof. Ioan Fl. Brânzaș, Oradea. **După ce face lista destul de lungă a rubricilor, pe care le consideră atrăgătoare, ne solicită cît mai multe reportaje despre statele nou create, un nou articol despre Vatican.**

■

Ioan Ispas, Lugoj. **Ne solicită „un nou articol amplu despre activitatea de diplomat a lui Nicolae Titulescu, despre participarea lui la viața politică internațională și în special la activitatea Ligii Națiunilor".**

În altă ordine de idei : invitațiile oficiale adresate unor înalte personalități guvernamentale pentru vizite de stat rămîn în general valabile și pentru succesorii lor în cazul unor schimbări de guvern.

Cine a fost vinovat ?

Ing. Ioan S. Ilea, Ploiești. **Descrierea sumară a atacului de la Pearl Harbor, semnată de cititorul nostru N. Koslinski din București în nr. 50/1966, nu cuprinde date inexacte, așa cum susțineți dv., bazîndu-vă, după cum reiese din scrisoarea dv., mai mult pe amintiri. Pentru a stabili responsabilitatea dezastrului suferit de flota americană, la 17 decembrie 1941, președintele Roosevelt a numit o comisie condusă de judecătorul Owen Roberts de la Curtea Supremă care, după cîteva săptămîni, și-a prezentat raportul. Vina principală era atribuită amiralului Kimmel și generalului Short. Comisiile speciale ale armatei și flotei, care au reexaminat ulterior problema, au ajuns la concluzii diametral opuse : principalii vinovați s-ar fi aflat nu la fața locului, ci la Washington, la departamentele războiului și marinei. În 1946, un comitet al Congresului S.U.A. a adoptat punctul de vedere că în Hawai pregătirea fusese insuficientă, fără a absolvi însă de orice vină autoritățile militare de la Washington. Despre Short și Kimmel s-a spus că nu au ținut seama de posibilitatea unui atac aerian, că au amplasat avioanele (nu cuirasatele, cum scrieți dv.) în așa fel încît erau expuse la maximum în cazul unei incursiuni japoneze, că nu au dat suficientă atenție protecției prin radar, că au organizat în așa fel deplasarea navelor încît japonezii puteau fi siguri că în ziua respectivă le vor găsi pe toate în port (au scăpat totuși, fiind în larg, două purtătoare de avioane, 7 crucișătoare grele și o divizie de distrugătoare) ; în sfîrșit, că nu au luat cu destulă seriozitate în considerație rapoartele despre activitatea submarinelor japoneze.**

■

Marin Mateescu, Fetești ; Iordache Rotaru, Hunedoara ; Theodor Culescu, București ; Ion D. Strungariu, Buzău. **Regretăm că nu vă putem fi de folos, dar revista noastră, așa cum am arătat și cu alte prilejuri, nu publică asemenea adrese.**

„Macbird"

V. Aurelian, Brașov. **Nu ne propunem să publicăm fragmente din piesa „Macbird", despre a cărei apariție în S.U.A. ați aflat din paginile presei noastre. De altfel nici în Statele Unite această piesă (apărută sub forma unei broșuri de 56 de pagini) nu a fost publicată și difuzată oficial, casele de editură considerînd-o drept un atac lipsit de eleganță la adresa președintelui Johnson. Ea a fost imprimată de tînăra ei autoare, Barbara Garson, pe cheltuială proprie. Un teatru newyorkez a anunțat că dorește s-o pună în scenă (fiind vorba de o piesă de teatru care parodiază tragedia lui Shakespeare, Macbeth) dar nu este de presupus că i se va îngădui s-o facă. Se pregătește, în schimb, editarea ei în Franța. Pentru a vă satisface totuși curiozitatea, reproducem mai jos o prezentare semnată de Marie Pierre Larrive, de la agenția France Presse :**

"The Play's The Thing Wherein I'll Catch The Conscience of the King"

„Într-un preambul, Barbara Garson își avertizează cititorii : «Nu faceți nici un fel de presupuneri, evitați să notați asemănările căci, honny soit qui mal y pense, nu-i așa ?» Nu există însă nici o îndoială ; Macbird este într-adevăr Johnson. Autoarea a împins chiar aluziile atît de departe încît și-a denumit «casa de editură» după numele colinei de unde se afirmă că s-ar fi tras focurile de armă fatale împotriva lui Kennedy de către unul sau mai mulți necunoscuți care nu putea fi Oswald.

Barbara Garson se lansează apoi în acțiunea de masacrare sistematică a valorilor americane, atribuie «eroilor» săi cele mai negre intenții și nu menajează pe nimeni. Nici unul nu este uitat : Macbird și lady Macbird, Ken O'Dunc (Kennedy-Duncan) șeful dinastiei domnitoare care dorește să-și extindă «noua frontieră» asupra lumii întregi și să facă să domnească «Pox Americana» (în engleză «Pox» înseamnă variolă) asupra universului : frații săi Bobby și Teddy ; contele de Warren (Earl Warren, în engleză earl = conte), Wayne de Morse, lordul MacNamara, atîțătorul la război ; Egg of Head (Adlai Stevenson ; Egg Head reprezintă un termen ironic de calificare a intelectualilor), temător și supus. Nu sînt uitate nici fiicele lui Macbird și cele trei vrăjitoare...

Toate personajele fiind prezente, piesa poate începe :

Cele trei vrăjitoare îl întîlnesc pe Macbird spumegînd de furie că inamicul său, Ken O'Dunc, a fost ales președinte și îl întîmpină cu aceste cuvinte :

«Salut Macbird, lider al senatului».

«Salut Macbird, ești vicepreședinte».

«Salut Macbird, vei fi președinte».

Prima prevestire se realizează imediat, Bobby informîndu-l — cu multă răceală — că fratele său a binevoit să-l aleagă pentru a-l seconda. Macbird, îndemnat la aceasta de către soția sa lady Macbird, se hotărăște apoi să grăbească împlinirea celei de a doua prevestiri ; îl invită pe Ken O'Dunc la fieful său din Texas unde, după cum se știe, mișună inamicii declarați ai președintelui. După o recepție somptuoasă la ranchul lui Macbird, Ken O'Dunc pornește pe străzile Dallasului spre sfîrșitul său brutal.

Macbird este președinte.

Macbird este liber acum (după ce l-a obligat pe contele de Warren să instituie o comisie de anchetă-fantomă cu privire la moartea președintelui) să-și pună în practică «The Smooth Society» («Societatea dulceagă» sau «Societatea excelentă» — la alegere), să facă să domnească «Pox Americana» în străinătate și «Consensul» în interiorul țării, ordonînd în același timp smulgerea și defolierea celor mai neînsemnate rădăcini ale revoltei din «Țara populației Viets» (Vietnam). Lady Macbird, roasă de remușcări, simte pretutindeni mirosul sîngelui și peregrinează prin munți și văi plantînd flori și pulverizînd produse dezodorizante.

Curînd însă, situația se înrăutățește, căci moștenitorii lui Ken O'Dunc pregătesc o cruciadă împotriva uzurpatorului.

Împins într-o situație extremă, Macbird hotărăște să consulte cele trei vrăjitoare. În timp ce amestecă în cazanul lor o zeamă compusă din revolte, bombe, napalm, greve și răzmerițe, vrăjitoarele îl asigură pe Macbird că nu are să se teamă de nimic «atîta timp cît lemnul nu va arde la Washington». Liniștit, Macbird se întoarce la funcțiile sale obișnuite care constau în a-i aresta pe manifestanți, a-i închide pe beatnici, a-i gaza pe negri, a-i împușca pe rebelii latino-americani, a bombarda pe țăranii asiatici.

Vine însă și ziua în care i se anunță lui Macbird că a luat foc Washingtonul. Lemnul arde și prevestirea s-a realizat.

«Printr-o tragică lovitură a soartei, am devenit președinte fără să vreau, proclamă Bobby. Jur să urmez calea predecesorului meu și să continui „The Smooth Society"». Și, ridicînd stindardul lui Macbird, Bobby pornește la cucerirea Washingtonului.

«Macbird» este scris în cel mai pur stil shakespearean, cu excepția cîtorva americanisme, ca și a unor expresii tipic texane, folosite de eroul principal al piesei. Stilul și umorul său au fost lăudate de către criticii americani chiar dacă — și acesta este cazul celor mai mulți dintre ei — s-au simțit indignați de conținutul insinuant al cărții".

lumea

Săptămînal de politică externă
editat de Uniunea Ziariștilor din
Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"